

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
DEKORATİF ÜRÜNLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

VAN İLİNDEKİ SAVATLI GÜMÜŞ TAKILAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Pınar GÜZEL

Ankara, 2010

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
DEKORATİF ÜRÜNLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

VAN İLİNDEKİ SAVATLI GÜMÜŞ TAKILAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Pınar GÜZEL

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Zeynep GÖKÇESU

Ankara
Nisan, 2010

Pınar GÜZEL

Nisan, 2010

VAN İLİNDEKİ SAVATLI GÜMÜŞ TAKILAR

JÜRİ ÜYELERİ İMZA SAYFASI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Pınar Güzel'e ait "Van İlindeki Savatlı Gümüş Takılar" başlıklı tezi jürimiz tarafından El Sanatları Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Zeynep GÖKÇESU

Üye : Yrd.Doç. Dr. H. Serpil ORTAÇ

Üye : Yrd.Doç. Dr. Meral BÜYÜKYAZICI

ÖZET

Sanat insanlık tarihiyle başlar. Kendini, yaşadığı ortamı ve kullandığı eşyayı süslemek insanoğlunun tutkusudur. Sanat dalları arasında maden sanatının önemli bir yeri vardır. Yakın Doğu topraklarının madence çok zengin olması bu sanatın gelişmesinde büyük rol oynamıştır. Maden süsleme teknikleri çok çeşitlidir ve bu çeşitlerden biride savat tekniğidir. Hazar yöresindeki Türklerle Anadolu'ya gelen savat Van başta olmak üzere birçok ilimizde yapılmıştır.

Geleneksel gümüş takıları süsleme tekniklerinden biri olan savat; ürün üzerine çelik kalemlerle açılan kanalların içine hazırlanmış olan savat çamurunun ekme ya da sürme biçiminde yerleştirilip, ocak ateşine tutularak eriyen savat boşlukları doldurunca soğumaya bırakılarak soğuyan savata birkaç tesviye yapıp gümüşün cilalanmasıyla elde edilir.

Bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümü; problem, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlardan oluşmaktadır. İkinci bölüm kavramsal çerçeve ve ilgili araştırmalar başlığı altında; bölgenin tanımı ve gümüş işlemeciliği ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama tekniği ve verilerin analizi yer almaktadır. Dördüncü bölümde bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Beşinci bölümde ise sonuç ve öneriler bulunmaktadır.

Araştırmada Van ilindeki Van Müzesinde bulunan 5 adet, Van'da özel koleksiyonlarda bulunan 43 adet savat tekniğiyle yapılmış gümüş takı örnekleri değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmanın evrenini Van ilinde seçilen, sarraf, tasarımcı ve atölyelerde çalışanlar ve üretilen ürün çeşitleri oluşturmaktadır. Seçilen atölyelerde görüşleri alınan, 30 gümüş işlemeciliği yapan ustaya anket uygulanmıştır.

Çalışma tarama yöntemine dayalı bir araştırmadır. Araştırma verileri Van'daki gümüş işlemeciliği yapan ustalara uygulanan anket ile elde edilmiştir. Anket formundan elde edilen verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzde dağılımları alınmıştır.

ABSTRACT

Art begins with the history of mankind. It is one of the passionate of mankind that adorns themselves, the environment where they live and the belongings which they use. There is an important place of mining art among the art branches.

Since Near East territories are rich at mining, there has been a big role of development of this art. Firstly in Van the niello, which came through the Hazar Turks to Anatolia, has been made in many province.

The niello, which is one of the traditional silver jewellery adornment techniques, acquired by being put the prepared niello in the way of rubbing and planting into cannals opened with pens on production, by holding towards oven fire and when smelting niello fills in spaces, by being left to get cooler and made several smoothings on cooled niello and with being varnished silver.

This research consists of five part. The first part of research consists of the problem, aim of research, importance of research, suppositions, limitations and definitions.

In the second part is given conceptional frame and under title of related researchs, definitions of region and information related with silver embroidery.

In the third part there are the model of research, universe and sampling the technique of collecting materials, analysis of materials. In the fourth part there are discoveries and comments. In the fifth part there are results and suggestions.

Forty-three pieces made by niello technique, which are been in the Museum of Van in research and in special collection in Van, have been taken in consideration. The care of research consists of jewellery, designer, those who working in work-shop, which is chosen the province of Van and produced varieties of production.

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünü; problem, araştırmanın amacı, önemi, varsayımlar, sınırlılıklar, tanımlar, ikinci bölümünü; kavramsal çerçeve ile ilgili araştırmalar, üçüncü bölümünü; yöntem, dördüncü bölümünü; bulgular ve yorum, beşinci bölümünü; sonuç ve öneriler oluşturmaktadır.

Araştırma, Van ili gümüş savat işlemeciliğinin yöresel özellikleriyle, yapım ve süsleme tekniklerine, ürün yapımında kullanılan araç gereçler inceleyerek, tanıtmak, belgelendirmek, bu alandaki kaynak eksikliğini gidermeye yardımcı olmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın bu alanda kaynak oluşturması beni mutlu kılacaktır.

Öncelikle araştırmanın planlanması ve raporlaştırılmasına kadar geçen sürede değerli görüşleriyle beni yönlendiren, yüreklendiren ve bana destek veren danışmanım, sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Zeynep GÖKÇESU'ya içtenlikle teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek Lisans eğitimimde bilgi ve deneyimleriyle her zaman yanımda olan, emeğini esirgemeyen bütün hocalarıma ve Van'da bulunan gümüş savat işlemeciliği yapan ustalara teşekkürü bir borç bilirim.

Tüm eğitim hayatımda olduğu gibi, Yüksek Lisans derslerim ve tez çalışmam süresince maddi manevi hiçbir fedakarlıktan kaçınmayarak bana her zaman destek olan, hayatımın her döneminde benimle beraber yürüyen değerli aileme şükranlarımı sunarım.

Ankara
2010 Nisan

Pınar GÜZEL

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
1. BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	7
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.6. Tanımlar / Terimler.....	7
2.BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	10
2.1.1. Van İli Hakkında Genel Bilgiler.....	10
2.1.1.1. Tarihi.....	10
2.1.1.2. Coğrafi Durumu.....	12
2.1.1.3. Sosyal ve Kültürel Yapısı.....	13
2.1.1.4. El Sanatları.....	15
2.1.2. Sanatın Tanımı ve Tarihçesi.....	15
2.1.3. El Sanatlarının Tanımı ve Tarihçesi.....	16
2.1.3.1. El Sanatlarının Sınıflandırılması.....	17
2.1.3.2. Maden Sanatı.....	18
2.1.4. Geleneksel Gümüş Takıların Şekillendirme Teknikleri.....	19
2.1.4.1. Dövme Tekniği.....	19
2.1.4.1.1. Çökertme Usulü.....	19
2.1.4.1.2. Yükseltme Usulü.....	20
2.1.4.2. Döküm Tekniği.....	20
2.1.4.2.1. İçi Dolu (Masif) Döküm.....	21

2.1.4.2.2. Kum Kalıba Döküm.....	21
2.1.4.2.3. Metal (Kokil) Kalıba Döküm.....	21
2.1.4.2.4. Alçı Kalıba Döküm (Kayıp Mum Tekniği).....	22
2.1.4.2.5. İçi Boş Döküm.....	22
2.1.4.2.6. Balmumu Tekniği (Cire Perdue).....	22
2.1.4.3. Tornada Çekme.....	23
2.1.4.4. Haddeleme.....	23
2.1.4.4.1. Astar Çekme.....	24
2.1.4.5. Delme İşlemleri.....	24
2.1.4.6. Eğeleme ve Tesviye Tekniği.....	24
2.1.4.7. Cila-Polisaj İşlemleri.....	25
2.1.5. Geleneksel Gümüş Takıların Birleştirme Teknikleri.....	25
2.1.5.1. Kaynak.....	25
2.1.5.2. Perçin.....	26
2.1.5.3. Lehim.....	26
2.1.5.4. Pim.....	27
2.1.5.5. Halka.....	27
2.1.6. Geleneksel Gümüş Takıları Süsleme Teknikleri.....	27
2.1.6.1. Delik İşi (Kesme-Ajur) Tekniği.....	27
2.1.6.2. Güherse Tekniği.....	28
2.1.6.3. Kabartma Tekniği.....	30
2.1.6.3.1. Çekiçle Kabartma Tekniği.....	30
2.1.6.3.2. Kalıpla Kabartma Tekniği.....	31
2.1.6.3.3. Elde Kalıpla Kabartma Tekniği.....	31
2.1.6.3.4. Makineyle Kalıpta Kabartma Tekniği.....	31
2.1.6.4. Kakma Tekniği.....	32
2.1.6.5. Kalem İşi Tekniği.....	32
2.1.6.5.1. Sade Kalem.....	33
2.1.6.5.2. Hakkaklık.....	33
2.1.6.6. Kaplama ve Yıldızlama Tekniği.....	33
2.1.6.6.1. Mekanik Kaplama.....	34
2.1.6.6.2. Kimyasal Yolla Altın Kaplama.....	34
2.1.6.7. Mıhlama Tekniği.....	35
2.1.6.7.1. Kaşlı Mıhlama.....	35

2.1.6.7.2. Dolgulu Mıhlama.....	35
2.1.6.7.3. Tırnaklı ve Ajurlu Mıhlama.....	36
2.1.6.8. Mineleme Tekniği.....	36
2.1.6.8.1. Şerit Yuvalı.....	37
2.1.6.8.2. Telkari Yuvalı.....	37
2.1.6.8.3. Gömme Yuvalı.....	37
2.1.6.8.4. Daldırma.....	37
2.1.6.8.5. Repousse.....	38
2.1.6.9. Savat Tekniği.....	38
2.1.6.9.1. Ekme Savat.....	39
2.1.6.9.2. Sürme Savat.....	40
2.1.6.10. Telkari Tekniği.....	40
2.1.6.11. Örgü Tekniği.....	41
2.1.7. Van’da Savatlı Gümüş.....	41
2.1.8. Savat Tekniğinde Kullanılan Araç- Gereçler.....	43
2.1.8.1. Savat Tekniğinde Kullanılan Araçlar.....	43
2.1.8.1.1. Freze.....	43
2.1.8.1.2. Yüzük Ölçüm Aracı.....	44
2.1.8.1.3. Şalome.....	44
2.1.8.1.4. Haştek Takımı.....	45
2.1.8.1.5. Düz Pense.....	45
2.1.8.1.6. Keski.....	46
2.1.8.1.7. Kargaburnu.....	46
2.1.8.1.8. Cımbız.....	47
2.1.8.1.9. Gümüş Tığ.....	47
2.1.8.1.10. Eğe.....	48
2.1.8.1.11. Tel Fırça.....	48
2.1.8.1.12. Malafa.....	49
2.1.8.1.13. Çekiç.....	49
2.1.8.1.14. Tokmak.....	50
2.1.8.1.15. Mengene.....	50
2.1.8.1.16. Mikrometre.....	51
2.1.8.1.17. Pergel.....	51
2.1.8.1.18. Gümüş Ayar.....	52

2.1.8.1.19. Örs.....	52
2.1.8.1.20. Amyant Taş.....	53
2.1.8.1.21. Hadde.....	53
2.1.8.1.22. Zımpara Makinesi.....	54
2.1.8.1.23. Cila Makinesi.....	55
2.1.8.1.24. Eritme Ocağı.....	56
2.1.8.1.25. Silindir.....	57
2.1.8.1.26. Mum Makinesi.....	58
2.1.8.1.27. Pres.....	59
2.1.8.1.28. Döküm Makinesi.....	60
2.1.8.1.29. Fırın.....	60
2.1.8.2. Savat Tekniğinde Kullanılan Gereçler.....	61
2.1.8.2.1. Gümüş.....	61
2.1.8.2.2. Boraks Asit.....	62
2.1.8.2.3. Hidroklorik.....	62
2.1.8.2.4. Kral Suyu.....	63
2.1.8.2.5. Sülfürik Asit.....	63
2.1.8.2.6. Taşlar.....	64
2.1.8.2.6.1. Akik.....	64
2.1.8.2.6.2. Turmalin.....	64
2.1.8.2.6.3. Ametist.....	65
2.1.8.2.6.4. Mercan.....	65
2.1.8.2.6.5. İnci.....	66
2.1.8.2.6.6. Türkuaz.....	66
2.1.9. Savatlı Gümüş Takı Yapımının İşlem Basamakları.....	67
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	80
3.BÖLÜM: YÖNTEM.....	82
3.1. Araştırmanın Modeli.....	82
3.2. Evren ve Örneklem.....	82
3.3. Veri Toplama Tekniği.....	82
3.4. Verilerin Analizi.....	83
4.BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR.....	84

4.1. Gümüş İşlemeciliği Yapan Ustaların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler.....	84
4.2. Gümüş Savat İşlemeciliğine Ait Bilgiler.....	88
4.3. Çalışma Ortamına İlişkin Bilgiler.....	97
5.BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	100
5.1. Sonuçlar.....	100
5.2. Öneriler.....	101
KAYNAKÇA.....	103
EKLER.....	108
EK 1. Anket Formu.....	109
EK 2. Bilgi Formu.....	115
EK 3. Müze İzni.....	202

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Cinsiyet Durumlarını Gösteren Dağılım.....	84
Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Yaşlarını Gösteren Dağılım.....	85
Tablo 3. Araştırmaya Katılanların Eğitim Durumlarını Gösteren Dağılım.....	85
Tablo 4. Araştırmaya Katılanların Geçim Kaynaklarını Gösteren Dağılım.....	86
Tablo 5. Araştırmaya Katılanların Bu Meslekte Çalışma Yılına İlişkin Dağılım.....	86
Tablo 6. Gümüş İşlemeciliğini Öğrendikleri Kişi veya Kaynakları Gösteren Dağılım.....	87
Tablo 7. Araştırmaya Katılanların Gümüş İşlemeciliğini Yapma Nedenini Gösteren Dağılım.....	87

Tablo 8. Ustaların Gümüş İşlemeciliğinin Gelirinden Memnuniyet Durumunu Gösteren Dağılım.....	88
Tablo 9. Ustaların Gümüş İşlemeciliğini Yaptıkları Yeri Gösteren Dağılım.....	88
Tablo 10. Gümüşün Alınma Şeklini Gösteren Dağılım.....	89
Tablo 11. Ustaların Karşılaştıkları Sorunları Gösteren Dağılım.....	89
Tablo 12. Gümüş İşlemeciliğinde Kullanılan Gümüş Ayarlarını Gösteren Dağılım....	90
Tablo 13. Savat Çamurunun Yapım Süresini Gösteren Dağılım.....	90
Tablo 14. Ürünlerde Taş Kullanım Durumunu Gösteren Dağılım.....	91
Tablo 15. Ustaların Ürünlerinde Kullandıkları Taşları Gösteren Dağılım	91
Tablo 16. Ustaların Yaptıkları Ürünlerde Kullandıkları Teknikleri Gösteren Dağılım.....	92
Tablo 17. Savat Tekniği İle Yapılan Takıları Gösteren Dağılım.....	92
Tablo 18. Takı Tasarımlarını Oluşturma Şeklini Gösteren Dağılım.....	93
Tablo 19. Gümüş İşlemeciliği Yapan Ustaların Ürünlerinde Kullandıkları Motifleri Gösteren Dağılım.....	94
Tablo 20. Ustaların Ürünlerini Pazarlanma Şeklini Gösteren Dağılım.....	94
Tablo 21. Ustaların Ürünlerini Pazarladıkları Kesimi Gösteren Dağılım.....	95
Tablo 22. Gümüş İşlemeciliğinde Karşılaşılan Sorunlar.....	95
Tablo 23. Savat İşlemeciliğinin Eskiye Oranla Şimdiki Durumunu Gösteren Dağılım.....	96

Tablo 24. Çalışma Ortamının Gümüş İşlemeciliği Yapmaya Uygunluğunu Gösteren Dağılım.....	97
Tablo 25. Çalışma Ortamındaki En Önemli Ekipmanı Gösteren Dağılım.....	97
Tablo 26. Üretim Yaparken Özel Bir Giysi Kullanma Durumu.....	98
Tablo 27. Çalışma sırasında Ortaya Çıkan Artıkların Geri Dönüşümünün Yapılma Durumu Gösteren Dağılım.....	98

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 1- Van İli Haritası.....	12
Şekil 2- Perçin.....	26
Şekil 3- Bilezik Üzerinde Pim.....	27
Şekil 4- Ajur Tekniği İle Yapılmış Broş.....	28
Şekil 5- Güherse Tekniği İle Yapılmış Bilezik.....	30
Şekil 6- Mineleme Tekniği ile Yapılmış Kolye.....	36
Şekil 7- Telkari Tekniği ile Yapılmış Broş.....	41
Şekil 8- Freze	43
Şekil 9- Yüzük Ölçüm Aracı.....	44
Şekil 10- Şalome	44
Şekil 11- Haştek Takımı.....	45
Şekil 12- Düz Pense.....	45
Şekil 13- Keski.....	46
Şekil 14- Kargaburnu.....	46
Şekil 15- Çeşitli Cımbızlar.....	47
Şekil 16- Gümüş Tığlar.....	47
Şekil 17- Çeşitli Eğeler.....	48
Şekil 18- Tel Fırçalar.....	48
Şekil 19- Çeşitli Malafalar.....	49
Şekil 20- Çekiç.....	49
Şekil 21- Tokmak.....	50
Şekil 22- Mengene.....	50
Şekil 23- Mikrometre.....	51
Şekil 24- Pergel.....	51
Şekil 25- Gümüş Ayar.....	52
Şekil 26- Örs.....	52
Şekil 27- Amyant Taş.....	53
Şekil 28- Hadde.....	53
Şekil 29- Zımpara Makinesi.....	54
Şekil 30- Cila Makinesi.....	55
Şekil 31- Eritme Ocağı.....	56
Şekil 32- Silindir.....	57

Şekil 33- Mum Makinesi.....	58
Şekil 34- Pres.....	59
Şekil 35- Döküm Makinesi.....	60
Şekil 36- Fırın.....	60
Şekil 37- Gümüş.....	61
Şekil 38- Boraks Asit.....	62
Şekil 39- Hidroklorik.....	62
Şekil 40- Kral Suyu.....	63
Şekil 41- Sülfürik Asit.....	63
Şekil 42- Akik Taş.....	64
Şekil 43- Turmalin Taş.....	64
Şekil 44- Ametist Taş.....	65
Şekil 45- Mercan Taş.....	65
Şekil 46- İnci.....	66
Şekil 47- Türkuaz.....	66
Şekil 48- Astar Çekme İşlemi.....	67
Şekil 49- Ana Kalıp Çıkarma.....	67
Şekil 50- Kalıp Oluşturma.....	68
Şekil 51- Mum Basma İşlemi.....	68
Şekil 52- Mumun Kalıplan Çıkarılması.....	69
Şekil 53- Kalıptan Çıkarılan Mumlar.....	69
Şekil 54- Ağaca Mum Kalıpların Dizilmesi.....	70
Şekil 55- Mum Kalıplarının Alçıya Alınması.....	70
Şekil 56- Mum Kalıplarının Alçı İle Doldurulması.....	71
Şekil 57- Alçının Fırınlanarak Mumların Pişirilmesi.....	71
Şekil 58- Pişen Alçının Döküme Alınması.....	72
Şekil 59- Gümüşün Alçıya Enjekte Olması.....	72
Şekil 60- Alçının Kırılması.....	73
Şekil 61- Gümüşlerin Ağaçtan Kesilmesi.....	73
Şekil 62- Isıtarak Tavlama.....	74
Şekil 63- Gümüşün Sülfürik Asite Atılarak Beyazlaştırılması.....	74
Şekil 64- Gümüşe Kaynak Yapımı.....	75
Şekil 65- Gümüşün Hidroklorik Asitle Fırçalanması.....	75
Şekil 66- Katı Çubuk Şeklindeki Savat Çamuru.....	76

Şekil 67- Savatın Gümüşe Sürülerek Uygulanması.....	76
Şekil 68- Savatın Tüm Yüzeye Sürülmesi.....	77
Şekil 69- Savatlı Gümüşün Zımparalanması.....	77
Şekil 70- Savatlı Gümüşün Cilalanması.....	78
Şekil 71- Savatlı Gümüş Kolye Ucunun Son Hali.....	78
Şekil 72- Savatlı Takı Seti.....	79
Şekil 73- Kemer.....	115
Şekil 74- Tepelik.....	117
Şekil 75- Tepelik.....	118
Şekil 76- Sigara Tabakası.....	119
Şekil 77- Kolye.....	120
Şekil 78- Bilezik.....	122
Şekil 79- Bilezik.....	124
Şekil 80- Bilezik.....	126
Şekil 81- Bilezik.....	128
Şekil 82- Bilezik.....	130
Şekil 83- Bilezik.....	132
Şekil 84- Bilezik.....	134
Şekil 85- Bilezik.....	136
Şekil 86- Bilezik.....	138
Şekil 87- Bilezik.....	140
Şekil 88- Bilezik.....	142
Şekil 89- Bilezik.....	144
Şekil 90- Bilezik.....	146
Şekil 91- Bilezik.....	148
Şekil 92- Bileklik.....	150
Şekil 93- Broş.....	152
Şekil 94- Broş.....	154
Şekil 95- Broş.....	156
Şekil 96- Broş.....	158
Şekil 97- Broş.....	160
Şekil 98- Kolye.....	162
Şekil 99- Kolye.....	164
Şekil 100- Kolye.....	166

Şekil 101- Kolye.....	168
Şekil 102- Kolye.....	170
Şekil 103- Kolye.....	172
Şekil 104- Kolye.....	174
Şekil 105- Kolye.....	176
Şekil 106- Kolye.....	178
Şekil 107- Kolye Ucu.....	180
Şekil 108- Kolye Ucu.....	182
Şekil 109- Kolye Ucu.....	184
Şekil 110- Kolye Ucu.....	186
Şekil 111- Kolye Ucu.....	188
Şekil 112- Kolye Ucu.....	190
Şekil 113- Küpe.....	192
Şekil 114- Küpe.....	194
Şekil 115- Küpe.....	196
Şekil 116- Yüzük.....	198
Şekil 117- Yüzük.....	199
Şekil 118- Yüzük.....	200
Şekil 119- Yüzük.....	201

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem

Sanat, insanoğlunun uzun yıllardan beri süregelen tarihi gelişimi içinde taş, yontma ve mağara resimleri ile başlattığı Neolitik Çağda basit araçlarla yapılmış estetik doğal özellikleri olan çanak, çömlek vb. güzellikteki sanat anlayışına kadar uzanır (Atay, 1970: 27).

Tolstoy, “İnsanın bir zamanlar yaşamış olduğu, kendinden canlandırdıktan sonra, aynı duyguyu başkalarının da hissedebilmesi için hareket, ses, çizgi, renk veya sözcüklerle belirlenen biçimlerde ifade etme ihtiyacından sanat ortaya çıkmıştır” der (Ersoy, 2002: 5).

Genel anlamda sanat; insanların doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, ritim gibi araçlarla güzel ve etkili biçimde, kişisel bir üslupla ifade etme çabasından doğan faaliyetir (Kayhan, 1971: 27).

Türk sanatının başlangıçları Orta Asya ve Uzakdoğu tarihinin derinliklerindedir. Bu etnik kökenli başlangıcın sanatsal değeri, özellikler toka ve silah süslemeciliğine yönelik savaşçı kabile sanatlarıyla eş bir düzeyde ele alınabilir (Tansuğ, 1991: 16).

Sanat dalları arasında el sanatları önemli bir yer tutmaktadır.

El Sanatları genel anlamda makine gücünden çok, insanın el emeği ile üretilen, evde veya atölyede kişinin kendi sorumluluğu altında yeteneğini ve deneyimini kullanarak, üretime doğrudan katıldığı bir sanat koludur (Görgünay, 1986: 32).

El sanatları üretimi, kısaca belirli hammaddeleri el becerisi ve gerekirse basit el araçlarıyla işleyerek, işlenmiş (mamul) ve yarı işlenmiş ürünler elde etmektir (Aktan, 1989: 4).

El sanatı üretimi, el becerisine, geleneksel bilgi ve görüşe dayanır. Birçok dalında iş bölümü gelişmemiştir. Çoğu zaman geleneğe dayalı olarak öğrenilir. Ancak atölye içi üretimde usta önemlidir. El sanatı üretiminin sanatsal yönü olduğundan ortak becerileri gerektirir ve elle yapıldığı için de üretim miktarı sınırlıdır. Seri üretim değildir (Öztürk, 1998: 7).

Süslemecilik, insanlık tarihi ile başlar. Kendini yaşadığı ortamı ve kullandığı eşyayı göze hoş gelecek şekilde süslemek, onu sanat anlayışı ile biçimlendirmek, insanoğlunun doğal bir tutkusudur. Gelmiş geçmiş uygarlıklar arasında, süsleme sanatları en olgun ve seçkin bir seviyeye ulaşmış milletlerden biride şüphesiz Türklerdir (Akar, Keskiner, 1978: 9).

Süslemeciliğin önemli sanat kollarından biriside maden işlemeciliğidir. İslam kültür ve sanatının geliştiği Yakın Doğu toprakları madence çok zengin olduğundan bu bölgelerde maden sanatı geleneği çok eski devirlere kadar iner.

Maden cevherleri bakımından zengin olan Orta Asya, maden sanatının uygulandığı, maden işçiliği ile tanınmış ilk bölgedir. Bu bölgedeki kurganlar kopça, at koşumu süsleri, silah gibi tunçtan yapılmış eşyalarla doludur. Tunç ya da demir devrine ait bütün bu eserlerde üsluplaştırılmış hayvan figürleriyle vücuda getirilmiş süslemelere rastlamaktayız (Arseven, 1984: 51).

Maden sanatının uygulandığı yerlere göre genel bir sıralama yapıldığında, silahlar, gündelik eşyalar, süs eşyaları ve mimarlıktaki uygulamalar sayılabilir. Hem amaca uygunluk, hem de incelik ve bezemeleri açısından her biri bir sanat ürünü olan silahlar oyma, sıcak kakma, savat, telkari, altın ve gümüş oyma gibi tekniklerle bezenmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu Döneminde dökme yanı sıra dövme ve oyma çeşitlemelerinin metal işlerinde uygulandığı görülmektedir. Kabartma, çalma, kazıma, oyma, kakma, helezonlu vidalama, altın yaldız kaplama, savatlama, mine, zincir işi, telkari şeklinde sıralanabilecek metal işi tekniklerinin zengin çeşitlemeleri ve farklı uygulama biçimleri vardır. Bugün müze ve koleksiyonlarda bulunan parçalar zengin bir yelpazeye işaret etmektedir (Barışta, 1988: 89).

Süs eşyaları, çeşitli kuyumculuk işlerinde küçük süs eşyaları, genellikle som altın veya gümüşten yapılır, ayrıca zümrüt, elmas, inci gibi değerli taşlar yerleştirilirdi. Ayna, kama sapı ve kını ile bilezik, küpe, yüzük, fincan zarfı ve kemer tokalarında, telkari denilen tekniğe de rastlanır (Sözen, 1983: 229).

Modern insan yani Homo sapiens, günümüzde 50 bin yıl önce biyolojik evrimini tamamlar ve ana yurdu olan Afrika'dan Amerika, Avrupa ve Asya kıtalarına kadar dünyada ayak basmadık yer bırakmaz. Ateşin keşfinden sonra uygarlık yolunda hızla ilerleyen insanın yaşam biçimi de aynı hızla gelişir. Günümüzden yaklaşık 20 bin yıl önce sanatın ilk tohumlarını eken insan, uygarlık serüvenine takıyı da dahil eder (Türe, 2005: 13).

Takı, insanların ayak bileği, bel, bilek, burun, boyun, kulak, parmak v.b. vücudun birçok yerine çıplak ya da giyecek üzerine taktıkları değerli maden ve taştan yapılmış süs eşyalarıdır. Takının tarihi gerçek anlamda insanlığın tarihi denli eskidir ve onunla yaşittir (Kuşoğlu, 2006: 216).

Takı, takmak kelimesinde gelmektedir. Mücevher veya ziynet eşyası diye de adlandırığımız takı, insanların süslemek amacıyla taktıkları çeşitli taş, maden, doğal ürünler ve buna benzer malzemelerden yapılmış kullanım eşyalarıdır (Eruz, 1993: 3).

Van'da görüşülen kaynak kişilerin verdiği bilgiye göre; insanlık tarihinde önemli dönüm noktalarından biri, MÖ 8. bin yılda yaşanır. Neolitik (Cıralı Taş) adı verilen bu çağda insanoğlu avcılık ve toplayıcılık düzeninden yerleşik düzene geçmiş, bazı bitki ve hayvan figürlerini evcilleştirip üretmeyi başarmıştır. Bu

gelişim, Anadolu’da bütün aşamalarıyla izlenebilmektedir. Çanak çömlek yapımının henüz olmadığı bu çağda erkek, kadın ve çocuk mezarlarına bırakılan ölü armağanları arasında takılarda vardır. Takılar bugün algıladığımız anlamda süslenmek için takılmıyordu. Bunları takan kişiyi kötülüklerden ve tehlikelerden koruduğu inancı egemendi, ayrıca takılar büyü, sihir gibi anlamlarda içeriyordu. Bu inanç binlerce yıl gelişerek sürmüştür.

En değerli madeninden deniz kabuklarına kadar çeşitli malzemelerin kullanıldığı geleneksel takılarımızda gümüşün yeri çok önemlidir.

Eski belgelerden gümüşün Akdeniz ve Anadolu medeniyetlerinde süs eşyası ve kap kacak yapımında kullanıldığı öğrenilmiştir. M.Ö. 4. yüzyıl gümüş süs eşyaları ve kaplar Mezopotamyalı tüccarlar tarafından diğer pazarlara taşınmıştır. M.Ö. 1. yüzyılda Akdeniz ve Anadolu uygarlıklarında gümüş ve altına talep çok fazla olmuştur (MTA, 1993: 16).

Asıl metal olarak bilinen gümüş madenin bulunuşu M.Ö. 2500 yıllarında değin dayanır. O tarihlerde gümüşün Çinliler, Farslar ve Türkler tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Gümüşün renginin parlaklığı ve güzelliği, paslanıp çürümeyişi, işlenme kolaylığı ve verilen emeği inkar etmeyişi dolayısıyla her türlü kullanım, süs ve ziynet eşyalarında sıkça kullanılmaktadır. Gümüş cemiyet hayatımızın sanki bir parçası ve düğün, nişan gibi günlerimizin yüz akıdır (Kuşoğlu, 2006: 92).

Geleneksel Türk El sanatları tarihinde, delik işi, güherse, kabartma, kakma, kalıpla kabartma, kalem işi, kaplama ve yaldızlama, kazıma, mine işi, telkari ve savat teknikleri ile sayısız eserler verilmiştir. Savat tekniği daha çok gümüş tercih edilen nadiren de altın kullanılan bir tekniktir.

Savat, kurşun, gümüş, bakır ve kükürt karışımından oluşan bir çamurdur. Bu karışım gümüş üzerine açılan kanallara doldurularak emek ve incelik isteyen eserler

oluşur. Savat, sebat ve sabır anlamlarını içerir. Maden sanatının en önemli tekniklerinden biridir.

Hazar yöresindeki Türkler ile Anadolu'ya gelen bu sanat, Van başta olmak üzere, birçok ilimizde yapılmıştır.

Van İli'nin tarihi geçmişi çok zengindir. Buna bağlı olarak yöresel el sanatları yüzyıllar boyunca gelişerek günümüze kadar sürmüştür. Bugün Van'da faaliyet gösteren el sanatlarının il ve ülke ekonomisine katkısı oldukça fazladır. Savat tekniğinin ustalıklarla yapıldığı ve sürdürülmeye çalışıldığı Van'da, savat tekniğindeki takılara "Savatlı Van Gümüşü" denmektedir. Tarih boyunca Van gümüşçülüğün önemli bir merkezi olmuştur. Savat tekniğiyle birçok takı ve süs eşyası yapılmaktadır. Buna rağmen günümüzde yapılan araştırmalar "Savatlı Van Gümüşünün" tanıtımı açısından yetersiz kalmaktadır. Elde edilen bilgiler gösteriyor ki, gümüş savat işlemeciliği yapılan atölye ve usta sayısının azlığı, bu satana verilen önemin yetersizliği, savatlı Van gümüşünün araştırılıp geliştirilmemesi, yöredeki bu sanatın kaybolmaya yüz tutmasına sebep olmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Van'da özel koleksiyonlarda ve Van Etnografya müzesinde bulunan savat tekniğiyle yapılmış eserler ve Van ilinde halk sanatçıları tarafından gümüşe uygulanmakta olan savatlı gümüş takıların teknik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Gümüş işlemeciliği özveriyle gerçekleştirilen ve kendisinden sonraki kuşaklara aktarmak isteyen savat ustalarının uygulama tekniklerini belgelendirerek gelecek kuşaklara katkı sağlaması amacı ile planlanmıştır.

Bu genel amaç çerçevesinde; savat tekniğinde kullanılan araç-gereçler ile yapım tekniğini ve Van ilinde yapılan savatlı gümüş takılarda kullanılan motif ve bezeme türlerini belirlemek amaçlanmıştır. Ayrıca Van ilindeki savatlı gümüş

işlemeciliği yapan ustaların demografik özellikleri ve çalışma ortamlarının özelliklerini belirlemek amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Geleneksel Türk El Sanatları içerisinde yer alan maden sanatında geçmişten günümüze kadar uygulanan teknikler çok zengindir. Uygulama esnasında kalem ustalığı ve savat çamuru hazırlanmasında özen isteyen gümüş işlemeciliği günümüzde ilgisizlik nedeniyle yok olmaya yüz tutmuştur. Bu nedenle yapılan araştırmalar önemi artmaktadır.

Özel şahısların ellerinde bulunan zamanla yok olabileceği düşünülen eserlerin incelenmesi ve belgelenmesi önem taşımaktadır.

Görüşülen kaynak kişilerden edinilen bilgiye göre; Cumhuriyet'ten sonra 1950'lere kadar önemini yitirmeyen savat tekniği, altında artan ilgiyle beraber yok olmaya yüz tutmuştur.

Günümüzde gümüş işlemeciliği Van, Bitlis, Erzurum, Sivas, Eskişehir, Trabzon, İstanbul, Samsun gibi birçok ilde sürdürülmektedir.

Savat; daha çok sigara tabakası, fincan zarfı, hamayı, hançer sapı, bilezik, yüzük gibi pek çok alanda kullanılan eşyaya uygulanabilecek özelliğe ve yapıya sahip bir tekniktir.

Bu araştırma bu güne kadar Van yöresinde savatlı gümüş işlemeciliğinin araştırılmamış olması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca Savat tekniğinin devamını sağlamak, bölgesel özellik gösteren bu sanatın geliştirilmesine ve yaşatılmasına yardımcı olmak, araştırmacıların yapacağı çalışmalarla mümkün olacak ve gelecek nesillere kaynak oluşturmak ve belgelemek açısından önem kazanmaktadır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Literatür taraması ile bireylerden elde edilen bilgiler, araştırma için belirlenen yöntem ve teknikler ile hazırlanan anket ve bilgi formları araştırmanın amacında belirlenen özelliklere ulaşılacak niteliktedir.

Araştırmada örneklem grubu 46 adet savatlı gümüş ürün evreni temsil edebilecek niteliktedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Van ili ve merkeze bağlı köylerde gümüşe uygulanan savat tekniğini yapan kuyumculuk atölyeleri ve bu atölyelerde çalışanların görüşleri ile sınırlıdır.

Van merkezde gümüşe savat tekniğini uygulayan 30 gümüş ustası ile sınırlıdır.

İlde Van Müzesi'nde bulunan savat tekniğiyle yapılmış gümüş takı örnekleri ve Van İl merkezinde atölyelerde üretilen özel koleksiyonlarda bulunan savat tekniğindeki gümüş takılarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar / Terimler

Altın: Parlak sarı renkte, yoğun, telleşeni havadan sudan etkilenmeyen ve ticari değeri çok yüksek olan maden. Simgesi Au olan element (Meydan Larousse, C:1: 513).

Amyant: Ocak ateşinden etkilenmeyen elyaf (Meydan Larousse, C:1: 477).

Asit: Suda çözüldüğü zaman H⁺ iyonları veren dolayısıyla asit görevini sağlayan özellikleri olan hidrojenli kimyevi tür (Meydan Larousse, C:1: 723).

Bakır: Esmer kırmızı renkte olan maden. Simgesi Cu olan element (Meydan Larousse, C:2: 481).

Döküm: Bir kalıba dökme işi. Maden ve alaşımlarını eritme ve arıtma. Erimiş madenden eşya yapma sanatı (Meydan Larousse, C:5: 492).

Havan: İçinde çeşitli şeylerin dövülüp ufalandığı ağaç, maden veya taştan yapılmış çukurca kap (Meydan Larousse, C:8: 505).

Kokil: Boruların ısı yalıtımını sağlamakta kullanılan, boş, hacimli elyafı (Büyük Larousse, C:13: 6871).

Kükürt: Limon sarısında ametal yalın katı cisim. Simgesi S olan kimyasal element (Büyük Larousse, C:14: 7261).

Kurşun: Mavimsi gri renkte çok ağır metal. Simgesi Pb olan kimyasal element (Büyük Larousse, C:14: 7452).

Levha: Herhangi bir malzemeden yapılmış, kalınlığı değişen yassı ürün (Büyük Larousse, C:14: 7261).

Maden: Tabiattaki filizlerinden elde edildikten sonra eritilip dökülmeğe, istenilen biçimlerde kesilmeğe, dövülmeğe, her türlü biçimlendirmeğe müsait ve üzerinde çeşitli şekiller yapmaya elverişli maddeler, mineraller (Kuşoğlu, 2006: 150).

Masif: Kaplama veya doldurma olmayan, som (Meydan Larousse, C:13: 209).

Metal: Isı ve elektriği iyi ileten, özel bir parlaklığı olan madde (Meydan Larousse, C:12: 559).

Motif: Sanat eserleriyle süsleme işlerinde tekrar eden veya kendi başlarına ayrı ayrı bir grup meydana getiren şekillerin her birine verilen ad (Meydan Larousse, C:14,S:164).

Tavlama: İşlenecek bir nesneye, gereken ısı ve nemi sağlamak, tav vermek (Meydan Larousse, C:19: 111).

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde bölgenin tanımı ve gümüş işlemeciliği ile ilgili bilgilere ver verilmiştir

2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Yapılan literatür taraması sonunda ulaşılan bilgiler sırayla aşağıda verilmiştir.

2.1.1. Van İli Hakkında Genel Bilgiler

2.1.1.1. Tarihi

Van, Anadolu'nun en büyük kapalı havzası olan Van Gölü kıyısında toprakları verimli, akarsuları bol, iklim koşulları oldukça elverişli bir yerleşim merkezidir. Bu özelliklerinden dolayı, bölgede yapılan arkeolojik araştırmalarda, Van' ın geçmişi hayli eski yerleşme merkezlerinden biridir (Van Kütüğü,1992: 63)

Yapılan arkeolojik araştırmalarda Van'ın tarihi çok eski dönemlere kadar uzandığı bilinmektedir. Van şehrinin doğusunda “Yeşilalıç” ve güneydoğusunda “Yedisalkım” köylerinde, keşfedilen boyalı mağara resimleri ile bu günkü Van havzalarının yakınlarında bulunan Tilkitepe Höyüğü Van' ın tarihini M.Ö. 2000 yıllarında Doğu Anadolu yaylasına yayılan ve dilleri Türkçeye benzeyen Huri' lerin merkezi bölgesi olmuştur (Kali,1998: 11).

Van kalesinin 6 km güneyinde bulunan “Tilkitepe” ismini taşıyan yedi metre yüksekliğinde, 45 metre çapındaki bir höyükte, çok eski devirlere ait bir takım eserlerin bulunması ile Van tarihinin çok eskilere kadar gittiği kanaati belirmektedir (Kayaçelebi, 1990: 45).

Tilkitepe'nin en üstteki I. Tabakasında kalın dalgalı bant bezemeli ve genellikle saman katkılı bir çanak çömlek türü ortaya çıkar. “Tilkitepe keramiği” olarak adlandırılan bu çanak çömlekler M.Ö. 3. binin başlarına ait olmalıdır. Bu evrede ortaya çıkmış olan siyak renkli ve açıkli keramikler Van'da Erken Tunç Çağların başlamasının en önemli kanıtlarıdır (TCKB, 1995: 30).

Hurri Mitani devletinin Hitit'ler tarafından yıkılması sonucu Hairi (Asurlular) ve Urartular tarih sahnesinde yerlerini almıştır. Urartular kurdukları devletin başkentine o zaman Tuşba demişlerdir. Bugünkü Van Kalesi olan Tuşba şehri Urartu devletlerine 300 yıl başkentlik yapmıştır. Tuşba'yı çevreleyen ovada (bugünkü Van şehrinin kurulduğu) ünlü bahçeler, soylular ve kral ailesinin özel arazileri bulunmakta idi. Urartular sanat dokumacılık, mimari dallarında çok ileri durumdaydılar. Van kalesi, Çavuştepe kalesi, Meher kapı, Şamran kanalı, Toprakkale, sur duvarları, oymacılık eserleri ve çeşitli yapılar bugün bütün ihtişamıyla ayakta. İskitler' in akınlarıyla zayıflayan Urartu devleti M.Ö. 612' de Medler tarafından yıkılmıştır (Erzen, 1984: 12).

Urartuların yüksek kültürünün tarihe intikal eden ve bu gün kısmen de meydana olan eserlerin Anadolu'nun bu mntıkasında bir kültür yaratmak imkan ve şartlarının mevcut olduğunu ispat ve teyit etmesi bakımından çok kıymetlidir (Türkoğlu, 1969: 8).

Osmanlı idaresine dahil edilen Van, “Eyalet” statüsü kazanmış olup 1568–1574 yıllarında 12 sancağa, 1578–1588' de 27 sancağa sahipti. XVI. asırda Osmanlı idaresinde büyük inşa faaliyetine mazhar olan Van' da çok sayıda beylerbeylik yapmış olan kişilerin adlarını taşıyan cami, mescit, hamam, köprüler vardır (Van Kütüğü, 1992: 102).

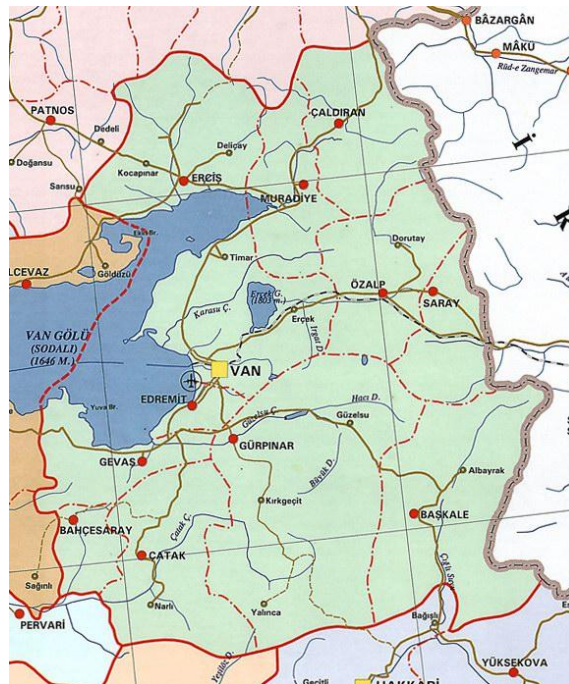
Kaynak kişilerden alınan bilgilere göre; Osmanlı Devleti zamanında bir sınır şehri olarak gelişen ve büyüyen Van 19. Asırda yabancı devletlerin kışkırtmasıyla, Ermeniler Müslüman köylerini tamamen yakıp yıkmışlar, mahalleleri ateşe vermişlerdir. Van' a 18 km. mesafedeki Zeve Türkiye' de bilinen en büyük toplu

mezarlardan biridir. Katliamı gören Vanlıların birçoğu şehit düşerken birçoğu mücahir olmuştur. Rusların Van' ı işgali ve Ermeni ayaklanmaları sırasında Van 32.500 şehit vermiştir. 2 Nisan 1918' de kahraman Türk ordusu Van' a girmiş ve Van düşman işgalinden kurtulmuştur.

Van şehri 1923 yılında vilayet olmuş; yeniden imar edilmiştir. Van 7000 yılı geçen tarihçesi ile eski bir şehirdir. Bunun böyle olduğunu çok sayıda tarihi yapıları gördükçe daha iyi anlarız (Talay, 1998: 53).

2.1.1.2. Coğrafi Durumu

Van ili dünya üzerinde $42^{\circ} 40'$ ve $44^{\circ} 30'$ Doğu boylamlarıyla $37^{\circ} 43'$ ve $39^{\circ} 26'$ Kuzey enlemleri arasında bulunur. Van, Van Gölü havzasında 150 bin metrekarelik bir alanı kaplayan, doğusu, kuzey-doğusu ve güneyi dağlarla çevrili büyük bir ovada kurulmuştur. Ova genellikle düz bir görünüm gösterir. Ancak, Van Gölü'nün hemen yakınlarda yüksekliği 80 metreyi bulan, tamamen doğal kaya topluluklarından meydana gelmiş ve son derece gösterişli Van Kalesi yer alır (Alper, 1974: 23).

Şekil 1-Van İli Haritası

Türkiye üzerinde de, Doğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Murat-Van bölümündeki Van Gölü Kapalı Havzasındadır. Kuzeyden Ağrı ili Doğubeyazıt, Diyadin ve Hamur ilçeleri; batından Van Gölü ile Ağrı' nın Patnos; Bitlis' in Adilcevaz, Tatvan ve Hizan ilçeleri; güneyden Siirt' in Pervari; Hakkari' nin Beytüşşebap, merkez ve Yüksekova ilçeleriyle çevrilidir. Doğusunda İran devlet sınırı yer alır.(Van Kütüğü, 1992: 1)

İl toprakları 19,069 km² olan yüzölçümüyle Türkiye topraklarının %2,5' ini oluşturur. Van merkez ilçesinin yüzölçümü 2,289 km² dir. İlin gerçek alanı 21.823 m² yükseltisi 1720 dir (Alper, 1974: 24).

Doğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Murat-Van Bölümünde yer alan Van Gölü Havzası'nın batı bölümünde Van gölü yerleşmiştir. Doğu bölümünde ise yüksek platolar geniş yer tutmaktadır. Deniz yüzeyinden çok yüksek, deniz etkilerinden uzak ve yüksek dağlarla çevrili olan Van Gölü Havzasında (dolayısıyla Van'da) karasal iklim egemendir. Ancak ortada büyük bir gölün bulunması, yer yer dağlar arasına kısılmış ovalarda yer şekillerinin çok değişik olması, kışların komşu illere göre daha yumuşak geçmesine yol açmıştır.(Van Kütüğü, 1992: 22)

Van Gölü Havzası'nda ve Van ilinde step (bozkır) bitki örtüsü yaygındır. İlkbaharda dağ etekleri, ovalar ve yaylalarda mevsimlik otlaklar yeşerir ve özellikle geven adı verilen bozkır bitkileri geniş alanlar kaplar. İl karasal iklimin özelliklerini taşır.

2.1.1.3. Sosyal ve Kültürel Yapısı

Yapılan araştırmalar sonucunda Van adının kaynağı konusunda ileri sürülen birkaç görüş vardır. Buna göre:

Urartu devletinin temellerini oluşturan Urartu ve Nairi iki siyasi birlik kendilerine verdikleri, başka bir deyişle öz varlıklarını tanımlamak için kullandıkları çoğul bir isim olan Biane / Bianili veya Viane terimleri ile bağlantılı olarak zaman içerisinde bu isimler Van'a dönüşmüş ve Van adı ortaya çıktığı bilinmektedir (Kali, 1998: 11).

Evliya Çelebi kentin adını Büyük İskender'in verdiğini yazmaktadır. Ona göre Büyük İskender Van Kalesi'ndeki Vank adlı bir mabedin adını kente vermiştir.

Kent başlangıçta Asur Kraliçesi Meşhure Şah Meryem'in adına atfen Şahmerimekerd diye adlandırılmıştır. Daha sonra buraya atanan Van adlı bir vali büyük hizmetlerde bulunmuş ve kent onun adıyla anılmaya başlanmıştır (VKTE, 2006: 13).

Van ilinin kendine özgü, kültürel ve sosyal açıdan turizmi etkileyen birçok özellikleri vardır.

Van Kedisi: Şehrimiz Van' ı dünyaya tanıtan Van halkının “Pişik” diye tanıladığı sevimli ve benzersiz Van Kedisi; kar beyaz, uzun kadife tüylü, tilki kuyruklu, kaplan yürüyüşlü, yuvarlak yüzlü, güzel huyludur. Van Kedilerinin en büyük özellikleri göz renkleridir; bir gözü mavi, bir gözü sarıdır.

Van Kalesi: Bölgede büyük bir medeniyet kuran Urartuların kralı I. Sardur tarafından M.Ö. 835 yılında yaptırılmıştır. Van kalesi, yüz yıl kadar Urartuların başkenti olmuştur. Doğudan batıya uzunluğu 1800m. Kuzeyden güneye genişliği 60m. ve yandan yüksekliği ise 80 metredir.

Van Gölü: 3. Zamanın ikinci yarısında Van Gölü' nün oluşturduğu çanakla Muş Ovası'nı ve bugünkü Nemrut Dağı'nı içine alan Van Gölü çanağı zamanla sularla dolmuş ve Türkiye'nin birinci dünyanın üçüncü büyük gölü haline gelmiştir.

Muradiye Şelalesi: Van'ın kuzey batısında bulunan Muradiye ilçesinde bulunan, dünyanın en fazla akış hızına sahip şelalesidir.

Van' ın önemli özelliğinden biride, dünyada sadece Van Gölü'nde yaşayan inci kefalı balığının olmasıdır. Bu balığı yazın tutan halk, tuzlayarak salamura haline getirir ve kışlık erzak yapar.

Van ilinin nüfusu 2007 yılında yapılan Genel Nüfus Sayımı' na göre 979.671 kişidir.

Van ilinin geçim kaynakları; Hayvancılık, Orman ürünleri, Tarım, Balıkçılık ve El Sanatları'dır.

2.1.1.4. El Sanatları

Van İli'nin tarihi geçmişi çok zengindir. Buna bağlı olarak yöresel el sanatları yüzyıllar boyunca gelişerek günümüze kadar sürmüştür. Bugün ilde faaliyet gösteren el sanatlarının il ve ülke ekonomisine katkısı oldukça fazladır. İldeki el sanatları şunlardır; kilimcilik, gümüşçülük, halıcılık, yün çorap, heybe ve kaşkol' dur. İl merkezinde en önemli geleneksel el sanatı kilimcilik ve gümüşçülüktür. Tarih boyunca Van Gümüş sanatı "savat" özel Van işi gümüşçülüğünün önemli bir merkezi olmuştur. Gümüş yüzük, küpe, sigara tabakası, ağızlık, kemer, tesbih vb. gibi çeşitli eşyalar ve takılar yurt içinde ve yurt dışında alıcı bulunmaktadır.

Bölgede kilim üretimi çok eski tarihlere dayanmaktadır. Van kilimleri motif ve model bakımından çok zengin bir arşive sahiptir. Hayvancılığın ve tarımın yaygın olduğu bölgede yöre halkı yetiştirdiği hayvanların yününden yararlanarak, tarak ve teşi gibi aletlerin yardımıyla da faydalanarak, el eğirme usulü ile iplik üretilip, bu iplikleri bölgede yetişen bitkilerden yararlanarak boyamışlardır.(VANFOLKDER, 2008: 8)

2.1.2. Sanatın Tanımı ve Tarihçesi

Sanat, gözlemci, izleyici ya da alıcı olmadan, bir başka deyişle sanat olgusu, gözlemcinin beğenisi olmadan var olamaz. Bu da sanat eseri olarak nitelenen ürünün, toplumsal istek ve gözlemcinin bağlı olduğu, onun beğenisini biçimlendiren kültürel ortama göre şekillendirilmesine neden olur.

Sanat, temel anlamıyla kabiliyet ve hüneri ifade eder.

Sanat, halkın geniş kesimince özetle “güzel olan, hoş giden şey” olarak tanımlanır. Bütün bunlar gösteriyor ki; insan yarattığı işi, eseri yüceltmek, onu güzel, gelişmiş ve etkileyici kılmak için sanat kelimesini kullanıyor. Bir başka deyişle sanatın ayırıcı özelliklerinden biri, onun günlük, basit ve sıradan şeyleri üstünde olmasıdır.

Sanat insanlık tarihiyle başlar. İnsanlar için sanat bir ihtiyaçtır. Bu yüzden ilk çağ insanları yaşadıkları mağaralara hayvan ve insan figürleri yapıp, yaşadıkları yeri güzelleştirmek için uğraşmışlardır. Tarih insanoğlunun yapmış olduğu eserlerle doludur. Bu eserler zamanla kendi içlerinde ayrılmış ve ilgi alanı oluşturmuştur.

Eski insanlar tunç ve demir devrine ait eşyalarını süsleyip karakteristik özellik kazandırmışlardır. Daha sonra yaptıkları bu figürlere Tabu gözüyle bakmışlardır. Onlara Tanrı demişler ve tapmışlar.

Çünkü o zamanlar insanların yaptıkları sanata (heykel ve resimler) saygı duyar ve önem verirlerdi. Günümüze kadar sanat birçok evreden geçmiş ama özelliğini ve özgünlüğünü yitirmemiştir.

2.1.3. El Sanatlarının Tanımı ve Tarihçesi

El Sanatlarımız işlevleri, yararlılıkları, ekonomik ve kültürel yapımızdaki etkileri ile sanatçısı, malzemesi, üretim koşulları, özgün örneklerinin çağlarına tanıklık etme nitelikleriyle tanınıp değerlendirilebilmesi için geniş kapsamlı farklı boyutlarda çalışmalar gerektiren kompleks bir yapıya sahip bulunmaktadır.

El Sanatları insanoğlu var olduğundan beri tabiat şartlarına bağlı olarak ortaya çıkmıştır. İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak örtünmek ve korunmak amacı ile ilk örneklerini vermiştir. Daha sonra gelişerek çevre şartlarına göre değişimler gösteren el sanatları, ortaya çıktığı toplumun duygularını, sanatsal beğenilerini ve kültürel özelliklerini yansıtır hale gelerek "geleneksel" vasfı kazanmıştır.

İnsanların gereksinimlerini karşılamak için daha çok süsleme, dekorasyon ve fayda sağlama amacıyla yapılan el sanatları ürünleri bireyin yaratıcı yeteneği ile toplumun karakterini yansıtarak milli sanat zevkini ortaya koymaktadır. Bu ürünler tarihsel geçmişi içinde günlük kullanım eşyasından süs eşyasına, çeyizlik eşyadan hediyelik eşyaya pek çok eşyayı içine alan dayanıklı tüketim malları olarak tanımlanabilmektedir.

Çok zengin bir el sanatları potansiyeline sahip olan Türk milletinin kültür tarihini incelediğimizde asırlar öncesinden bile yaratıcı gücünü kullanarak madeninden taşlardan bitkilerden ve hayvanlardan elde edilen ham maddeleri değerlendirerek çeşitli ihtiyaç maddelerini yaptığını görülür. Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar varan göç yolunda karşılaştığı kültürlerden de etkilenerak günümüze kadar uzanan zengin el sanatlarını oluşturmuşlardır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde en güzel örnekleri yaratılmış olan el sanatları, bu dönemdeki meslek birimlerinin ve dayanışma topluluklarının kurularak bir sisteme oturtulması ve eğitime özel önem verilmesi sonucu üretimi sağlanmıştır.

2.1.3.1. El Sanatlarının Sınıflandırılması

Bilimsel araştırmalarda, konuları daha anlaşılır kılmak, ayrıntıları ve sorunları daha iyi ortaya koyabilmek için, araştırma konularını belli gruplar altında tutmak zorunluluğu vardır. El sanatları adı altında toplanan, ürün, üretim, ürün türleri, sanat-zanaat gibi konularda ortak noktaların birbirinin içinde girdiği bu alanda, sorunların ve araştırma konularının anlaşılır kılınabilmesi için bir kümeleme yapmak gereği ortadadır.

- Ham Maddesi Lif Olan El Sanatları
- Ham Maddesi Ahşap Olan El Sanatları
- Ham Maddesi Taş Olan El Sanatları
- Ham Maddesi Toprak Olan El Sanatları
- Ham Maddesi Maden olan El Sanatları
- Ham Maddesi Cam Olan El Sanatları

- Ham Maddesi Deri ve Hayvansal atıklar Olan El Sanatları
- Ham Maddesi Kabuk, Saz, İnce Dal ve Sap Olan El Sanatları

2.1.3.2. Maden Sanatı

Orta Asya'dan İspanya içlerine kadar çok geniş bir bölgeye yayılan maden işçiliğinde ilk kullanılan metal, bakır olmuştur. İslam medeniyetinin yayıldığı Yakın Doğu toprakları maden yönünden çok zengindir. Altın, gümüş, bakır, bakır-kalay alaşımı tunç, bakır-çinko alaşımı pirinç kullanılan malzemelerdir (Bodur, 1987: 11).

İslam maden sanatı ile ilgili başvuru (yazılı) edebi eserlerde altın ve gümüş eserlerin çok üretildiğini yazar, ancak günümüze çok azı ulaşmıştır. İslamiyet ile birlikte Türkler de kıymetli objelerin ölenle birlikte gömülmesi geleneğinin kalkması önemli bir rol oynar. Minyatürlerde altın obje kullanım sahneleri görülür. Saray kuyumculuğu gelişmiştir.

En çok kullanılan madenler; altın, gümüş, bakır, bakır-kalay alaşımı bronz (tunç), bakır-çinko alaşımı pirinç, demir, çelik ve kurşundur. Civa yaldızlamada kullanılmıştır.

Bütün bu maden ve teknikler İslamiyet öncesinde de kullanılmaktaydı. Maden ısıtılarak uysallaştırılır, cevherinden ayrılarak eritilir, saflaştırılır ve başka madenlerle karıştırılarak yeni alaşımlar elde edilir.

Madenler doğada metalik ve cevher olarak bulunur. Metalik olanlara doğal maden denir. İçinde kimyasal bileşikler bulunan kayalara da cevher denir. Altın, gümüş, bakır, demir hem metalik hem cevher, kurşun, kalay, çinko, civa cevherden tasfiye(ısıtılarak) yoluyla elde edilen madenlerdir.

2.1.4. Geleneksel Gümüş Takıların Şekillendirme Teknikleri

2.1.4.1. Dövme Tekniği

Dövme, doğal madenlerin Yakın Doğuda ilk keşfedilmesinden sonra kullanılan en eski maden sanatı tekniğidir (Erginsoy, 1978: 18).

Dövme tekniği, metalürjik keşiflere bağlı olarak gelişmiştir. Tavlamanın, yani madeni ısıtarak yumuşatıp, işlenir hale getirmenin keşfedilmesinden sonra, iri ve yumru (nodül) şeklindeki bakır parçalarının da dövülerek işlenmesi mümkün olmuştur. Böylece daha büyük parçalardan, istenen şekillerde eserler yapılabilmiştir. Tefsiye yoluyla cevherden maden elde etmek gerçekleştirildikten sonra, madenler bollaşmış ve çeşitlenmiş; maden sanatı tekniklerinin gelişmesine yol açan diğer metalürjik hamleler birbirini izlemiştir (Erginsoy, 1978: 18).

Dövme tekniği, Yakın Doğunun çeşitli bölgelerinde, çeşitli şekillerdeki eserlerin yapımında kullanılmıştır. Yüzyıllar ilerledikçe hem dövme usulleri, hem de dövme aletleri gelişmiştir. Tunç Çağında taş aletlerin yerini tunç aletler; Demir Çağından itibaren tunç aletlerin yerini çelik aletler almıştır.

Dövme usulüyle içi boş bir kap yapmak için, 1 veya 2 mm. kalınlığında, yuvarlak bir levhayla işe başlanır. İşleme ustası, kullanacağı levhayı ya kendisi istediği madenden dökmüş ve sonra döverek ince bir levha haline getirmiş veya levhacıda istediği cins, boy ve kalınlıklarda hazır levhalar satın almıştır. Dövme tekniği ile yapılacak eserler için genellikle gümüş veya pirinç madenleri tercih edilmiştir (Erginsoy, 1978: 19).

2.1.4.1.1. Çökertme Usulü

Sığ ve ağız geniş olan tabak, sini, sahan, tas gibi kaplar genellikle içten çekiçlenerek, “çökertme” usulü ile yapılır. İşe daima yapılacak kabın bitmiş kalınlığından daha kalın olan yuvarlak bir levhayla başlanır, çünkü bu levha

çekiçlenirken esneyecek ve daha fazla inceleyecektir. Levha ne kadar uzun süre çekiçlenirse, tas o kadar derin ve ince duvarlı olur. Çökertme işleminde levhanın çapı değişmez fakat tas çukurlaştıkça maden incelir.

Çökertmede en kolay usul, levhayı kütüğün üzerindeki çukurun içine, bir tokmak veya küre yüzlü çökertme çekici kullanarak çekiçlemek veya kütüğün kenarındaki oluk üzerinde çökertme yapmaktır (Erginsoy, 1978: 22).

2.1.4.1.2. Yükseltme Usulü

Yüksek ve derin kaplar, genellikle dıştan çekiçleme yapılarak, “yükseltme” usulü ile uygulanır. Yükseltme işine ince büyük ve yuvarlak bir levhayla başlanır. Bu levha örs üzerinde, dıştan çekiçlemeyle istenildiği kadar yükseltilebilir. Yükseltmede, eserin boy ve biçimine göre, küçük veya büyük, üstü düz örsler (genellikle T-örsler) kullanılır. Sağlam bir kütüğe saplanmış olan yükseltme örslerinin kenarları, madeni levhayı kesmemesi için yuvarlatılmıştır.

Yükseltme işleminde, iyi bir sonuç almak amacıyla, kenarların yükselebilmesi için, darbelerin kuvvetli olması şarttır, fakat usta levhanın fazla incelip, delinmemesine çok dikkat etmelidir.

2.1.4.2. Döküm Tekniği

Birçok süs eşyalarının hazırlanmasında çok eskiden beri uygulanan bir üretim yöntemidir. Dökümde kullanılan kalıplar çamur, metal ve taştan yapılır. Dökümden sonra, dökülen parçanın son biçimini alması için tesviye, parlatma ve ovma gibi yöntemlere başvurulur.

Arkeolojik bulgular döküm yönteminin M.Ö. 4000 yıllarında başlayan bir geçmişi olduğu görülmektedir. İnsanların ilk ilgisini çeken metal altın olmuştur. Daha sonra bakır metali, bu cevherin tesadüfen ateş söndürmede kullanılması sırasında bakır taneciklerinin erimesi sonucunda keşfedilmiştir (Aran, 1993: 4).

2.1.4.2.1. İçi Dolu (Masif) Döküm

Taş kalıbın özelliği, sıcak maden döküldüğünde çatlamaması ve kil kalıplarda olduğu gibi, her sefer yeni bir kalıp hazırlamayı gerektirmemesidir. Fakat taştan kalıp yontmak hem zor, hem de vakit alan bir iş olduğundan, döküm için genellikle kil kalıplar tercih edilmiştir. Kil ıslakken kolayca şekillendirilebilen bir malzemedir. Yüksek ısıda fırınlanmış kilin erime noktası, madenlerin erime noktasından çok daha yüksek olduğundan, döküm kalıpları için kil çok uygun bir malzeme teşkil eder (Erginsoy, 1978: 23).

2.1.4.2.2. Kum Kalıba Döküm

En çok kullanılan döküm yöntemlerinden biri olup, erimiş metalin sıkıştırılmış bir kum kalıp içindeki boşluğa dökülmesine kuma döküm denir (Aras, 1996: 55).

Son hali dökümün şekline yakın bir ametal veya metal model kum içindeki boşluğun elde edilmesinde kullanılır. Sıkıştırılmış kumun bozulmaması için modele koni şeklinin verilmesi gerekir.

2.1.4.2.3. Metal (Kokil) Kalıba Döküm

Bu döküm metodunda metal kalıplar (dereceler) içerisine erimiş metal dökülür. Döküm öncesi metal kalıplar ısıtılır ve iç yüzeyleri özel kalıp boyası ile boyanır. Bu döküm metodu, kuma döküme nazaran daha ekonomiktir. Diğer avantajları ise döküm yüzeyinin çok temiz olması, döküm ölçülerinin hassas ayarlanması ve dökümün mekanik özelliklerinin daha üstün olmasıdır.

Kalıp yüzeyleri döküm öncesi çok iyi temizlenmeli, alaşımın kalıp yüzeyine yapışmaması için makine yağı veya özel hazırlanmış grafitli boya ile yağlanmalıdır ve boyanmalıdır. Kalıp yüzeyinden kaynaklanan her tür bozukluklar döküm öncesi giderilmelidir. Döküm öncesi metal kalıplar şalome ile veya ısıl işlem fırınında

homojen ısıtılmalıdır. Yaklaşık kalıp sıcaklığı 150°C’dir. Isıtılmadan sonra metal kalıp parçaları (dereceler) bir araya getirilerek astar genişliği isteğe göre ayarlanır ve kalıplar işkencelerle sıkılır (Aras, 1996: 104).

2.1.4.2.4. Alçı Kalıba Döküm (Kayıp Mum Tekniği)

Kayıp mum tekniği mücevher imalatçıları ve dişçiler tarafından uzun yıllardır kullanılmaktadır. Küçük endüstriyel parçaların dökümünde de gün geçtikçe değer kazanmakta ve kullanılmaktadır.

2.1.4.2.5. İçi Boş Döküm

İçi boş döküm usulünde, kil kalıbın içine gene kilden yapılmış bir çekirdek yerleştirilir ve döküm çekirdekle dış kalıbın arasına yapılır. Dış kalıp tek parçadansa, maden donduktan sonra kalıbın kırılarak çıkartılması gerekir; dış kalıp çok parçalı ise, dökümden sonra bu parçalar kırılmadan çıkartılarak birçok kereler daha kullanılabilir.

Çekirdeğin döküm sırasında yerinden oynamaması için, çekirdek dış kalıba madeni çivilerle tutturulur. Ancak bu çivilerin, erime noktası kalıbın döküleceği alaşımın erime noktasından daha yüksek olan saf bir maddeden olması zorunludur; aksi halde, sıcak alaşım kalıba döküldüğünde, çekirdeğin tutturulduğu çiviler de eriyerek eserin madenine karışır (Erginsoy, 1978: 26).

2.1.4.2.6. Balmumu Tekniği (Cire Perdue)

M.Ö. üçüncü binin ikinci çeyreğinde “cire perdue” denen diğer bir döküm tekniği icat edilmiş, balmumunun kullanıldığı bu teknik ile içi-boş veya içi-dolu, büyük veya küçük en karmaşık çekilerin bile dökümle yapılması mümkün olmuştur (Erginsoy, 1978: 26).

Döküm sırasında kanallar ile hava yolları da madenle dolduğundan, kalıp kırıldığında eserin üzerinde çivi gibi çıkıntıların kaldığı görülür, bu çıkıntılar sonra dipten kesilip yerleri törpülenerek düzeltilir.

Döküm uygulaması hangi teknikle yapılırsa yapılsın, çok büyük eserler genellikle birkaç parça halinde dökülür ve sonra bu parçalar lehimle birleştirilir.

2.1.4.3. Tornada Çekme

Çömlekçi çarkında, ekseni etrafında dönme hareketinden faydalanılarak, ıslak kilden eserler yapılabildiği gibi, aynı prensiple çalışan torna tezgahında da, yuvarlak madeni levhalar kullanılarak, yuvarlak gövdeli içi boş eserler yapılabilir.

M.Ö. dördüncü yüzyıldan itibaren, madeni eserlerin yapımında kullanılan tornada çekme usulü, İslamiyet devrinde de uygulanmıştır.

Tornada şekillendirme iki şekilde olur. Birincisi dökümle elde edilen şeklin çapaklardan temizlenmesi; ikinci ise kütük şeklindeki madenin örneğine benzer yontulmasıdır.(Kuşoğlu, 2006: 227)

2.1.4.4. Haddeleme

İki veya daha fazla, şekilli veya düz yüzeyli, merdaneden oluşan makinelerde sıcak veya soğuk olarak yapılan işlemdir.

Dökümden elde edilen Altın-Gümüş çubukların Tel Çekme silindir makineleri yardımıyla çubukların inceltip uzatılması işlemidir. 100–150 mikron kalınlığa gelen teller, kalıp halinde tavlansın ve ispirotoya atılarak soğutulur metal yumuşar. Haddenin delikleri yağlanarak bu tel haddeden çekilmeye (yani deliklerinden geçirilmesi işlemi) başlanır. Git gide küçülen deliklerden geçilerek istenilen kalınlıkta tel elde edilir. Tel kelefleri sıkı sıkı sarılıp ince demir tel ile

bağlanarak tavlانیp ispirotoya atılırsa yumuşar, tekrar çok az ısıtıp bal mumu sürülürse, haddeden çekilmesi kolaylaşır (Ayter, 1996: 111).

2.1.4.4.1. Astar Çekme

Yatay ve paralel eksenli, zıt yönlerde dönen, aralıklı çelik silindirlerden oluşur. Etrafında bir iskelet mevcuttur. İskelet-silindir bütününe gövde denir. Alt silindirin eksenini sabit iken, üst silindirin dikey eksenini boyunca hareket edebilmekte, bu sayede iki silindir arasındaki boşluk küçölüp büyölülerek ayarlanabilmektedir. Neticede de metaller daha ince hale getirilebilmektedir.

Eskiden bu ayarlama, gövdenin iki yanında bulunan vidalar ile sağlanmakta, işçin silindirlerin paralellliğini sağlamaktaki kabiliyet son derece önem kazanmaktaydı (Vitiello, 1995: 115).

2.1.4.5. Delme İşlemleri

Frezeyle takılan helezon matkaplarla uygulanır. Önce ince matkap kullanılır sonra istenilen boyutta delik büyölülür. Küre veya konik makaplar yardımıyla delik üzerinde muhtelif çalışmalar yapılır.

2.1.4.6. Eğeleme ve Tesviye Tekniğı

Gümüş eserin üzerinde her türlü teknik çalışma bittikten sonra düzeltilmesi. Çeşitli eğelerle tesfiyeleme ile her türlü çapak, derin çizik ve istenmeyen çıkıntılar, ince dişli su zımparasıyla temizlenir (Kuşoğlu, 2006: 223).

Montaj çalışması biten objenin eğeler yardımıyla kalınlıkları inceltir, pürüzleri alınır, süzmeleri yapılır. Kalından inceye doğru diş kalınlıkları değışen eğeler ile rötuş işlemleri tamamlanır.

2.1.4.7. Cila-Polisaj İşlemleri

Hazırlanan mücevher ve süs eşyalarının üzerinde herhangi bir çizgi ve pürüz kalmamak üzere parlatılarak ıslıl ıslıl hale getirilmesi, yıkanarak yağ ve kirlerden arındırıp göz alıcı parlaklık kazandırılması için yapılan işlemlerdir. Bu işlerde genellikle cila yapan döner fırçalı motorlar ve fırçaya sürülen yağlı pomatlar kullanılır.

2.1.5. Geleneksel Gümüş Takıların Birleştirme Teknikleri

2.1.5.1. Kaynak

Altın, gümüş, pirinç gibi maddelerin yine kendilerinin ayarı düşürülmüş çubuklarıyla yapılırlar. Kaynak şöyle hazırlanır: 800 ya da 700 ayar olarak hazırlanmış gümüş, haddeden geçirilerek ince dar levha çubuklar yapılır. Yerine göre bu gümüş çubuklar milimetrik parçalar durumuna bile getirilirler, hatta telkaride kaynak, gümüş eğelenerek toz durumuna getirilerek yapılır. Hazırlanan gümüş ne denli küçük parçalara ayrılırsa o oranda çabuk erir. Bu durumda yüksek ayar gümüş esere duruma uygun biçimde hazırlanan kaynak gümüş sulandırılmış boraksa batırılır, ayrıca boraks kaynak yapılacak işin üzerine fırça ile sürülür ve üzerinden şalome ateşi gezdirilerek kaynak yürütülür. Gümüş parçaların birleştirilmesinde kesinlikle ve yalnızca gümüş kaynağı yapılmalıdır (Kuşoğlu, 2006: 93).

2.1.5.2. Perçin

Kaynak veya lehim yerine uygulanır. Parçaların üst üste getirilip delinmesi ve aynı madenden çivi geçirilip çekiçlenmek suretiyle birbirine tutturulması işlemidir. Çivi perçinden başka perçinlenecek her iki parça kendi aralarında dişli hale getirilerek yapılan perçinlerde vardır. Bu perçinlerin su sızdırmaması istenildiğinde de ayrıca kaynak yapılır. Çivi perçinin bazı yükseltileri olduğu için kendinden perçin tercih edilir (Kuşoğlu, 2006: 185).

Şekil 2-Perçin

2.1.5.3. Lehim

Lehim, erime alçak olan bir maden veya bir maden alaşımıdır. Birleşmesi istenen parçaların kenarları yan yana getirilerek, ek yeri üzerine erimiş lehim sürülür, sonra bu kısım ateşe tutularak, lehimin iyice sıvılaşp ekin içine akması ve kendini eserin madeniyle alaşımlayarak iki kenarı birleştirmesi sağlanır. Lehim olarak kullanılan madenin erime noktasının, eserin madenin erime noktasından daha alçak olması zorunludur. Aksi halde ek yeri ateşe tutulduğunda, lehimle birlikte eserin madeni de eritebilir (Erginsoy, 1978: 29).

2.1.5.4. Pim

Perçin yapmak, yani madeni levhaları birbirine birleştirmek için delinen deliklere aynı madenden yapılmış çivi şeklinde ucu küt kısa parçacık. İki parçaya geçirilen pim, bir örs üzerinde çekiçlenerek işlem tamamlanır, levhalar birleştirilir.

Şekil 3- Bilezik Üzerinde Pim

2.1.5.5. Halka

Herhangi bir nesneyi asmak, takmak ya da bir arada tutmak için tellerin kısa kesildikten sonra iki ucu birleştirilerek yapılan ve adına halka denilen yuvarlaklardır (Kuşoğlu, 1994: 168).

2.1.6. Geleneksel Gümüş Takıları Süsleme Teknikleri

2.1.6.1. Delik İşi (Kesme-Ajur) Tekniği

Delerek oluşturulan işçiliktir. Erken Etrüsk döneminde görülür. Roma döneminde sevilen bir işçiliktir (Bingöl, 199: 28).

Selçuklu devri madeni eserlerinin arasında, Güneydoğu Anadolu'ya ait olduğunu tahmin ettiğimiz, dökümle yapılmış ve delik-işi tekniği ile süslenmiş tunç mangalar mevcuttur (Öney, Erginsoy, 1988: 173).

Madeni eserler üzerine, kesici ve delici aletler kullanılarak, delikli süslemelerin yapıldığı tekniğe “delik-işi” kesme veya ajur tekniği denir.

Delik-işi tekniği ile süslemeler yapılırken, bazen maden tabakasının üzerine çizilen desenin zemin kısımları kesilerek çıkartılır; bazen de zemin bırakılarak desenler kesilip çıkarılır. Her ikisinde de şekil aynı kalır. Sonra kesilen kenarlar törpülenerek pürüzleri giderilir.

Şekil 4-Ajur Tekniği İle Yapılmış Broş

2.1.6.2. Güherse Tekniği

Kuyumculukta geçen bir tabir olarak “güherse” (güverse) Farsça gevher (mücevher, asa) gibi kelimelerin galat bir kullanılışıdır. Mana bakımından güher veya gevher gibi anlamındadır. Kısaca mücevher gibi anlamındadır. Umumiyetle gümüş ve altın eserlerin muhtelif yerlerine kondurulan küçük pırıltılı küreciklerdir.

Anadolu’da bu küçük küreciklerin haşhaş kozaları içerisinde bulunan küçük taneciklere benzemelerinden dolayı sanatkârlarca hış haş sanatı da denilmiştir.

Bir süsleme tekniği olarak maden sanatında uzun yıllardan beri kullanılmakta olduğunu görmekteyiz.

Asil metallerin yapısında eriyip soğurken kendisini toplama yani kürecik haline gelme hadisesi bu tekniğin bulunmasına sebep olmuş olabilir.

Birçok konuda medeniyetlere beşiklik etmiş olan Mezopotamya bu tekniğin merkezidir. Oradan da bütün dünyaya yayılmıştır. Bazen sevilen bazen de terk edilen bu teknik Türklerin elinde çok gelişmiştir.

Osmanlılar o kadar ileriye götürmüştür ki, bugün bile bu milimetrik kürecikleri gelişmiş teknikle yapabilmek imkansız gibidir.

Geçmişten günümüze bu tekniğin uygulanmasında iki önemli zorlukla karşılaşmıştır. Birincisi aynı çapta küreciklerin elde edilmesi, ikincisi de elde edilen küreciklerin zemine kaynak yapılmasıdır.

Birinci zorluğun giderilmesi için özellikle iki pratik yol bulunmuştur. Haddeden geçirilerek ince milimetrik teller haline getirilen altın ve gümüş ince bir çivi üzerine aralarına boşluk bırakmadan sarılır, daha sonra çviden boşaltılan tel ince sivri uçlu metal kesme makasıyla ortasından kesilerek halkalar haline getirilir. Bu halkalar eğimli amyant levha üzerine aralıklarla dizilir ve hamlaç ile ısıtılır. Isınırken kürecikler haline gelen halkacıklar yuvarlanarak içi su dolu kaba düşerler. Böylece aynı çapta kürecikler elde edilir.

Güherse elde etmek için elde edilecek ikinci yol ise, haddeden geçmiş telin mıstar tahtası da eşitlenip kesilmesinden sonra aynı ısıtma yolu ile elde edilmesidir (Kuşoğlu, 1990: 34).

Şekil 5-Güherse Tekniği İle Yapılmış Bilezik

2.1.6.3. Kabartma Tekniği

2.1.6.3.1. Çekiçle Kabartma Tekniği

Lecomte'nin ifadesiyle çekiç işi olarak isimlendirilen, kabartma tekniğinin yapılışında Türk stilinde farklılıklar olduğu kaydedilmiştir. İcra usulleri Avrupa'dakinden farklıdır. İstanbul'da veya Şam'da mürdesenk veya sülügenle yapılan kurutucu yağ karışımı bir macun değil, bir nevi kalınlıkta bir tahta levhaya akıtılır. Macun tutmaya başladığında teneke bileşimi bir bakır veya gümüş yaprakla kaplanır. Soğuyuncaya kadar beklenir ve sonra işlenir (Barışta, 1988: 94).

İlk olarak aletlerle desen çalışması yapılır. Bu çalışma tersinden de iz bırakmaktadır. Daha sonra kabartmaya geçilir. Genelde tersinden çalışılıp ve düzgün rötuş yapılır. Bu işlem aynı nesnede birçok defa yapılabilir. Teknik olarak tersten kabartma, düzden de kalem işlemi yapıldı denmektedir. Sadece tersinden çalışmakta mümkündür. Bu halde elde edilmekte olan sonuç, mum kalıp alınarak kontrol edilir (Vitiello, 1995: 268).

2.1.6.3.2. Kalıpla Kabartma Tekniği

Kabartma desenlerle süslenecek bir eserde aynı desenin tekrarlanması isteniyorsa usta bunları tek tek Repousse tekniğiyle kabartmak yolunu seçmez; aynı sonuca daha çabuk ve kolaylıkla varacağı, kalıp ile kabartma (kalıp çarpma) veya stampa basma denilen usulü uygulamayı tercih eder (Erginsoy, 1978: 37).

2.1.6.3.3. Elde Kalıpla Kabartma Tekniği

Bu usule kalın bir tunç çubuğun ucuna, kabartılması istenen desenin negatifi çelik aletler kullanılarak oyulur veya böyle bir uç dökümle de elde edilebilir. Sonra bu uç tavllanmış madenin üzerine, kabartmanın yapılacağı yere konularak, çubuğun arka ucuna çekiçle bir darbe vurulur. Böylece çubuğun ucundaki desenin negatifi olan oyuk, eserin üzerine desenin pozitif olarak ve rölyef şeklinde çıkar. Tasların vazoların ağız kenarlarını süsleyen friz halindeki kabartmalar genellikle bu usulle yapılır.

Diğer bir kalıpla kabartma usulünde, kabartma olarak yapılması istenen desenin negatifi, bu kere tunç veya kurşundan bir kalıbın üzerine oyulur veya bu oyuk dökümle de elde edilebilir. Sonra tavllanmış haldeki madeni levha, kalıptaki oyuğun üzerine konup arkasından çekiçlenerek, levhanın oyuğun içine girmesi ve oyuğun şeklini alması sağlanır. Böylece kalıba oyulan negatif desen, madeni eserin üzerine, hem pozitif, hem de rölyef olarak çıkar. Bu işlem istenen yerler üzerinde tekrarlanarak, eser fôlieflerle süslenir (Erginsoy, 1978: 37).

2.1.6.3.4. Makineyle Kalıpta Kabartma Tekniği

İstenilen desene göre hazırlanmış olan dişili erkekli çelik silindir kalıplar silindir makinesinin silindirlerinin yerine takılır. Ürüne göre hazırlanan kalıbın uygulandığı gümüş levha kesilir. Silindir makinesindeki silindirler, levhanın kalınlığından 1–2 mikron ince olacak şekilde, silindir makinesinin kelekleri döndürülerek sıkıştırılır. Silindir elektrik anahtarı açılarak çalıştırılır. Levhanın bir

ucu iki silindir arasından itilir, silindirin diğer tarafından alınır. Desen gümüş levhaya işlenmiş olarak diğer tarafa çıkar.

2.1.6.4. Kakma Tekniği

Madeni eserlerin üzerine açılan yivlerin veya çeşitli biçimlerdeki çukurların (yuvaların) içine başka cins ve renkte madenler kakılarak elde edilen süslemeye “kakma tekniği” denir. Dolgu olarak yivlerin içine tel, çukurlara da ince varaklardan istenen şekillerde kesilmiş parçalar kakılır. Kakma tekniğinde esas olan, eserin madeni ile kontrast yapacak, eseri renklendirecek diğer bir malzemenin kullanılmasıdır (Erginsoy, 1978: 39).

Abanoz, ardıç, kuka gibi sert ağaçlar, fildişi, boynuz ve de çelik üzerine altın, gümüş gibi soy metallerin gömülerek süslenmesi tekniğidir. Genel olarak kılıç, kama, hançer ve diğer silahların üzerine işlenen süsler bu teknikle uygulanır.

Metal çelikleştirilmeden önce istenilen motifler çelik tığ kalemlerle demir üzerine lahit kanalları açılarak işlem tamamlanır. Sonra inceltilmiş altın veya gümüş şeritler, minyatür çekiçlerle bu lahitlere çakılarak iyice oturması sağlanır. Daha sonra zemin dışında kalan çapakları temizlenir.

Tavlanıp yağda çelikleştirilerek asırlarca bozulmayacak bir süsleme elde edilir. Son derece maharet gerektiren bu zahmetli uygulama günümüzde maalesef kalmamıştır. Bu teknikle hazırlanan eşyalara ancak müzelerde rastlamak mümkün olmaktadır (Ayter, 1997: 51).

2.1.6.5. Kalem İşi Tekniği

Kalem işi genellikle altın ve gümüşte kullanılır. Bakırda da kullanılan kalem işi için özel kalemler vardır. Ayrıca kalem işi sivil ve dini mimarimizin iç duvarlarını, kubbelerini ve tavanlarını sıva, ahşap, taş, bez ve deri gibi malzeme

üzerine, renkli boyalar bazen de altın, varak kullanılarak ince kıllı kalem tabir edilen fırçalarla yapılır.

Çeşitli sivri uçlu kalem veya elmas kalemlerle altın veya gümüş gibi değerli madenlerin üzerine yapılan maden süsleme çeşididir. Sivri uçlu elmas kalemle yüzeyin üstündeki desen boyunca ilerledikçe açtığı yivin içindeki madeni lüleye benzeyen ince bir talaş halinde kaldırılır kazımayla yapılan bezemeye özgü hafif bir iz kalır.

2.1.6.5.1. Sade Kalem

Değerli madenlerin üzerine V tipi keskin çelik kalemlerle yapılan süsleme sanatıdır. Çeşitli bilek hareketleriyle zeminde dar, derin ve geniş kanallar açılarak elde edilen eski bir teknik olup çeşitli eserlerde görülmektedir.

2.1.6.5.2. Hakkaklık

Hakkak; hak yapan mühür kazıyan. Osmanlılarda hattatlıktan sonra en çok önem verilen işti. Lonca kuruluşunun en saygıdeğer sınıfıydı ve mühür sahteciliğiyle hiç karşılaşmamıştır. Kuruluş, sanatkarlarını büyük titizlikle yetiştirir ve görevlendirir. Yazıyı ters olarak ve milimetrenin onda biri kusuru olmayacak bir biçimde ve en çok baş parmak tırnağı büyüklüğünde bir alana çelik kalemle kazımak, herkesin işi olmadığı gibi, günümüzde ise hiç kimsenin haddi değildir (Kuşoğlu, 2006: 100).

2.1.6.6. Kaplama ve Yaldızlama Tekniği

Bakır, tunç ve gümüş eserler, mekanik veya kimyasal usuller uygulanarak altınla kaplanabilir. Altın kaplama bazen eserin bütün yüzeyine, bazen de yalnızca belirli kısmına uygulanır (Erginsoy, 1978: 47).

2.1.6.6.1. Mekanik Kaplama

Bu yolla madeni eserlerin yüzeyine çok ince altın levhalar, çekiçlenerek veya yapıştırılarak kaplanmaktadır.

Varak halinde kullanılan kaplam altının son derece saf olması gerekir. Tasfiye edilerek saflaştırılmış altı, sıg ve kare kaplara dökülür. Kalıpta soğuduktan sonra alınan altın, incelinceye kadar dövülür. Daha sonra kare parçalar halinde kesilen altın yine kare parçala kağıtlar konularak bir paket haline getirilir. Mermer bir blok altına konulan paket, yedi kiloluk bir çekiçe yarım saat dövülür. Kağıtların boyuna gelen altı levhalar, dört kısma ayrılır ve aralarına kör bağırsaktan ince zarlar konularak tekrara paket haline getirilir. Bu sefer dört kilo ağırlığındaki bir çekiçe dövülür. Bu işlem sonunda hemen hemen şeffaf bir hale gelmiş olan altın levhalar yine dört parçaya ayrılıp aralarına kör bağırsak zarları konulur. Üç kiloluk bir çekiçe dövülür. İncelerek daha da şeffaflaşan varaklar 10 cm. büyüklüğünde kesilerek kitap sayfaları arasında kullanılmaya hazır hale gelmiş olarak saklanır.

2.1.6.6.2. Kimyasal Yolla Altın Kaplama

Civanın keşfedilmesinden sonra gelişen yaldızlama tekniği, ilk olarak Yunan ve Roma devrinden kalma eserler üzerinde görülmüştür.

Türk İslam maden sanatında bakır, bronz ve gümüş eserler de sıklıkla kullanılmıştır. Altın tozu cıva içerisinde karıştırılarak malgama elde edilir. Meydana gelen alaşım, bir mantar yardımıyla malzemenin üzerine sürülür. Eser daha sonra fırınlanır. Fırınlama sırasında cıva uçar, altın eser yüzeyi ile kaynaşarak yapışır. Aynı teknik kullanılarak, madeni eseler üzerine gümüş kaplama da yapılabilir.

Çinlilerce bulunmuş bir yöntem ile daha düzgün bir yaldızlama elde etmek mümkündür. Bakır ve bronz eser, önce bir süre sıcak sirke içerisinde bırakılır. Daha sonra cıva sürülür, cıvalı yüzey üzerine altın, ince varaklar halinde yapıştırılır. Eserin

sıcak fırında muamelesi sonunda cıva buharlaşır. Altın varaklar madenin yüzeyine nüfuz ederek yapışır ve pürüzsüz bir yüzey elde edilir (Soyhan, 1998: 54).

2.1.6.7. Mıhlama Tekniği

Kuyumcu tarafından hazırlanmış olan özel boşluklara taşların yerleştirilmesinde uygulanan değişik işlemlerdir. Genel de tek bir isim ile üçü de ifade edilmekte olup yöreden yöreye farklılık göstermektedir.

Genellikler tek bir isim ile üçü de (mıhlama, sıkıştırma, kasalama) ifade edilmekte olup, yöreden yöreye farklılık arz etmektedir. Aslında bu üç işlemde birbirinden farklıdır. Kasalamada taşlar özel girintilere yerleştirilir; sıkıştırma işleminde taşlar hususi olarak oluşturulmuş çukurlara oturtulurlar; mıhlamada ise taşlara taş mıhlanmaktadır.

Mücevherlerin taşla donatılması tekniği teknolojik ilerleme tarafından hala etkilenmemiştir. İşlem halen elde ve geleneksel aletlerle yürütülmektedir. Aletlerin mekanik özellikleri gelişmiş ama özleri değişmemiştir. Miligran tek istisnadır. Ancak desen geometrik açıdan mükemmel bir şekilde yapıldığından daha keskin ve net bir etki vermektedir (Vitiello, 1995: 424).

2.1.6.7.1. Kaşlı Mıhlama

Taş, bu iş için hazırlanan yüzük kaşı veya yuva içine yerleştirilir. Sonra taşı çevreleyen maden yukarıya doğru kıvrılır ve taşın daha sağlam oturması için birkaç tırnak açılır.

2.1.6.7.2. Dolgulu Mıhlama

Doğrudan doğruya maden kütlesinin içine bir delik açılır ve bu deliğin içine yerleştirilen taşı tutmak için çevresindeki maden yukarıya doğru kıvrılır.

2.1.6.7.3. Tırnaklı ve Ajurlu Mıhlama

Taşı bütün çevresinde tırnaklar bulunan bir yuvaya yerleştirilir ve tırnaklar taşın üzerine doğru bükülür (Meydan Larousse Ans., 1989,C:8: 718).

2.1.6.8. Mineleme Tekniği

Mine toz cam ve oksidi karışımlarından yapılır. Mine için kullanılan toz cam, içinde % 50 oranında çakmak taşı veya kum, % 35 oranında kırmızı kurşun ve % 15 oranında soda veya potas bulunan yumuşak bir cam bileşimidir. Bu tozun içinde, renk vermesi için bir miktarda maden oksidi karıştırılarak bileşim potada eritilir. Sonra bu karışım 10–20 cm. boyutlarında tabakalar halinde dökülerek soğutulur (Erginsoy, 1978: 44).

Metal yüzeyler üstüne, yüksek ısı uygulayarak cam benzeri bir sır katmanının (mine) kaynaştırıldığı bezeme tekniğidir. Mine toz cam ve metal oksit karışımından yapılır. Değişik oranlardaki katkı maddeleri ile saydam ve saydam olmayan mineler yapılabilir. Metal oksitlerin katılımı ile çeşitli renkler elde edilir (Bingöl, 1999: 27).

Şekil 6-Mineleme Tekniği ile Yapılmış Kolye

2.1.6.8.1. Şerit Yuvalı

Erken devirlerden itibaren en çok kullanılan yöntemdir. Metal düz şeritlerle yapıla yuvalara düz şeritler konur ve ısıtıldığında cam metalle kaynaşır. Yapıştırılarak mı, ısıtılarak mı sabitleştirilir belli değildir.

Motifin dış çizgileri boyunca metal yüzeyin üstüne metal şeritler lehimlenir ve bunların arasına mine macunu doldurulur. Sonra obje ısıtılır, ısıyla eriyen macun, yüzeye yayılarak metal şeritlerin aralarını doldurur ve istenilen formu almış olur. Soğuduktan sonra yüzeye törpülenir ve cilalanır (Bingöl, 1999: 27).

2.1.6.8.2. Telkari Yuvalı

Düz şerit yerine boncuklu tellerle yuva yapılır. Şerit yuvalı ve telkari yuvalı minelemede mineli bölüm zeminden yüksektir.

Bu uygulamada bölmeleri oluşturan metal şeritlerin yerini içleri minelenecek telkari motifleri almıştır (Bingöl, 1999: 27).

2.1.6.8.3. Gömme Yuvalı

Bu teknikte yuvalar oyularak veya zemin çökertilerek yapılır. Bu yuvalara cam tozları konularak ısıtılır. Bu teknikte kesme cam da kullanılmıştır. Bu süslemede mineli yuvalar takımının zemini ile aynıdır.

Mine tozu, metal yüzeyde motife göre kazınarak oluşturulan oyuklara doldurulur. Mine tavlandıktan ve soğutulduktan sonra zımpara taşı ile cilalanır.

2.1.6.8.4. Daldırma

Önce metal iskelet hazırlanır. Sonra cam ısıtılarak eriyik haline getirilir ve metal iskelet bu eriyik içine daldırılır. Erimiş cam, metal iskeletin yüzeyini kaplar.

Minelenecek metale son şekli verildikten sonra erimiş mine hamuruna batırılıp çıkarılır ve böylece mineyle kaplanmış olur. Hamur daha yumuşakken düzeltilir, pürüzler tıraşlanır ve son olarak cilalanır.

2.1.6.8.5. Repousse

Mine ıstampayla bastırılıp zemine iyice yerleştirilmesi sağlanır ve güverse dizisiyle çerçevelenir. Bu yöntem İ.Ö. 2. bin yılın 2. yarısında kullanılmış ve sonra terkedilmiştir (Akyay Meriçboyu, 1998: 36).

2.1.6.9. Savat Tekniği

Bir kalemkarlık çeşididir. Gümüş üzerinde çelik kalemlerle açılan kanalların içine bir kapta hazırlanmış adına savat denilen karışım ekme ya da sürme biçiminde yerleştirilir, daha sonra da ocak ateşine tutularak eriyen savat boşlukları doldurunca soğumaya bırakılır. Soğuyan savat birkaç tesviye aşamasından sonra gümüş cilalanır ve eser tamamlanmış olur.

Eskiden resmi dilde savatçıların adına zergeran derlerdi. Saraydaki savat ustalarına zergeran-ı hassa denilmiştir (Kuşoğlu, 1994: 167).

İslam dünyasında bu teknik için kullanılan “savat” kelimesinin de, Arapçada “karartma” anlamına gelen “sevad” ile bir ilgisi olduğu tahmin edilmektedir. Ancak Arsever’in belirttiğine göre “savat” Türkçe de “yalak” anlamına gelmektedir. Orta Asya maden sanatında büyük ölçüde kullanılan savatlamanın, “yalak”, “çukur” anlamındaki “savat” kelimesiyle veya “su oluğu” anlamındaki “savak” kelimesiyle bir ilgisi olması da mümkün görülmektedir (Erginsoy, 1978: 43).

Eğer mıhlama savatlı bir işe yapılacaksa maden üzerinde savat kanalları açılır. Mıhlamanın çerçevesi hazırlanır. Taşa göre hazırlanmış astar zemine kaynak yapılır. Taş hazırlanan yuvaya yerleştirilir tırnaklar ya taşın üzerine yatırılır ya da

kenarları sıvanır. Mıhlama için taşın yuvasına kaynak yaparken savat zarar görebilir bu yüzden savatlama mıhlamadan sonraya bırakılır (Günyol, 2000: 33).

Bezeme sanatında metal eşya (genellikle gümüş), üstüne oyulmuş motifleri doldurmakta kullanılan siyah renkli, kükürtlü metal alaşım. Kükürtlü gümüş ve bakır veya kükürtle kurşun ve bakır belli oranda karıştırılarak hazırlanır. Potada eritilir, soğutulur, havanda dövülerek toz haline getirilir. Obje üzerine hazırlanan motiflerdeki yuvalara doldurulur ve alçak ısıda fırınlanır. Isı ile sıvılaştıran toz, yuvanın içine yayılarak zemine yapışır. Soğuduktan sonra zımparalanır ve cilalanır. M.Ö. 15–14. yüzyıllarda Miken ve Mısır’da M.Ö. 13. yüzyılda da Suriye’de bu tekniğe benzer çalışmalar yapılmıştır. Helenistlik, Roma ve Bizans dönemleri süs eşyalarında kullanılmıştır (Bingöl, 1999: 27).

Bu sanatın en önemli ve ilk aşaması kalemkarlıktır. Diğer aşama ise savatın hazırlanarak gümüşe tatbikidir. Savat yalnızca şekillendirilmiş eşyalar üzerine uygulanan bir tekniktir. Eşya üzerine desen kalemle çalışıldıktan sonra çizilen şekil üzerine çelik kalemlerle kılcal kanallar açılır. Kalemkarlıktan sonra sıra eşyanın savatlanmasındadır. Savat karışımı çelik kalemlerle açılmış boşluklara konulacaktır. Önce gümüş ve bakır bir potaya konulur, ocakta eritilir. Bu eriyik içerisine önce kurşun sonra kükürt ilave edilir. Kükürdün ilave karışımın rengi koyu griye dönüşüncüye kadar devam eder. Bu karışım soğumaya bırakılır. Soğuyan kütle çekiçe dövülerek toz haline getirilir, elenir. Artık savat kullanılmaya hazırdır.

2.1.6.9.1. Ekme Savat

Savat sanatında çalışılan iş üzerine açılan kanallara toz durumuna getirilmiş baş ve gösterme parmakları arasından tuz eker gibi ekilmesine denir. Üzerine savat ekilen gümüş alevi geçmiş, olgun kor durumundaki ateşe tutulur ve bu işlemle toz savat eriyerek önceden açılmış boşlukları doldurur. Daha sonra tesviyesi ve cilası yapılan eser tamamlanmış olur.

2.1.6.9.2. Sürme Savat

Boraks ile sulandırılarak çamur durumuna getirildikten sonra gümüş üzerine oyulmuş kanallara savatı sıvayarak boşluk doldurma biçimidir. Boşlukları doldurulan savat soğumaya bırakılır ve soğuyunca da düzeltilir. İnce seviyesi yapılan eser keçe cilasına tutularak parlatılır ve iş tamamlanır.

2.1.6.10. Telkari Tekniği

Bu işlem türü çok eski olup, M.Ö. 3000'lere dayanmaktadır. Ortadoğu'da ortaya çıkmıştır. Dönem dönem geniş uygulama alanları bulmuştur. Orta çağda Barok dönemde 800'lerin sonu 900'lerin başı arasında, Sicilya ve Venedik'te kullanılmıştır.

Bir altın veya gümüş tel ya da levhadan, özel bir alet ile elde edilmiş tane veya kürelerden ibarettir. Aynı optik etki, aynı kalınlıktaki 2 ya da daha fazla telin örülmesi ile elde edilebilir. Bu kürelerin sırasıyla kaynak ile tutturulmalarına “granülleşme” denmektedir.(Vitiello, 1995: 241)

Haddeden çekilerek inceltilen teller, silindirlerle ezilerek ince şeritler haline getirilir. Yapılacak işin tasarımına ve şekline göre genel iskelet hazırlanır. İskelet üstündeki boşluklar bu ince şeritlerden hazırlanan helezoni süslerle doldurulur. Simetrik ve bir uyum içinde yan yana getirilen bütün parçalar, toz kaynak ile birbirlerine kaynatılarak tek blok haline getirilir. Genel olarak spiral şekilde helezonlar, S şeklinde sular-Armudi, mekik, gül şeklinde motifler hakim boyutlardadır. Uygun noktalarda kürecikler kullanılır. Sonuçta içi ve dışı dantel gibi örülmüş ve güzel bir görüntü kazanmış olan eser ortaya çıkar. Bazı hallerde bu dantelalı parçalar kendisine zemin teşkil eden diğer bir eşyaya applike edilir ki buna da perçinleme tekniği adı verilir.(Bkz.Şekil.7)

Şekil 7-Telkari Tekniği ile Yapılmış Broş

2.1.6.11. Örgü Tekniği

Örgü; yün, ipek ya da başka madde ipliğinin özel şiş, tığ, iğne mekik gibi araçlarla yapılmış ilmeklerinin, bir araya getirilmesi işlemidir (Atay, 1987: 31).

Kuyumculukta yapılan örgü tekniği çeşitli farklılıklar gösterir. Bunlar;

- Balık Sırtı Örgü
- Hasır Örgü
- Şerit Zincir Örgü

2.1.7. Van'da Savatlı Gümüş

Savat; kurşun, gümüş, bakır ve kükürt karışımından oluşan bir çamurdur. Altın veya cilalanarak parlatılan gümüş parçalar üzerine oyma kalemleriyle işlenen desenler savat çamuruyla doldurulur. Oluşan parçalar ateşe tutulur. Soğuduktan sonra

zımparalanır, keçe ile cilası yapıp parlatılır. Van, Bitlis, Sivas, Erzincan, Kula, Trabzon, Eskişehir, Samsun gibi illerde bu teknik uzun yıllar kullanılmıştır (Özdamar, 2005: 11).

Van'da savatı eğitimsizlik nedeniyle her geçen yıl biraz daha gerilemiştir. Yapılan araştırmada eğitimler ilgili adımların da sonuçsuz kaldığı belirlenmiştir. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde 1997 yılında açılan gümüş savat işlemeciliği bölümü 2000 yılında kapanmıştır. Ayrıca Van Kız Meslek Lisesi'nde gümüş savat işlemeciliği bölümü açılmış fakat gerekli donanım, eğitmen ve dolayısıyla öğrencinin olmaması bu bölümün işlevsiz kalmasına sebep olmuştur.

1915 yılı ve daha önceki yıllarda Van'da bulunan 120 savatlı gümüş işleme atölyesinin her birinde 5 kişinin çalıştığı tahmin edilmektedir. Söz konusu yıllarda Van'da, savatlı muskalıklar, hamayiler, gerdanlıklar, saç tokaları, saç bağları, tepelikler, bilezikler, yüzükler ve kemerler vazgeçilmez takılar olarak yer almıştır. Yine o dönemlerde bütün saraylarda, hanlarda ve zengin kesimi oluşturan kişilerin evlerinde bulunan savatlı gümüş süs eşyaları ile erkeklerin kullandıkları tütün tabakaları ve enfiyelikler Van'da üretilmiştir.

Eski Van'da gümüşçülüğe çok önem verilmiş ve Van gümüşçülüğü dünyanın birçok yerinde büyük üne kavuşmuştur.

Savatlı Van gümüşü il dışında hatta ülke dışında tanınan ve talep gören bir sanattır. Gümüş işleme ustası Erhan ÇELİK'in verdiği bilgilere göre Van'da savat çamuru: 500 gr bakır, 500 gr kurşun, 125 gr gümüş, 1000 gr kükürt'ün karışımından oluşmaktadır.

Savat ustası tasarladığı şekli, sanatını koyacağı gümüş eşyanın üstüne kurşun veya sabit kalemle çizer. Bu şekil, Van Kalesi, Akdamar Kilisesi, Hoşap Kalesi olabildiği gibi hayvansal, bitkisel ve geometrik figürlere de rastlanır. Çizilen taslağın üstüne usta, çelik uçlu kılcal kalemle büyük bir titizlikle ince kanallar açar.

Elde edilen savat, gümüş eşya üzerinde daha önce açılmış olan kılcal kanallara iki yolla sürülür. Ya yemeğe tuz eker gibi serpilir ya da boraks ile sulandırılarak çamur haline getirilen savat, boşluklara sıvanarak doldurulur. Sonraki aşamada yapılan iş, mangal ateşine tutulur. Isının etkisiyle tekrar eriyen savat, boşluklara iyice nüfuz eder. Bu aşamadan sonra soğuması için bekletilen savat, cilalanarak kullanıma hazır hale gelir. İyi savat, her geçen gün daha fazla parlak.

2.1.8. Savat Tekniğinde Kullanılan Araç- Gereçler

2.1.8.1. Savat Tekniğinde Kullanılan Araçlar

2.1.8.1.1. Freze: Bir dizi kesici ağızdan oluşan ve kendi eksenini çevresinde dönen bir takımın yardımıyla parça işlenen tezgahların ortak adı (Ana Britannica, C:12: 422).

Şekil 8-Freze

2.1.8.1.2. Yüzük Ölçüm Aracı: Yüzüklerin ebatlarını belirlemek için kullanılan araç.

Şekil 9-Yüzük Ölçüm Aracı

2.1.8.1.3. Şalome: Sıvılaştırılmış gaz ile çalışan bir ısıtma alet (Kuşoğlu, 2006: 210).

Şekil 10-Şalome

2.1.8.1.4. Haştek Takımı: başı topuzlu çeşitli büyüklükte küre, topuz biçimli uçlara sahip çelik kalem (Kuşoğlu, 2006: 102).

Şekil 11-Haştek Takımı

2.1.8.1.5. Düz Pense: Çeşitli nesneleri sıkmak, germek, kıvrırmak, tutmak, kesmek için birçok meslek dalında kullanılan çok değişik biçimlerde el aleti.

Şekil 12-Düz Pense

2.1.8.1.6. Keski: Metalleri kesmeye, metal parçalarının kabasını almaya yarayan ve başlığına çekiçle veya darbeli bir pnömatik aygıtla vurularak kullanılan çelik kalem (Büyük Larousse, C:13: 6654).

Şekil 13-Keski

2.1.8.1.7. Kargaburnu: Bükme ve kesmeye yarayan sivri ve eğri uçlu penselerin genel adı (Büyük Larousse, C:12: 6423).

Şekil 14-Kargaburnu

2.1.8.1.8. Cımbız: İnce şeyleri tutmak veya çekmek için kullanılan küçük maşa.

Şekil 15-Çeşitli Cımbızlar

2.1.8.1.9. Gümüş Tığ: bir ucu çengelli diğer ucu düz olan kısa şiş (Meydan Larousse, C:19: 267).

Şekil 16-Gümüş Tığlar

2.1.8.1.10. Ege: Ağaç ya da metal malzemeleri işlemekte, biçimlendirmekte ve düzleştirmekte kullanılan, sertleştirilmiş çelikten yapılmış ve yüzeyine ince dişler açılmış çubuk biçiminde el takımı (Ana Britannica, C:8: 33).

Şekil 17-Çeşitli Egeler

2.1.8.1.11. Tel Fırça: Maden üzerindeki yakılmış zifti temizlemede, gümüşü parlatmada, gümüş yaldız yapımında, temizlik işlerinde ve daha birçok yerde ara aleti olarak kullanılır (Kuşoğlu, 2006: 220).

Şekil 18-Tel Fırçalar

2.1.8.1.12. Malafa: Üzerinde çalışılacak parçayı veya bir aleti takım tezgahına bağlamaya yarayan parça (Meydan Larousse, C:13: 639).

Şekil 19-Çeşitli Malafalar

2.1.8.1.13. Çekiç: Çivi çakmak, maden dövmek v.b. işlerde kullanılan saplı, demir alet (Meydan Larousse, C:4: 379).

Şekil 20-Çekiç

2.1.8.1.14. Tokmak: Sert ağaçtan veya parşömen deriden yapılan ve darbe ile çalışan kesici bir aletin sırtına, aleti zedelemekten vurmaya yarayan çekiç (Meydan Larousse, C:19: 325).

Şekil 21-Tokmak

2.1.8.1.15. Mengene: Sıkıştırıcı aletlere verilen genel ad (Meydan Larousse, C:13: 392).

Şekil 22-Mengene

2.1.8.1.16. Mikrometre: Küçük nesneleri veya küçük şekilleri ölçmeye yarayan alet (Meydan Larousse, C:13: 403).

Şekil 23-Mikrometre

2.1.8.1.17. Pergel: Birer uçlarından eklemlenmiş iki koldan meydana gelen çizim veya ölçü aleti (Meydan Larousse, C:15: 571).

Şekil 24-Pergel

2.1.8.1.18. Gümüş Ayar: Gümüş objenin kaç ayar gümüşten yapıldığını belirten ve üzerinde ayar numaraları bulunan alet.

Şekil 25-Gümüş Ayar

2.1.8.1.19. Örs: Dövücülükte külçe gümüşün astar durumuna konduğu geniş yüzeyli demir aletin adı (Kuşoğlu, 2006: 179).

Şekil 26-Örs

2.1.8.1.20. Amyant Taş: Yüksek ısıya dayanıklı taş.

Şekil 27-Amyant Taş

2.1.8.1.21. Hadde: Sıcak madenden tel çeken, üzerinde değişik çapta numaralı delikleri bulunan, aşınmaya dayanıklı çelik alet (Meydan Larousse, C:8: 231).

Şekil 28-Hadde

2.1.8.1.22. Zımpara Makinesi: Gümüş objelerin süsleme tekniğine geçmeden önce üzerindeki fazlalık ve pürüzleri gidermek için kullanılan makine.

Şekil 29-Zımpara Makinesi

2.1.8.1.23. Cila Makinesi: Gümüş objelerin parlaması amacıyla uygulanan işlemin yapılması için kullanılan ucu keçe kaplı döner alet.

Şekil 30-Cila Makinesi

2.1.8.1.24. Eritme Ocağı: Gümüşün ısınarak eritilmesini sağlayan alet.

Şekil 31-Eritme Ocağı

2.1.8.1.25. Silindir: İki başlığın dönerek gümüşün levha haline gelebilmesini sağlayan makine.

Şekil 32-Silindir

2.1.8.1.26. Mum Makinesi: İçinde mumun eritildiği ve kalıplara döküldüğü makine.

Şekil 33-Mum Makinesi

2.1.8.1.27. Pres: İşleme, onarma, düzeltme gibi işlemlerin uygulanması için bir nesneyi, iki ağırlık arasında mekanik olarak sıkıştırmaya yarayan makine.

Şekil 34-Pres

2.1.8.1.28. Döküm Makinesi: Döküm işleminin yapıldığı makine.

Şekil 35-Döküm Makinesi

2.1.8.1.29. Fırın: Mumu eritmek ve alçıda bulunan suyu çıkarmak için kullanılan yüksek ısı sağlayan makine.

Şekil 36-Fırın

2.1.8.2. Savat Tekniğinde Kullanılan Gereçler

2.1.8.2.1. Gümüş: Beyazımsı, gri renkte, kolay işlenebilen, tel haline gelen ve oksitlenmeyen değerli maden. Simgesi Ag olan element (Meydan Larousse, C:3: 309).

Şekil 37-Gümüş

2.1.8.2.2. Boraks Asit: Yoğunlaşmış bir borik asitten türeyen ve formülü $\text{Na}_2\text{B}_4\text{O}_7$ olan sodyum tuzu (Meydan Larousse, C:3: 309).

Şekil 38-Boraks Asit

2.1.8.2.3. Hidroklorik: Klorla hidrojenin birleşmesinden meydana gelen bir asit (Meydan Larousse, C:9: 58).

Şekil 39-Hidroklorik

2.1.8.2.4. Kral Suyu: Nitrik asitle hidroklorik asidin karışımından elde edilen ve tüm maddeleri eritebilen kimyasal.

Şekil 40-Kral Suyu

2.1.8.2.5. Sülfürik Asit: Sülfür ve suyun şiddetli bir tepkimeyle birleşmesiyle oluşan formülü H_2SO_4 olan kimyasal (Meydan Larousse, C:18: 259).

Şekil 41-Sülfürik Asit

2.1.8.2.6. Taşlar

2.1.8.2.6.1. Akik: iç içe çeşitli renk halkalarıyla bölünen kalseduan kuars cisminden kıymetli, çok sert ve kısmen saydam taş (Meydan Larousse, C:1: 233).

Şekil 42-Akik Taş

2.1.8.2.6.2. Turmalin: Kahverengi veya sarı renkte olan, birleşiminde lityum bulunan, güçlü bir dikroizm özelliği olan madde (Meydan Larousse, C:19: 452).

Şekil 43-Turmalin Taş

2.1.8.2.6.3. Ametist: Mor yakut olarak da bilineni silis minerallerinden kuvarsın saydam ve kaba taneli bir türü olan yarı değerli taş (Ana Britannica, C:2: 195).

Şekil 44-Ametist Taş

2.1.8.2.6.4. Mercan: Denizlerde, kayalık yerlerde yaşayan hayvanın çalı görünüşündeki iskeletinden elde edilen ve boncuk gibi kullanılan kırmızı renkli madde (Meydan Larousse, C:13: 403).

Şekil 45-Mercan Taş

2.1.8.2.6.5. İnci: İstiridye v.b. deniz hayvanlarının içinden çıkan ve daha çok süs eşyası olarak kullanılan küçük, yuvarlak, sert ve sedefli tane (Meydan Larousse, C:9: 189).

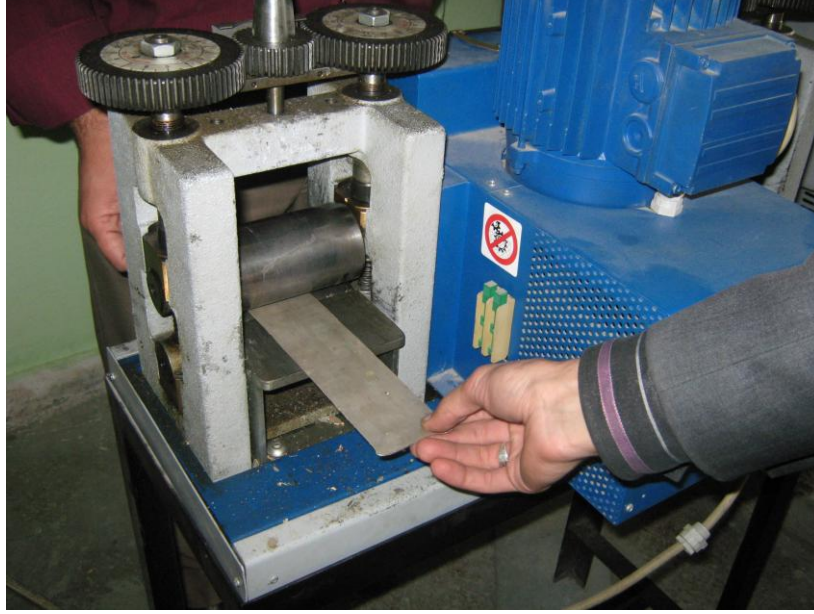
Şekil 46-İnci

2.1.8.2.6.6. Türkuaz: Türk mavisi anlamına gelen, rengi yeşile çalan açık mavi taş.

Şekil 47-Türkuaz

2.1.9. Savathlı Gümüş Takı Yapımının İşlem Basamakları

Şekil 48-Astar Çekme İşlemi

Gümüş silindirden geçirilerek levha haline işlenir duruma getirilir.

Şekil 49-Ana Kalıp Çıkarma

Levha haline gelen gümüşe şekil çizilir ve kalıp kesilir.

Şekil 50-Kalıp Oluşturma

Kesilip çıkarılan gümüş parça kalıba alınır.

Şekil 51-Mum Basma İşlemi

Şekli oluşan kalıbın içi mumla doldurulur.

Şekil 52-Mumun Kalıplan Çıkarılması

Mum soğuduktan sonra kalıplardan çıkarılır.

Şekil 53-Kalıptan Çıkarılan Mumlar

Kalıptan çıkarılan mumlar şekil ve motiflerine göre ayrılır.

Şekil 54-Ağaca Mum Kalıpların Dizilmesi

Mum kalıplar yine mumdan oluşan bir çubuk üzerine ısı yardımıyla birleştirilerek ağaç oluşturulur.

Şekil 55-Mum Kalıplarının Alçıya Alınması

Oluşturulan ağaç alçı işleme için alçı kalıba alınır.

Şekil 56-Mum Kalıplarının Alçı İle Doldurulması

Alçı alınan mum kalıpların içi tamamen alçıyla kaplanması için doldurulur.

Şekil 57-Alçının Fırınlanarak Mumların Pişirilmesi

Alçıyla dolu olan mumlar pişirilmek üzere fırına konur.

Şekil 58-Pişen Alçının Döküme Alınması

Pişirilen alçı döküme alınarak içindeki mumların erimesi ve dağılması sağlanır.

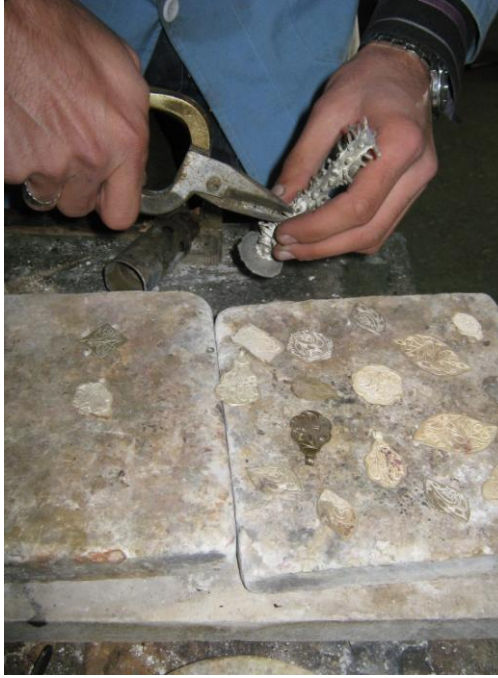
Şekil 59-Gümüşün Alçıya Enjekte Olması

Eriyen mumların yerlerine gümüşün enjekte olması amacıyla makine hızla döndürülür.

Şekil 60-Alçıının Kırılması

Yüksek ısıdaki alçı soğuk suya batırılarak kırılması sağlanır.

Şekil 61-Gümüşlerin Ağaçtan Kesilmesi

Kırılan alçı içerisinde oluşan gümüş parçala ağaçtan kesilir.

Şekil 62-Isıtarak Tavlama

Kesilen parçalar ısı yardımıyla tavllanır.

Şekil 63-Gümüşün Beyazlaştırılması

Isınan gümüş parça sülfürik asit ve kral suyuna batırılarak beyazlaşması sağlanır.

Şekil 64-Gümüşe Kaynak Yapımı

Beyazlaşan ve işlemeye hazır hale gelen gümüş parça üzerine, kullanım amacına göre kaynak yapılır.

Şekil 65-Gümüşün Fırçalanması

Kaynak tamamlandıktan sonra hidroklorik asitle fırçalanarak işlenir duruma gelmesi sağlanır.

Şekil 66-Katı Çubuk Şeklindeki Savat Çamuru

İşleme kolaylığı amacıyla savat çamuru çubuk halinde kullanılır.

Şekil 67-Savatın Gümüşe Sürülerek Uygulanması

Savat ısı yardımıyla eritilerek gümüş üzerine sürülür.

Şekil 68-Savatın Tüm Yüzeye Sürülmesi

Gümüşün tüm yüzeyi savatla kaplanır.

Şekil 69-Savatlı Gümüşün Zımparalanması

Savat sürülen gümüş parça, etrafında ve yüzeyindeki kalıntılardan arındırmak için kuruduktan sonra zımparalanır.

Şekil 70-Savath Gümüşün Cilalanması

Gümüş parlaması amacıyla cila makinesinde cilalanır.

Şekil 71-Savath Gümüş Kolye Ucunun Son Hali

Şekil 72-Savathlı Takı Seti

Son işlem olarak savathlı gümüş parçaların tasarımı yapılacak birleştirilir.

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Kuşoğlu (2006), “ Resimli Ansiklopedik Kuyumculuk ve Maden Terimleri Sözlüğü” isimli araştırmada, maden sanatı ve kuyumculuk sanatı üzerine, resimli ve ansiklopedik şekilde bu sanatlarda bulunan terimlerin tanımları ve açıklamaları yapılmıştır.

Özdamar (2005), “Takıyorum” isimli araştırmada, çeşitli takı tekniklerinin yapım aşamaları verilmiş ve bu aşamalar resimlendirilmiştir.

Türe (2005), “Takının Öyküsü” isimli araştırmada, takının tarihsel gelişimi, Türkiye’nin çeşitli müzelerinden elde edilen resimlerle örneklendirilmiştir.

Akyay Meriçboyu (1998), “Antik Çağ’da Anadolu Takıları” isimli araştırmada, Antik çağlarda Anadolu’da yapılan takıların teknikleri ve araç-gereçleri ayrı ayrı ele alınıp incelenmiştir.

Barışta (1998), “Türk El Sanatları” isimli araştırmada, Türk tarihi boyunca yapılan çeşitli sanat dallarına değinilmiş, bu sanatlar içinde maden sanatının teknik özellikleri örneklerle açıklanmıştır.

Aras (1996), “Modern Kuyumculuk” isimli araştırmada, altın ve altın alaşımları, dökümü, işlenmesi, alaşımları üzerinde durulmuş ve altın takı üretimi ele alınmıştır.

Ayter (1996), “Kuyumculuk Meslek Bilgisi ve Mücevher Sanatı” isimli araştırmada, kuyumculuğun tarihi gelişimi, kuyumculukta kullanılan araç ve gereçleri ve kuyumculukta kullanılan tekniklerin yapımını ele alınmıştır.

Vitiello (1995), “Modern Teknik ve Pratik Kuyumculuk” isimli araştırmada, modern kuyumculukta kullanılan teknikler geniş olarak ele alınmış ve teknikler örneklerle vurgulanmıştır.

Eruz (1993), “Konuşan Maden” isimli araştırmada, madeni eserlerin eski devirlerde yapımı ve süsleme teknikleri belirlemiştir.

Kuşoğlu (1990), “Türk Sanatında Güherse” isimli araştırmada, Türk Sanatı’nda güherse tekniğinin önemine ve yapımına değinilmiş ve güherse tekniği ile yapılan örneklerle yer vermiştir.

Bodur (1987), “Türk Maden Sanatı” isimli araştırmada, maden sanatının ilk örnekleri ve tarihsel gelişimi ayrıntılarıyla vermiş olan eser Türkçe ve İngilizce olarak yazılmıştır.

Öney ve Erginsoy (1978), “Anadolu Selçuklu Mimari Süslemeleri ev El Sanatları, Maden Sanatı” isimli araştırmada, Selçuklu maden sanatından örnekler verilerek teknik özelliklerini vurgulamıştır.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama tekniği ve elde edilen verilerin çözümlemesinde yapılan işlemler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, anket surveyeyle toplanan nicel bilgiler yorumlanmıştır.

Van il merkezinde, gümüş ustalarıyla görüşme yapılarak, geleneksel gümüş işleme teknikleri hakkında görüşleri alınmıştır.

Yörede gümüş takı işlemeciliği ile uğraşan kişilerle görüşülecek, atölyelerde, araştırmacı tarafından gözlem yapılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, Van ilinde seçilen, sarraf, tasarımcı ve atölyelerde çalışanlar ve üretilen ürün çeşitleri oluşturmaktadır. Seçilen 8 atölyede görüşleri alınan 30 gümüş savat işlemeciliği yapan usta ve 46 adet savatlı ürün örnekleme oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Tekniği

Araştırmada yararlanmak üzere ilgili literatür taraması yapılmıştır. Van ilinden seçilen, sarraf, tasarımcı ve atölyelerde çalışanların görüş ve öneri, uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulan anketlerle belirlenmiştir.

Araştırmada 27 sorudan oluşan anket, 30 kaynak kişiye araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Anket; gümüş işlemeciliği yapan ustaların demografik özelliklerine, gümüş savat işlemeciliğine ve çalışma ortamına ilişkin bilgi veren sorular içermektedir.

Van ilindeki savatlı gümüş takılar incelenmiş fotoğrafları çekilip 46 adet ürünün envanter dökümü yapılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın başlangıcında konu ile ilgili kaynaklar taranmış ve veri toplama aracı hazırlanmıştır.

Kaynak kişilere uygulanan anketten elde edilen bilgiler tabloladıtırılarak yorumlanmıştır.

Bir savatlı gümüş ürünün işlem basamakları analiz edilerek sunulmuştur.

Verilerin analizinde frekans (n) ve yüzde (%) gibi istatistikî ölçüm araçları kullanılmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın genel amacı doğrultusunda aranan cevaplara ilişkin toplanan verilerin istatistiksel analizleri sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. Gümüş İşlemciliği Yapan Ustaların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Van'da gümüş işlemciliği ile uğraşan ustaların cinsiyetine ilişkin bilgiler tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya katılanların cinsiyet durumlarını gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Erkek	28	93,4
Kadın	2	6,6
TOPLAM	30	100

Tablo 1 incelendiğinde, Van ilinde gümüş işlemciliği yapan ustaların % 93,4'ünü erkekler, % 6,6'sını ise kadınların oluşturduğu belirlenmiştir.

Tablo 1'deki dağılıma göre gümüş işlemciliği yapan bireylerin büyük çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır.

Gümüş işlemeciliği yapan ustaların yaş dağılımlarını gösteren veriler tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Araştırmaya katılanların yaşlarını gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
20 yaş ve altı	4	13,3
21–30 yaş	5	16,6
31–40 yaş	8	26,8
41 ve üzeri	13	43,3
TOPLAM	30	100

Tablo 2 incelendiğinde, 20 yaş ve altı grubun %13,3 ile en düşük değere, 41 yaş ve üstünün %43,3 ile en yüksek değere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ustaların çoğunluğu genç yaş grubundadır. Orta yaş ve üstü ustaların sayısı azdır.

Gümüş işlemeciliği yapan ustaların öğrenim durumlarını gösteren veriler tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Araştırmaya katılanların eğitim durumlarını gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
İlköğretim	5	16,7
Ortaöğretim	18	60
Ön lisans	4	13,3
Lisans	3	10
TOPLAM	30	100

Tablo 3 incelendiğinde, gümüş işlemeciliği yapan ustaların öğrenim düzeyleri şöyle sıralanmaktadır. % 60’ı ortaöğretim, % 16,7’si ilköğretim, % 13,3 ön lisans, % 10’u ise lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 3’te görüldüğü gibi gümüş işlemeciliği yapan ustaların büyük çoğunluğu ortaöğretim mezunudur.

Gümüş işlemeciliği yapan ustaların geçim kaynağını gösteren veriler tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Araştırmaya katılanların geçim kaynaklarını gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Gümüş işlemeciliği	14	46,6
Esnaflık(gümüş satıcısı)	7	23,4
Ücretli işçi	6	20
Memuriyet	1	3,4
Tarım ve hayvancılık	2	6,6
TOPLAM	30	100

Tablo 4 incelendiğinde, gümüş işlemeciliği ile uğraşan ustaların temel geçim kaynakları % 46,6 ile gümüş işlemeciliği, % 23,4 ile esnaflık, % 20 ile ücretli işçi, % 6,6 ile tarım ve hayvancılık, %1 ile memuriyet olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4’te görüldüğü gibi gümüş işlemeciliği yapan ustaların büyük bir bölümü geçimlerini gümüş işlemeciliğinden sağlıyorlar.

Araştırmaya katılan ustaların gümüş işlemeciliğini kaç yıldır yaptıklarını gösteren veriler Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: Araştırmaya katılanların bu meslekte çalışma yıllına ilişkin dağılım

SEÇENEKLER	n	%
1–5 yıl	2	6,6
6–10 yıl	4	13,3
11–15 yıl	9	30
16–20 yıl	10	33,4
21 yıl ve üzeri	5	16,7
TOPLAM	30	100

Araştırmaya katılan ustaların kaç yıldır gümüş işlemeciliği yaptıklarını gösteren dağılım incelendiğinde, 16–20 yıl aralığının % 33,4 ile en yüksek değere, 1–5 yıl aralığının ise % 6,6 ile en düşük değere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılanların çoğu 16–20 yıldır gümüş işlemeciği ile uğraştıkları anlaşılmaktadır. Katılımcıların birçoğu da 11–15 yıldır gümüş işlemeciliği yaptıkları belirlenmiştir.

Van’da gümüş işlemeciliği yapan ustaların bu sanatı kimden veya hangi kaynaktan öğrendiklerini gösteren bilgiler Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6 Gümüş işlemeciliğini öğrendikleri kişi veya kaynakları gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Aileden	8	26,6
Ustadan	17	56,7
Kurstan	5	16,7
TOPLAM	30	100

Tablo 6 incelendiğinde, ustaların %56,7’si ustadan, %26,6’sı aileden, %16,7’sinin ise kurslardan öğrendikleri belirtilmiştir.

Tablo 6’da görüldüğü gibi araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun gümüş işleme sanatını usta-çırak ilişkisiyle öğrendikleri belirlenmiştir.

Gümüş işlemeciliği yapan ustaların mesleği yapma nedenleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Araştırmaya katılanların gümüş işlemeciliğini yapma nedenini gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Baba mesleği olması	7	23,3
Mesleğe karşı ilgi	10	33,4
Yöreye özgü bir sanat olması	9	30
Gelirinin yüksek olması	4	13,3
TOPLAM	30	100

Tablo 7 incelendiğinde, ustaların gümüş işlemeciliği mesleğini % 33,4'ü mesleğe karşı ilgi, %30'u yöreye özgü bir sanat olduğu için, %23,3'ü baba mesleği olduğu için, % 13,3'ü ise gelirinin yüksek olduğu için seçmişlerdir.

Araştırmaya katılan gümüş işlemeciliği yapan ustaların gümüş işlemeciliğinin gelirinden memnuniyet durumları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: Ustaların gümüş işlemeciliğinin gelirinden memnuniyet durumunu gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Evet	19	63,4
Hayır	11	36,6
TOPLAM	30	100

Tablo 8 incelendiğinde, ustaların % 63,4'ünün gelirinden memnun oldukları, %36,6'sının gelirinden memnun olmadıkları anlaşılmaktadır. Aradaki bu farkın temel nedeni gelirinden memnun olan ustaların toptan çalıştıkları, gelirinden memnun olmayanların ise küçük atölyelere sahip esnaflar olduğu görüşmeler sırasında saptanmıştır.

4.2. Gümüş Savat İşlemeciliğine Ait Bilgiler

Araştırmaya katılan ustaların gümüş işlemeciliğini nerede yaptıklarına ilişkin bilgiler Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Ustaların gümüş işlemeciliğini yaptıkları yeri gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Atölyede	27	90
Evde	3	10
TOPLAM	30	100

Tablo 9 incelendiğinde, ustaların gümüş işlemeciliğini % 90'ı atölyede, % 10'u ise evde yapmaktadırlar.

Tablo 9’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğunun gümüş işlemeciliğini atölyelerde yaptıkları belirlenmiştir.

Ustaların gümüşü aldıkları şekle ilişkin bilgiler Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Gümüşün alınma şeklini gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Ham halde	27	90
Levha halinde	1	3,3
Tel halinde	2	6,7
TOPLAM	30	100

Tablo 10 incelendiğinde, gümüş işlemeciliği yapan ustaların % 90’ı gümüşü ham halde alıp kendilerinin işlenir hale getirdikleri, % 6,7’si tel halinde, % 3,3’ü levha halinde aldıkları belirlenmiştir.

Tablo 10’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan ustaların büyük çoğunluğunun gümüşü ham halde aldıkları ortaya çıkmıştır.

Gümüş işlemeciliği yapan ustaların hammadde sağlamada karşılaştıkları sorunlara ilişkin bilgiler Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Ustaların karşılaştıkları sorunları gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Fiyat	17	56,6
Ulaşım	6	20
Aracı kurum	4	13,4
İstenilen nitelikte hammaddenin bulunmaması	3	10
TOPLAM	30	100

Tablo 11 incelendiğinde, gümüş işlemeciliği yapan ustaların %56,6’sı fiyat, % 20’si ulaşım, % 13,4’ü aracı kurum, % 10’u ise istenilen nitelikte hammaddenin bulunmaması konularında sorun yaşamaktadırlar.

Tablo 11'e göre araştırmaya katılan ustaların karşılaştıkları en büyük sorunun yüksek fiyat olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan ustaların gümüş işlemeciliğinde kaç ayar gümüş kullandıklarına ilişkin veriler Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12: Gümüş işlemeciliğinde kullanılan gümüş ayarlarını gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
925	9	30
950	13	43,3
990	8	26,7
TOPLAM	30	100

Tablo 12 incelendiğinde, ustalar yaptıkları ürünlerde % 43,3'ü 950, % 30'u 925, % 26,7'si 990 ayar gümüş kullandıklarını belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerde 990 ayar gümüşü bilezik ve kemerlerde, 950 ve 925 ayar gümüşü ise küçük parçalarda kullandıklarını belirtmişlerdir.

Van'da gümüş işlemeciliği yapan ustaların savat çamurunu ne kadar sürede hazırladıklarına ilişkin veriler Tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 13: Savat çamurunun yapım süresini gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
1-2 saat	2	6,7
3-4 saat	4	13,4
5-6 saat	14	46,6
7-8 saat	10	33,3
TOPLAM	30	100

Tablo 13 incelendiğinde, savat çamurunu ustaların % 46,6'sı 5-6 saatte, %33,3'ü 7-8 saat, % 13,4'ü 3-4 saat, % 6,7'si 1-2 saatte yaptıkları belirlenmiştir.

Tablo 13'e göre gümüş işlemeciliği yapan ustaların savat çamurunu yapım süreleri genelde 5-6 ve 7-8 saatleri arasındadır.

Gümüş işlemeciliği yapan ustaların ürünlerinde taş kullanma durumlarını gösteren veriler Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14: Ürünlerde taş kullanım durumunu gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Evet	21	70
Hayır	9	30
TOPLAM	30	100

Tablo 14 incelendiğinde, gümüş işlemeciliği yapan ustaların % 70’nin taş kullandığı, % 30’unun ise taş kullanmadığı belirlenmiştir.

Tablo 14’e göre araştırmaya katılan ustaların büyük çoğunluğu ürünlerinde taş kullanmaktadırlar.

Gümüş işlemeciliği yapan ustaların ürünlerinde kullandıkları taşlara ait veriler Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15: Ustaların ürünlerinde kullandıkları taşları gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Akik	9	30
Turmalin	5	16,6
Ametist	4	13,4
Mercan	3	10
Türkuaz	7	23,3
İnci	2	6,7
TOPLAM	30	100

Tablo 15 incelendiğinde, ürünlerde ustaların % 30’u akik, % 23,3’ü türkuaz, % 16,6’sı turmalin, % 13,4’ü ametist, % 10’u mercan, % 6,7’si inci kullandıkları belirlenmiştir.

Tablo 15’te görüldüğü gibi gümüş işlemeciliği yapan ustalar ürünlerinde çoğunlukla akik ve türkuaz kullanmaktadırlar. Ayrıca ustalar her türlü taşın gümüşe yakıştığını bu nedenle çeşitli taşları bir arada kullandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan ustaların gümüş işlemeciliğinde kullandıkları tekniklere ait veriler Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16: Ustaların yaptıkları ürünlerde kullandıkları teknikleri gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Döküm tekniği + Savat tekniği	15	50
Kazıma tekniği + Savat tekniği	10	33,3
Telkari tekniği	3	10
Ajur tekniği	-	-
Kakma tekniği	2	6,7
TOPLAM	30	100

Tablo 16 incelendiğinde, ustaların % 50’si döküm tekniği + savat tekniğini, % 33,3’ü kazıma tekniği + savat tekniğini, % 10’u telkari tekniğini, % 2’si ajur tekniğini kullanmışlardır.

Tablo 16’ya göre araştırmaya katılan ustaların büyük çoğunluğu ürettikleri ürünlerde döküm tekniği üzerine savat tekniğini kullanmışlardır. Kazıma tekniği ise model oluşturmada ve özel üretimlerde kullanılmaktadır.

Gümüş işlemeciliği yapan ustaların savat tekniğiyle ürettikleri takılara ait bilgiler Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17: Savat tekniği ile yapılan takıları gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Küpe	2	6,7
Kolye-gerdanlık	8	26,7
Yüzük	3	10
Bilezik	10	33,3
Bileklik	1	3,3
Kemer-kemer tokası	6	20
TOPLAM	30	100

Tablo 17 incelendiğinde, Van'da gümüş işlemeciliği yapan ustaların % 33,3'ü bilezik, % 26,7'si kolye-gerdanlık, % 20'si kemer-kemer tokası, % 10'u yüzük, % 6,7'si küpe, % 3,3'ü ise bileklik yaptıkları ortaya çıkmıştır.

Tablo 17'ye göre ustalar çoğunlukla bilezik ve gerdanlık üretimi yapmaktadırlar. Ustalar bu takıların turistik oluşu nedeniyle fazla üretildiğini belirtmişlerdir.

Gümüş işlemeciği yapan ustaların takı tasarımlarını nasıl oluşturduklarına ait veriler Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18: Takı tasarımlarını oluşturma şeklini gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Model tasarımını kendimiz yapıyoruz	9	30
Eski takılardan esinlenerek	7	23,3
Sipariş üzerine çalışıyoruz	3	10
Kitap, dergi, kataloglardan yararlanıyoruz	11	36,7
TOPLAM	30	100

Tablo 18 incelendiğinde, gümüş işlemeciliği yapan ustalar, takı tasarımlarını oluştururken, % 36,7'si kitap, dergi ve kataloglardan, % 23,3'ü eski takılardan esinlenerek, %10'u sipariş üzerine yaptıkları ortaya çıkmıştır. % 30'u ise model tasarımlarını kendilerinin yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 18'e göre ustaların çoğunluğu kitap, dergi, katalogdan yaylanırken, birçoğu da kendilerinin yaptıkları özgün tasarımlardan yararlandıkları görülmektedir.

Yapılan ürünlerde hangi tür motifler kullanıldığını gösteren bilgiler Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19: Gümüş işlemeciliği yapan ustaların ürünlerinde kullandıkları motifleri gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Bitkisel motifler	11	36,6
Hayvansal motifler	6	20
Geometrik motifler	8	26,7
Sembolik motifler	5	16,7
TOPLAM	30	100

Tablo 19 incelendiğinde, gümüş işlemeciliği yapan ustaların % 36,62’si bitkisel motifler, % 26,7’si geometrik motifler, % 20’si hayvansal motifler, % 16,7’si sembolik motifler kullandıkları belirlenmiştir.

Tablo 19’da görüldüğü gibi gümüş işlemeciliği yapan ustalar daha çok bitkisel ve geometrik motifleri kullanmaktadırlar. Hayvansal ve sembolik motiflerin daha az kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan ustaların ürünlerini nasıl pazarladıklarına ilişkin veriler Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20: Ustaların ürünlerini pazarlanma şeklini gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Kendimiz pazarlıyoruz	3	10
Satış mağazalarına veriyoruz	5	16,6
Toptan çalışıyoruz	12	40
Sipariş üzerine üretim yapıyoruz	10	33,4
TOPLAM	30	100

Tablo 20 incelendiğinde, araştırmaya katılan ustaların % 40’ı toptan çalıştıklarını, % 33,4’ü sipariş üzerine üretim yaptıklarını, % 16,6’sı satış mağazalarına verdiklerini, % 10’u ise kendilerinin pazarladıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 20'ye göre araştırmaya katılanların çoğunluğu büyük atölyelerde çalıştıkları için ürünlerini çoğunlukla toptan şekilde ve sipariş üzerine pazarlamaktadırlar.

Araştırmaya katılan ustaların ürünlerini kimlere pazarladıklarına ilişkin bilgiler Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21: Ustaların ürünlerini pazarladıkları kesimi gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Yöre halkına	10	33,3
Yerli turiste	12	40
Yabancı turiste	8	26,7
TOPLAM	30	100

Tablo 21 incelendiğinde, gümüş işlemeciliği yapan ustaların % 40'ı yerli turiste, % 33,3'ü yöre halkına, % 26,7'si yabancı turiste ürünlerini pazarladıkları ortaya çıkmıştır.

Tablo 21'de görüldüğü gibi ustalar yaptıkları ürünleri çoğunlukla yerli turistlere pazarladıkları belirlenmiştir. Ayrıca ürünlerin pazarlandığı kişilerin birçoğunu da yöre halkı oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan ustaların gümüş işlemeciliğinde karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin bilgiler Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22: Gümüş işlemeciliğinde karşılaşılan sorunlar

SEÇENEKLER	n	%
Çok vakit alıyor	3	10
Maliyeti yüksek	10	33,3
Yapımı zor	2	6,7
Emeğimin karşılığını alamıyorum	15	50
TOPLAM	30	100

Ustaların gümüş işlemeciliğinde karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin Tablo 22 incelendiğinde, % 50'si emeğinin karşılığını alamadıklarını, % 33,3'ü maliyetinin yüksek olduğunu, % 10'u çok vakit aldığını, % 6,7'si yapımının zor olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 22'ye göre araştırmaya katılan ustalar, maliyetin yüksekliğini ve yapımı zor bir sanat oluşunu, emeklerinin karşılığını alamamalarının sebepleri olarak göstermişlerdir.

Araştırmaya katılan ustaların, gümüş savat işlemeciliğinin eskiye oranla şimdiki durumunu gösteren bilgiler Tablo 23'de verilmiştir.

Tablo 23: Savat işlemeciliğinin eskiye oranla şimdiki durumunu gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Aynı	4	13,4
Daha iyi	1	3,3
Daha kötü	25	83,3
TOPLAM	30	100

Tablo 23 incelendiğinde, ustaların gümüş işlemeciliğinin eskiye oranla şimdiki durumu hakkında, % 83,3'ü daha kötü, % 13,4'ü aynı, %3,3'ü daha iyi olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 23'e göre Van'da gümüş savat işlemeciliğinin eskiye oranla şimdiki durumunun daha kötü olduğunu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan ustaların büyük çoğunluğu gümüş savat işlemeciliğinin unutulmaya yüz tutmuş bir sanat olduğunu belirtmişlerdir.

4.3. Çalışma Ortamına İlişkin Bilgiler

Van'da gümüş savat işlemeciliği yapan ustaların, çalışma ortamının uygunluğuna ilişkin bilgiler Tablo 24'de verilmiştir.

Tablo 24: Çalışma ortamının gümüş işlemeciliği yapmaya uygunluğunu gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Evet	27	90
Kısmen	2	6,7
Hayır	1	3,3
TOPLAM	30	100

Tablo 24 incelendiğinde, gümüş işlemeciliği yapan ustaların çalışma ortamlarının gümüş işlemeciliğine uygunluğu konusunda, % 90'ı evet, % 6,7'si kısmen, % 3,3'ü hayır cevabını vermişlerdir.

Tablo 24'e göre Van'da atölyelerin büyük çoğunluğunun gümüş işlemeciliği yapmaya uygun olduğu ortaya çıkmıştır.

Gümüş işlemeciliği yapan ustaların çalışma ortamlarında olması gereken en önemli ekipmana ilişkin bilgiler Tablo 25'de verilmiştir.

Tablo 25: Çalışma ortamındaki en önemli ekipmanı gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Lavabo	3	10
Küvet	5	16,7
Ocak	10	33,3
Tezgah	12	40
TOPLAM	30	100

Tablo 25 incelendiğinde, gümüş işlemeciliği yapan ustaların çalışma ortamındaki en önemli ekipmanın, % 40'ı tezgah, % 33,3'ü ocak, % 16,7'si küvet, % 10'u lavabo olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 25'te görüldüğü gibi araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu en önemli ekipmanın tezgah olduğu cevabını verirken önemli bir çoğunluk ise ocağın en önemli ekipman olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan ustaların, üretim yaparken özel bir giysi kullanma durumuna ilişkin bilgiler Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26: Üretim yaparken özel bir giysi kullanma durumu

SEÇENEKLER	n	%
Evet	20	66,7
Hayır	10	33,3
TOPLAM	30	100

Tablo 26 incelendiğinde, ustaların üretim yaparken özel bir giysi kullanma durumlarına, % 66,7'si evet, % 33,3'ü hayır cevabını vermiştir.

Tablo 26'ya göre araştırmaya katılan ustaların büyük çoğunluğunun üretim yaparken özel kıyafet giydikleri ortaya çıkmıştır. Görüşülen ustalar giydikleri özel kıyafetin ısıya ve yanmalara dayanıklı kumaşlardan oluşan önlükler olduğunu belirtmişlerdir.

Gümüş işlemeciliği yapan ustaların, çalışma sırasında ortaya çıkan artıkların(fire-ramat) geri dönüşümünü yapma durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27 Çalışma sırasında ortaya çıkan artıkların geri dönüşümünün yapılma durumu gösteren dağılım

SEÇENEKLER	n	%
Evet	30	100
Hayır	-	-
TOPLAM	30	100

Tablo 27 incelendiğinde, geri dönüşümün yapılma durumuna araştırmaya katılan ustaların % 100'ü evet cevabını vermişlerdir.

Tablo 27’de görüldüğü gibi gümüş işlemeciliği yapan ustaların tümü çalışma sırasında ortaya çıkan atıkların geri dönüşümünün yapıldığını belirtmişlerdir. Çıkan atıkları ramathane bölümüne gönderdiklerini ve orda gümüşün ayrıştırılarak saf gümüş olarak kendilerine ulaştığını belirtmişlerdir.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen sonuçları şu şekilde özetleyebiliriz:

Bu araştırma sonucuna göre; Van’da gümüş işlemeciliği yapan ustaların büyük çoğunluğu erkektir. Ankete katılanların büyük oranını orta yaş grubundaki bireyler oluşturmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu ortaöğretim mezunudur. Ankete katılan bireylerin çoğunun geçim kaynağı gümüş işlemeciliğidir. Araştırmaya katılanların çoğu 16–20 yıldır gümüş işlemeciği yaptıkları ortaya çıkmıştır. Katılımcıların birçoğunun da 11–15 yıldır gümüş işlemeciliği yaptıkları belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu gümüş işlemeciliğini ustalarından öğrenmişlerdir. Ankete katılan bireyler çoğunlukla mesleğe karşı ilgileri olduğu için bu mesleği seçmişlerdir, birçoğu da yöreye özgü bir sanat olduğu için gümüş işlemeciliği yapmaktadırlar. Katılımcıların büyük çoğunluğu gümüş işlemeciliğinden sağladıkları gelirden memnundurlar.

Bu araştırma kapsamındaki bireylerin büyük çoğunluğu gümüş işlemeciliğini atölyede yapmaktadırlar. Katılımcıların büyük çoğunluğu gümüşü ham halde alıyorlar. Katılımcıların karşılaştıkları en büyük sorun fiyattır.

Gümüş işlemeciliği yapan ustalar ürünlerinde genellikle 950 ayar gümüş kullanmaktadırlar. Gümüş işlemeciliği yapan ustaların çoğunluğu savat çamurunu 5–6 saatte yapmaktadırlar. Katılımcılar yaptıkları takılarda taş kullanmaktadırlar. Bu takılarda ise genellikle akik ve türkuaz kullanmaktadırlar. Katılımcılar ürünlerinde genellikle döküm tekniği + savat tekniği kullanmaktadırlar, bunun yanı sıra birçoğu da kazıma tekniği + savat tekniğini kullanmaktadırlar.

Araştırmaya katılan ustalar savat tekniği ile çoğunlukla bilezik ve kolye-gerdanlık yapmaktadırlar. Katılımcıların çoğu tasarımlarını hazırlama aşamasında kitap, dergi, kataloglardan yararlanırken birçoğu da model tasarımlarını kendileri oluşturmaktadırlar. Ankete katılan ustaların çoğu ürünlerinde bitkisel motifleri kullanmaktadırlar.

Ankete katılan bireyler ürünlerini çoğunlukla toptan pazarlamaktadırlar, bunu yanı sıra birçoğu da sipariş üzerine üretim yapmaktadırlar. Katılımcılar ürünlerini çoğunlukla yerli turiste pazarlamaktadırlar.

Araştırmaya katılan ustaların gümüş işlemeciliğinde en çok karşılaştıkları sorun emeklerinin karşılığını alamamalarıdır. Katılımcıların büyük çoğunluğu savat işlemeciliğinin eskiye oranla şimdiki durumunun daha kötü olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırma kapsamındaki atölye ortamlarının büyük çoğunluğu gümüş işlemeciliği yapmaya uygundur. çalışma ortamındaki en önemli ekipman sırasıyla tezgah ve ocaktır. Katılımcıların büyük çoğunluğu üretim yaparken özel bir giysi kılınmaktadırlar. Çalışma esnasında ortaya çıkan gümüş atıkların geri dönüşümü yapılmaktadır.

5.2. Öneriler

Elde edilen veriler çerçevesinde, Van ilinde yapılan savatlı gümüş takılar incelendiğinde, bu sanatın ve bu sanatı yapanların bazı güçlüklerle karşılaştıkları tespit edilmiştir. Bunun için yapılması gerekenler şu şekilde özetlenebilir:

Araştırma kapsamında yapılan incelemelerde görülen en önemli eksiklik savat'ın yapıldığı bir okulunun olmayışıdır. Bu sanatın gelişmemesindeki en büyük etken eğitimin olmamasıdır. Buna göre Van Kız Meslek Lisesinde, Savat İşleme Atölyesi açılmıştır. Fakat makine, öğretmen ve dolayısıyla öğrencinin olmayışı bu bölümün varlığını engellemektedir. Bu bölüm hayata geçirilerek öğrenciler bu bölüme teşvik edilmelidir.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Meslek Yüksek Okulunda 1997 yılında savat sanatı ile ilgili bir bölüm açılmış ve yönetimin değişmesiyle 2000 yılında bölüm kapatılmıştır. İlgili bölümün mutlaka açılması gerekmektedir zira gümüş savat işlemeciliği yapan ustaların çoğalması bu sanatın sürmesi anlamını taşımaktadır.

Günümüzde gümüş işlemeciliğinin desen ve kullanım alanları geleneksel yapıdadır. Güncel, çağdaş kullanım alanları ve şekilleri tasarlanması gümüş savat işleme sanatının yaşatılmasında önemli bir adım olacaktır. Yeni tasarımlara olan ihtiyaç eğitimle giderilebilir. Buna göre üniversitelerin ilgili takı bölümlerini Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğrenim Kurumunun bünyesindeki eğitim kurumlarının sayıları artırılmalıdır.

Günümüzde el sanatlarına gereken önem verilmemektedir. Dolayısıyla gümüş işlemeciliği de diğer el sanatlarında olduğu gibi hak ettiği yerde değildir. El sanatları alanında etkili olan kamu kurum ve kuruluşlarının bir çatı altında bu tür çalışmalar için birleşerek bu konuda büyük çalışmalar yapması gerekmektedir.

Yerel yönetimler gümüş savat işlemeciliğinin devamı için tanıtım, destek ve teşvik sağlamalıdır. Bu doğrultuda yapılacak olan yarışmaların ve projelerin bu sanata katlı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

AKAR, Azade, KESKİNER, Cahide.(1978). **Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif**. İstanbul: Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları

AKTAN, Oğuz.(1989). **El Sanatları**. Ankara: Arsu Ofset

AKYAY MERİÇBOYU, Yıldız.(2001). **Antikçağ'da Anadolu Takıları**. İstanbul: Akbank Kültür ve Sanat Müdürlüğü Yayınları

ALPER, Cengiz.(1974). **Çeşitli Yönleriyle Van**. Ankara:Yargıçoğlu Matbaası

ANA BRİTANNİCA (1994). C:12, İstanbul, Ana Yayıncılık ve Sanat Ürünleri Paz. San. ve Tic. A.Ş.

ARAN, Ahmet.(1993). **Metal Döküm Teknikleri**. (Birinci Baskı).İstanbul: Birsan Yayınevi

ARAS, Nurettin.(1996). **Modern Kuyumculuk**. İstanbul: Fatih Ofset

ARSEVEN, Celal Esad.(1984). **Türk Sanatı**. İstanbul: Cem Yayınevi

ATAY, Ayten.(1970). **Türk El Sanatları**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

ATAY, Ayten.(1987). **Örücülük**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

AYTER, Adli.(1996). **Kuyumculuk Meslek Bilgisi ve Mücevherat Sanatı**. İstanbul: Arset Matbaacılık San. Ve Tic. A.Ş.

BARIŞTA, H.Örcün.(1988). **Türk El Sanatları**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları

BİNGÖL, Işık.(1999). **Antik Takılar**. Ankara: Dönmez Ofset Basımevi

BODUR, Fulya.(1987). **Türk Maden Sanatı**. İstanbul: Aksoy Matbaacılık

BÜYÜK LAROUSSE (1992) C:12, İstanbul, İnterpress Basım ve Yayıncılık

BÜYÜK LAROUSSE (1992) İstanbul, C:13, İnterpress Basım ve Yayıncılık

BÜYÜK LAROUSSE (1992) İstanbul, C:14, İnterpress Basım ve Yayıncılık

ERGİNSOY, Ülker.(1978). **İslam Maden Sanatının Gelişmesi**. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları

ERSOY, Ayla.(2002). **Sanat Kavramlarına Giriş**. İstanbul: Yorum Sanat Yayıncılık

ERUZ, Fulya.(1993). **Konuşan Maden**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. Madeni Eserler Koleksiyonu

GÖRGÜNAY, Neriman.(1986). **El Sanatları ve Eğitimi**. İzmir: Üniversite Yayıncılık

GÜNYOL, Zübeyde.(2000). Gümüş Çekilen Süsleme. **Semerkant** Aylık Dergi

KALİ, İkrâm.(1998). **Uygarlıklar Beşiği Van**. Van: Ekspres Ofset

KAYAÇELEBİ, Kaya.(1990). **Doğunun Yıldızı Van**. İstanbul: Zafer Matbaası

KAYHAN, Kerim.(1971). **Sanat Eleştirisinde Kural Ölçütler**. Bursa: Üstünel Matbaası

KUŞOĞLU, Mehmet Zeki.(1994). **Dünya Sanatımız Kültürümüz**. İstanbul: Ötüken Yayınları

KUŞOĞLU, Mehmet Zeki.(2006). **Resimli Ansiklopedik Kuyumculuk ve Maden Terimleri Sözlüğü**. İstanbul: Ötüken Yayınları

KUŞOĞLU, Mehmet Zeki.(1990). Türk Sanatında Güherse. **İlgi Dergisi**. Apa Ofset Basımevi.(63)

MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ (1992).Cilt:1, İstanbul:Meydan Yayınevi

MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ (1992).Cilt:2, İstanbul:Meydan Yayınevi

MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ (1992).Cilt:3, İstanbul:Meydan Yayınevi

MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ (1992).Cilt:4, İstanbul:Meydan Yayınevi

MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ (1992).Cilt:5, İstanbul:Meydan Yayınevi

MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ (1992).Cilt:8, İstanbul:Meydan Yayınevi

MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ (1992).Cilt:9, İstanbul:Meydan Yayınevi

MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ(1992).Cilt:11,İstanbul:Meydan Yayınevi

MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ(1992).Cilt:12,İstanbul:Meydan Yayınevi

MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ(1992).Cilt:13,İstanbul:Meydan Yayınevi

MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ (1992).Cilt14,İstanbul:Meydan Yayınevi

MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ(1992).Cilt:15,İstanbul:Meydan Yayınevi

MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ(1992).Cilt:18,İstanbul:Meydan Yayınevi

MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ(1992).Cilt:19,İstanbul:Meydan Yayınevi

MTA (Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü).(1993). **Türkiye Altın ve Gümüş Envanteri**. Ankara

ÖNEY, Gönül. ERGİNSOY, Ülker(1988). **Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları, Maden Sanatı**. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları

ÖZDAMAR, Şebnem.(2005). **Takıyorum**. (Birinci Baskı).İstanbul:Melisa Matbaası

ÖZTÜRK, İsmail.(1998). **Geleneksen Türk El Sanatlarına Giriş**. Ankara: Ürün Yayınları

SOYHAN,Cihan.(1998). **Maden Sanatı**. İstanbul:Remzi Kitapevi

SÖZEN, Metin.(1983). **Tarihsel Gelişimi İçinde Türk Sanatı**. İstanbul: Anadolu Bankası Kültür Yayınları

TALAY, Aydın.(1998). **Bizim Eller Van**. (İkinci Baskı).İstanbul: Van Belediye Başkanlığı, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Yayınları

TANSUĞ, Sezer.(1991). **Çağdaş Türk Sanatı**. İstanbul: Remzi Kitapevi Yayınları

TCKB (T.C. Kültür Bakanlığı).(1995). **Van**. (Birinci Baskı).Ankara: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

TÜRE, Altan.(2005). **Takının Öyküsü**. İstanbul:Goldaş Kültür Yayınları

TÜRKOĞLU, Cavit.(1969). **Tarihte Van**. (Birinci Baskı).Van: Aktan Basım

VANFOLKDER (Van Gölü Folklor Turizm Spor Kulübü Derneği).(2008). **Doğu Anadolu Kalkınma Programı**. Van

VKTE (Van 2006 Kültür ve Turizm Envanteri I).(2006). **Tarihsel Değerler.** (Birinci Baskı).İstanbul:Impress Baskı

VITIELLO, Luigi.(1995). **Modern Teknik ve Pratik Kuyumculuk.** (İkinci Baskı).Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ.(1992). **Van Kütüğü.** (Birinci Baskı).Ankara: Türk Hava Kurumu Matbaası

EKLER

EK 1: Anket Formu

- Demografik özelliklere ilişkin bilgiler
- Gümüş savat işlemeciliğine ait bilgiler
- Çalışma ortamına ilişkin bilgiler

EK 2: Bilgi Formu

- Van Etnografya Müzesinde tespit edilen savatlı gümüş eşyalar
- Van İlindeki özel koleksiyonlarda tespit edilen savatlı gümüş takılar

EK 3: Müze İzni

EK-1**ANKET FORMU**

“ Van İlindeki Savatlı Gümüş Takılar” konulu yüksek lisans tezimin verilerini toplamak için bu anket hazırlanmıştır.

Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik özelliklere ilişkin sorular, ikinci bölümde gümüş savat işlemeciliğine ait bilgiler, üçüncü bölümde ise çalışma ortamına ilişkin sorular yer almaktadır.

Soruları dikkatlice okuyunuz ve size en uygun olan, sizin düşüncelerinizi yansıtan seçeneğin başındaki ayracın içine (X) işareti koyarak cevabınızı belirtiniz. Lütfen soruyu cevapsız bırakmayınız.

Araştırmaya sağladığınız katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Pınar GÜZEL

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

El Sanatları Eğitimi Ana Bilim Dalı

Dekoratif Ürünler Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

ANKET FORMU

Tarih:

Görüşme Yapılan Yer:

Görüşme Yapılan Kişi:

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE İLİŞKİN BİLGİLER

1. Cinsiyet: **a.** (   ) Kadın   **b.** (   ) Erkek

2. Yaş .....

3. Öğrenim durumunuz:

- a.** (   ) İlköğretim
- b.** (   ) Ortaöğretim
- c.** (   ) Ön Lisans(2 yıl)
- d.** (   ) Lisans(4 yıl)

4. Ailenin geçim kaynağı nedir?

- a.** (   ) Gümüş işlemeciliği
- b.** (   ) Esnaf
- c.** (   ) Ücretli işçi
- d.** (   ) Memuriyet
- e.** (   ) Tarım ve hayvancılık

5. Gümüş işlemeciliğini kaç yıldır yapıyorsunuz?

- a.** (   ) 1-5 yıl
- b.** (   ) 6-10 yıl
- c.** (   ) 11-15 yıl
- d.** (   ) 16-20 yıl
- e.** (   ) 21 yıl üzeri

6. Gümüş işlemeciliğini kimden öğrendiniz?

- a. ( ) Aileden
- b. ( ) Ustamdan
- c. ( ) Kurstan

7. Niçin bu mesleği seçtiniz?

- a. ( ) Baba mesleği olması
- b. ( ) Mesleğe olan ilgi
- c. ( ) Yöreye özgü bir sanat olması
- d. ( ) Gelirinin yüksek olması

8. Gümüş işlemeciliğinin gelirinden memnun musunuz?

- a. ( ) Evet
- b. ( ) Hayır

GÜMÜŞ SAVAT İŞLEMECİLİĞİNE AİT BİLGİLER

1. Gümüş savat işlemeciliğini nerede yapıyorsunuz?

- a. ( ) Evde
- b. ( ) Atölyede

2. Gümüş savat işlemeciliğinde kullanılan hammaddeyi nasıl temin ediyorsunuz?

- a. ( ) Ham halde satın alıyorum
- b. ( ) Levha halinde satın alıyorum
- c. ( ) Tel halinde satın alıyorum

3. Hammadde sağlamada karşılaşılan sorunlar nelerdir?

- a. ( ) Fiyat
- b. ( ) Ulaşım
- c. ( ) Aracı kurum
- d. ( ) İstenilen nitelikte hammaddenin bulunmaması

4. Gümüş savat işlemeciliğinde kaç ayar gümüş kullanıyorsunuz?

- a. ( ) 925 ayar
- b. ( ) 950 ayar
- c. ( ) 990 ayar

5. Savat çamurunu ne kadar sürede hazırlıyorsunuz?

- a. ( ) 1-2 saat
- b. ( ) 3-4 saat
- c. ( ) 5-6 saat
- d. ( ) 7-8 saat

6. Üretimini yaptığınız ürünlerde taş kullanıyor musunuz?

- a. ( ) Evet
- b. ( ) Hayır

7. Gümüş savat işlemeciliğinde kullandığınız taşlar nelerdir?

- a. ( ) Akik
- b. ( ) Turmalin
- c. ( ) Ametist
- d. ( ) Mercan
- e. ( ) İnci
- f. ( ) Türkuaz

8. Gümüş işlemeciliğinde kullandığınız teknikler nelerdir?

- a. ( ) Döküm tekniği + Savat tekniği
- b. ( ) Kazıma tekniği + Savat tekniği
- c. ( ) Telkari tekniği
- d. ( ) Ajur tekniği
- e. ( ) Kakma tekniği

9. Savat tekniği ile çoğunlukla hangi tip takıları üretiyorsunuz?

- a.** ( ) Küpe
- b.** ( ) Kolye ve gerdanlık
- c.** ( ) Yüzük
- d.** ( ) Bilezik
- e.** ( ) Bileklik
- f.** ( ) Kemer ve kemer tokası

10. Takı tasarımlarınızı nasıl oluşturuyorsunuz?

- a.** ( ) Model tasarımını kendimiz yapıyoruz
- b.** ( ) Eski takılardan esinlenerek
- c.** ( ) Sipariş üzerine çalışıyoruz
- d.** ( ) Kitap, dergi, katalog, vb.den yararlanıyoruz

11. Yapılan ürünlerde daha çok ne tür motifler kullanıyorsunuz?

- a.** ( ) Bitkisel motifler
- b.** ( ) Hayvansal motifler
- c.** ( ) Geometrik motifler
- d.** ( ) Sembolik motifler

12. Ürünlerin pazarlamasını nasıl yapıyorsunuz?

- a.** ( ) Kendimiz pazarlıyoruz
- b.** ( ) Satış mağazalarına veriliyoruz
- c.** ( ) Toptan çalışıyoruz
- d.** ( ) Sipariş üzerine üretim yapıyoruz

13. Ürünlerinizi daha çok kimlere pazarlıyorsunuz?

- a.** ( ) Yöre halkına
- b.** ( ) Yerli turist
- c.** ( ) Yabancı turist

14. Şu anda yaptığınız gümüş işlemeciliği ile ilgili karşılaştığınız güçlükler nelerdir?

- a. ( ) Çok vakit alıyor
- b. ( ) Maliyeti yüksek
- c. ( ) Yapımı zor
- d. ( ) Emeğimin karşılığını alamıyorum

15. Gümüş savat işlemeciliğinin eskiye oranla şimdiki durumu konusunda görüşleriniz nelerdir?

- a. ( ) Aynı
- b. ( ) Daha iyi
- c. ( ) Daha kötü

ÇALIŞMA ORTAMINA İLİŞKİN BİLGİLER

1. Çalışma ortamınız gümüş işlemeciliği yapmaya uygun mu?

- a. ( ) Evet
- b. ( ) Kısmen
- c. ( ) Hayır

2. Çalışma ortamında olması gerekli en önemli ekipman nedir?

- a. ( ) Lavabo
- b. ( ) Küvet
- c. ( ) Ocak
- d. ( ) Tezgah

3. Üretim yaparken özel bir giysi kullanıyor musunuz?

- a. ( ) Evet
- b. ( ) Hayır

4. Çalışma sırasında ortaya çıkan artıkların(fire-ramat) geri dönüşümü yapılıyor mu?

- a. ( ) Evet
- b. ( ) Hayır

EK-2

BİLGİ FORMU

Van Etnografya Müzesinde Tespit Edilen Savatlı Gümüş Eşyalar

Şekil 73-Kemer

Şekil no	: 73
Örnek no	: 1
Envanter no	: 01524
Ürünün türü	: Kemer
Ürünün bulunduğu yer	: Van Etnografya Müzesi
Müzeye geliş tarihi	: 12.01.1972
Müzeye geliş biçimi	: İsmail BİNİCİ'den satın alma.
İnceleme tarihi	: 15.10.2008
Boyutları	: En: 7 cm Boy: 106 cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Dökme, kazıma, savat ,ajur, güherse

Kompozisyon : 14 küçük yuvarlak parça ve 1 adet oval kemer tokasından oluşan kemer, yakın geçmişe aitti. Kemerin parçaları üzerine bitkisel motifler kazınarak kanallar açılmış, açılan kanallar savat çamuru ile doldurulmuştur. Parçalar üzerine savat yapımından üzerine kenar ve orta yuvarlaklara güherse tekniği uygulanmıştır. Kemerin tokası alt ve üst olarak iki parçadan oluşturulmuştur. Bu parçalar ajur tekniği ile yapılmış ve üst üste gelecek şekilde birleştirilmiştir. Kemer tokasının alt kısmına püskül şeklinde bir parça takılmıştır. Kemerin parçaları pim ile birleştirilmiş ve kemer tamamlanmıştır.

Şekil 74-Tepelik

Şekil no	: 74
Örnek no	: 2
Envanter no	: 02160
Ürünün türü	: Tepelik
Ürünün bulunduğu yer	: Van Etnografya Müzesi
Müzeeye geliş tarihi	: 26.11.1982
Müzeeye geliş biçimi	: Sadık BİNİCİ'den satın alma.
İnceleme tarihi	: 15.10.2008
Boyutları	: En: 23cm Boy: 23cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Savat, kazıma, astar çekme
Kompozisyon	: 3 adet düz parça ile 2 adet yuvarlak parçadan oluşan tepelik, Van'ın kırsal yerlerinde hala yemeni üzerine takılmaktadır. 3 adet düz ve 2 adet yuvarlak parçalar üzerine bitkisel motifler üzerine kazıma yapılarak oyuklar açılmış ve bu oyukların içine savat çamuru doldurulmuştur. Bu parçaların birleştirilmesi için ortasına farklı büyüklükteki 2 adet yuvarlak parça yerleştirilmiştir. Bu yuvarlak parçalar 2 farklı boyutlarda kesilmiş ve üst üste gelecek şekilde ucuna kulp takılmıştır.

Şekil 75-Tepelik

Şekil no	: 75
Örnek no	: 3
Envanter no	: 01952
Ürünün türü	: Tepelik
Ürünün bulunduğu yer	: Van Etnografya Müzesi
Müzeye geliş tarihi	: 26.11.1982
Müzeye geliş biçimi	: Sadık BİNİCİ'den satın alma.
İnceleme tarihi	: 15.10.2008
Boyutları	: En: 25cm Boy: 25cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Savat, kazıma, astar çekme
Kompozisyon	: Tepelik 3 adet düz ve uzun parçadan oluşmuştur. Parçalar üzerine desen çizilmiş ve kazınarak oyulmuştur. Oyulan kanallar içerisine savat çamuru doldurulmuştur. Tefsiye ve cila işlemi yapıldıktan sonra işlenen parçalar üst üste getirilerek birleştirilmiştir.

Şekil 76-Sigara Tabakası

Şekil no	: 76
Örnek no	: 4
Envanter no	: 03016
Ürünün türü	: Sigara tabakası
Ürünün bulunduğu yer	: Van Etnografya Müzesi
Müzeye geliş tarihi	: 11.06.1989
Müzeye geliş biçimi	: Sadık BİNİCİ'den satın alma.
İnceleme tarihi	: 15.10.2008
Boyutları	: En: 7cm Boy: 13cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Savat, kazıma, döküm
Kompozisyon	: Sigara tabakası alt ve üst olmak üzere iki kısımdan oluşmuştur. Bu kısımlar ayrı ayrı dökülerek oluşturulmuştur. Oluşturulan parçalar üzerine kazılarak desen çizilmiş ve çizilen desen içerisine savat çamuru doldurulmuştur. Daha sonra bu parçalar tesviye ve cila işlemlerinden geçirilmiştir. İki parça halindeki parçalar uzun bir pim yardımıyla birleştirilmiştir.

Şekil 77-Kolye

Şekil no	: 77
Örnek no	: 5
Envanter no	: 01026
Ürünün türü	: Kolye
Ürünün bulunduğu yer	: Van Etnografya Müzesi
Müzeye geliş tarihi	: 1968
Müzeye geliş biçimi	: Satın alma.
İnceleme tarihi	: 15.10.2008
Boyutları	: En: 6,5cm Boy: 25cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru

Kullanılan desen : Simgesel

Uygulanan teknikler : Savat, kazıma, astar çekme

Kompozisyon : Kolye çok uzun zamanlardan kalma bir takıdır. Bu kolyede parçalar astar çekilerek oluşturulmuştur. Oluşan parçalar üzerine sembolik motifler kazınarak çizilmiş ve çizilen desen üzerine savat çamuru sürülmüştür. Kolyenin üst kısmında bulunan parçanın üzerinde Osmanlı tuğrası mevcuttur. İşlemesi tamamlanan parçaların alt ve üst kısımlarına delikli bir gümüş aparat yerleştirilmiştir. Bu parçanın uç kısımlarındaki deliklere halkalar takılmıştır. Takılan halkalara zincirler yerleştirilerek iki parça arasında köprü oluşturulmuş ve parçalar birleştirilmiştir. Üst zincirlerin kenar kısmına püskül şeklinde gümüş uçlar yerleştirilmiştir.

Van İlindeki Özel Koleksiyonlarda Tespit Edilen Savatlı Gümüş Takılar

Şekil 78- Bilezik

Şekil no	: 78
Örnek no	: 1
Ürünün türü	: Bilezik
Ürünün yapılış tarihi	: 2007
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 29.01.2009
Boyutları	: En: 2,5cm Boy: 23cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel, geometrik
Uygulanan teknikler	: Dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş önceden hazırlanmış iki adet yarım ay şeklindeki kalıplara dökülmüştür. Dökülen gümüş soğuduktan ve istenilen şekle geldikten sonra kalıplardan çıkartılmış. Çıkarılan yarım ay şeklindeki gümüşlere

zımpara işlemi yapılmıştır. İşlenmeye hazır hale gelen gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen, kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Bu oyuklar bileziğin bir parçasında, karşılıklı on tane yapraktan ve bu yaprakları birbirinden ayıran iki şeritten oluşur. Diğer parçasına da aynı desen çizilerek simetrik bir desen oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Tekrar zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak yarım ay şeklindeki iki parça pim ile birleştirilerek klipsi kakılmıştır.

Şekil 79-Bilezik

Şekil no	: 79
Örnek no	: 2
Ürünün türü	: Bilezik
Ürünün yapılış tarihi	: 2007
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 29.01.2009
Boyutları	: En: 2,5cm Boy: 23cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş önceden hazırlanmış iki adet yarım ay şeklindeki kalıplara dökülmüştür. Dökülen gümüş kalıplardan çıkartılmış ve zımpara işlemi yapılmıştır. İşlenmeye hazır hale gelen gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. İki adet hatai motifinin alt kısımlarında gonca şeklinde daha küçük olan iki tane çiçek bulunmaktadır. Desen simetri özelliği gösterir. Aynı desen diğer parçaya da işlenmiştir. Kazınan desen

üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış, freze yardımıyla bileziğin desen boşluklarına dalgalı desenler çizilmiş ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak iki yarım ay şeklindeki gümüş parçalar yuvarlak şekilde pim ile birleştirilmiş ve klipsi takılmıştır.

Şekil 80- Bilezik

Şekil no	: 80
Örnek no	: 3
Ürünün türü	: Bilezik
Ürünün yapılış tarihi	: 2007
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 29.01.2009
Boyutları	: En: 2,5cm Boy: 23cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş ısıtılarak sıvılaştırılmış ve önceden hazırlanmış iki adet yarım ay şeklindeki kalıplara dökülmüştür. Dökülen gümüş soğuduktan ve istenilen şekli aldıktan sonra kalıplardan çıkartılmış ve zımpara işlemi yapılmıştır. İşlenmeye hazır hale gelen gümüş parçalar üzerine, freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen üç motiften oluşur aralarına geçişler çizilmiş ve aynı motif üç defa yan yana gelecek şekilde

yerleştirilmiştir. Aynı desen bileziğin diğer parçasına da uygulanmıştır. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Tekrar zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak yarım ay şeklindeki iki parça pim ile birleştirilerek klipsi kakılmıştır.

Şekil 81-Bilezik

Şekil no	: 81
Örnek no	: 4
Ürünün türü	: Bilezik
Ürünün yapılış tarihi	: 2007
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 29.01.2009
Boyutları	: En: 3,5cm Boy: 21cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Geometrik
Uygulanan teknikler	: Dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş ısıtılarak sıvılaştırılmış ve önceden hazırlanmış iki adet yarım ay şeklindeki kalıplara dökülmüştür. Dökülen gümüş soğuduktan ve istenilen şekli aldıktan sonra kalıplardan çıkartılmış ve zımpara işlemi yapılmıştır. İşlenmeye hazır hale gelen gümüş parçalar üzerine, freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Deseni iki eşit parçaya bölen şeritlerin arasına on adet paralel çizgiler çizilmiş ve kenar kısımlarına kalın şerit

Çizgiler yerleştirilmiştir. Bu izim diğeri parçaya da aynen uygulanmıştır. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Tekrar zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak yarım ay şeklindeki iki parça pim ile birleştirilerek klipsi kakılmıştır.

Şekil 82-Bilezik

Şekil no	: 82
Örnek no	: 5
Ürünün türü	: Bilezik
Ürünün yapılış tarihi	: 2007
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 29.01.2009
Boyutları	: En: 2,5cm Boy: 23cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş önceden hazırlanmış iki adet yarım ay şeklindeki kalıplara dökülmüştür. Dökülen gümüş kalıplardan çıkartılmış ve zımpara işlemi yapılmıştır. İşlenmeye hazır hale gelen gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen bileziğin tamamında çiçek motifinin altı kez tekrarlanmasından oluşmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Deseni boş kalan

kısımlarına minik kanallar oluşturulmuştur. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış, freze yardımıyla bileziğin desen boşluklarına dalgalı desenler çizilmiş ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak iki yarım ay şeklindeki gümüş parçalar yuvarlak şekilde pim ile birleştirilmiş ve klipsi takılmıştır.

Şekil 83-Bilezik

Şekil no	: 83
Örnek no	: 6
Ürünün türü	: Bilezik
Ürünün yapılış tarihi	: 2007
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 29.01.2009
Boyutları	: En: 2,5cm Boy: 23cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Geometrik
Uygulanan teknikler	: Dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş ısıtılarak sıvılaştırılmış ve önceden hazırlanmış iki adet yarım ay şeklindeki kalıplara dökülmüştür. Dökülen gümüş soğuduktan ve istenilen şekli aldıktan sonra kalıplardan çıkartılmış ve zımpara işlemi yapılmıştır. İşlenmeye hazır hale gelen gümüş parçalar üzerine, freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Bu desenler bileziğin bir parçasının ortasında dokuz adet birbirine bağlı daireler bulunmaktadır. Bu desen

diğer parçaya da aynen uygulanmıştır. Bileziğin dış kısmına karşılıklı şeritler çizilmiştir. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Tekrar zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak yarım ay şeklindeki iki parça pim ile birleştirilerek klipsi kakılmıştır.

Şekil 84-Bilezik

Şekil no	: 84
Örnek no	: 7
Ürünün türü	: Bilezik
Ürünün yapılış tarihi	: 2007
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 29.01.2009
Boyutları	: En: 1,5cm Boy: 23cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel, geometrik
Uygulanan teknikler	: Dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş önceden hazırlanmış iki adet yarım ay şeklindeki kalıplara dökülmüştür. Dökülen gümüş kalıplardan çıkartılmış ve zımpara işlemi yapılmıştır. İşlenmeye hazır hale gelen gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Bilezik üzerine yarım ay şeklinde birbirine paralel desenler çizilmiş ve bu desenlerin içine yaprak formu verilmiştir. Geri kalan alanlara minik girintiler oluşturulmuştur. Desen bileziğin tüm

yüzeyine uygulanmıştır. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış, freze yardımıyla bileziğin desen boşluklarına dalgalı desenler çizilmiş ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak iki yarım ay şeklindeki gümüş parçalar yuvarlak şekilde pim ile birleştirilmiş ve klipsi takılmıştır.

Şekil 85- Bilezik

Şekil no	: 85
Örnek no	: 8
Ürünün türü	: Bilezik
Ürünün yapılış tarihi	: 2007
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 29.01.2009
Boyutları	: En: 1,5cm Boy: 23cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel, geometrik
Uygulanan teknikler	: Dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş önceden hazırlanmış iki adet yarım ay şeklindeki kalıplara dökülmüştür. Dökülen gümüş kalıplardan çıkartılmış ve zımpara işlemi yapılmıştır. İşlenmeye hazır hale gelen gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen bileziğin tamamında on altı tane yaprağın dört tane çiçeği oluşturmasından meydana gelmiştir. Oluşturulan çiçeklerin birleşen bölümlerine baklava dilimi şeklinde motifler

izilmiştir. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Deseni boş kalan kısımlarına minik kanallar oluşturulmuştur. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış, freze yardımıyla bileziğin desen boşluklarına dalgalı desenler çizilmiş ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak iki yarım ay şeklindeki gümüş parçalar yuvarlak şekilde pim ile birleştirilmiş ve klipsi takılmıştır.

Şekil 86-Bilezik

Şekil no	: 86
Örnek no	: 9
Ürünün türü	: Bilezik
Ürünün yapılış tarihi	: 2007
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 29.01.2009
Boyutları	: En: 1,5cm Boy: 23cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş önceden hazırlanmış iki adet yarım ay şeklindeki kalıplara dökülmüştür. Dökülen gümüş kalıplardan çıkartılmış ve zımpara işlemi yapılmıştır. İşlenmeye hazır hale gelen gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen bileziğin tamamında toplam dört adet dal yaprak ve çiçekten oluşan bir çiçek motifinden oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat

sür÷lm÷ştür. Deseni boş kalan kısımlarına minik kanallar oluşturulmuştur. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış, freze yardımıyla bileziğin desen boşluklarına dalgalı desenler çizilmiş ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak iki yarım ay şeklindeki gümüş parçalar yuvarlak şekilde pim ile birleştirilmiş ve klipsi takılmıştır.

Şekil 87-Bilezik

Şekil no	: 87
Örnek no	: 10
Ürünün türü	: Bilezik
Ürünün yapılış tarihi	: 2007
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 29.01.2009
Boyutları	: En: 1,5cm Boy: 23cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş önceden hazırlanmış iki adet yarım ay şeklindeki kalıplara dökülmüştür. Dökülen gümüş kalıplardan çıkartılmış ve zımpara işlemi yapılmıştır. İşlenmeye hazır hale gelen gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen bileziğin tamamında toplam dört adet çiçek motifinden oluşturulmuştur. Bu çiçek motifleri birbirinden bağımsız olarak çerçevelenmiş ve kalın bir şeridin dış kısımlarındaki iki

adet yapraktan oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Çerçeveselenen çiçek desenlerinin boş kalan kısımlarına minik kanallar oluşturulmuştur. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış, freze yardımıyla bileziğin desen boşluklarına dalgalı desenler çizilmiş ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak iki yarım ay şeklindeki gümüş parçalar yuvarlak şekilde pim ile birleştirilmiş ve klipsi takılmıştır.

Şekil 88-Bilezik

Şekil no	: 88
Örnek no	: 11
Ürünün türü	: Bilezik
Ürünün yapılış tarihi	: 2007
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 29.01.2009
Boyutları	: En: 3cm Boy: 20cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat, akik taş
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş 3cm eninde 20cm boyunda yuvarlak olarak kesilmiş, yuvarlak form verilmiş fakat birleştirilmemiştir. 3cm ara boşluk bırakılan yuvarlak şekil işlenmeye hazır hale getirilmiştir. Gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen ortasında taşın konacağı boşluğun her iki tarafında simetrik olarak iki adet yaprak motifinden oluşturulmuştur.

Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış, freze yardımıyla bileziğin desen boşluklarına dalgalı desenler çizilmiş ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak bileziğin taşı yerleştirilmiştir.

Şekil 89-Bilezik

Şekil no	: 89
Örnek no	: 12
Ürünün türü	: Bilezik
Ürünün yapılış tarihi	: 2007
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 29.01.2009
Boyutları	: En: 1,5cm Boy: 23cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş önceden hazırlanmış iki adet yarım ay şeklindeki kalıplara dökülmüştür. Dökülen gümüş kalıplardan çıkartılmış ve zımpara işlemi yapılmıştır. İşlenmeye hazır hale gelen gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen bileziğin tamamında toplam altı adet çiçek motifinin tekrarlanmasından oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür.

Çerçeveselenen çiçek desenlerinin boş kalan kısımlarına minik kanallar çizilmiştir. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış, freze yardımıyla bileziğin desen boşluklarına dalgalı desenler çizilmiş ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak iki yarım ay şeklindeki gümüş parçalar yuvarlak şekilde pim ile birleştirilmiş ve klipsi takılmıştır.

Şekil 90-Bilezik

Şekil no	: 90
Örnek no	: 13
Ürünün türü	: Bilezik
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erhan ÇELİK
İnceleme tarihi	: 02.02.2009
Boyutları	: En: 3cm Boy: 20cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru, altın
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş 3cm eninde 20cm boyunda yuvarlak olarak kesilmiş, yuvarlak form verilmiş fakat birleştirilmemiştir. 3cm ara boşluk bırakılan yuvarlak şekil işlenmeye hazır hale getirilmiştir. Gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen ortasında Van Gölü motifi konacağı boşluğun her iki tarafında simetrik olarak iki adet lale çiçeği motifinden

oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış, freze yardımıyla bileziğin desen boşluklarına dalgalı desenler çizilmiş ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak bileziğinin ortasına altından oluşan Van Gölü motifi yerleştirilmiştir.

Şekil 91-Bilezik

Şekil no	: 91
Örnek no	: 14
Ürünün türü	: Bilezik
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erhan ÇELİK
İnceleme tarihi	: 02.02.2009
Boyutları	: En: 3cm Boy: 20cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru, altın
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş 3cm eninde 20cm boyunda yuvarlak olarak kesilmiş, yuvarlak form verilmiş fakat birleştirilmemiştir. 3cm ara boşluk bırakılan yuvarlak şekil işlenmeye hazır hale getirilmiştir. Gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen simetrik bir biçimde lale ve yapraklarının karşılıklı bakmasından oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan

oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış, freze yardımıyla bileziğın desen boşluklarına dalgalı desenler çizilmiş ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak bileziğın deseninin orta kısmına altından oluşan Van Gölü motifi yerletirilmitır.

Şekil 92-Bileklik

Şekil no	: 92
Örnek no	: 15
Ürünün türü	: Bileklik
Ürünün yapılış tarihi	: 2009
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Sadullah ÖZMEN
İnceleme tarihi	: 02.02.2009
Boyutları	: En: 4cm Boy: 23cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Dökme, astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçirilerek levha haline getirilmiş ve döküm tekniği ile kalıp serileştirilmiştir. Dökülen gümüş parçalar kalıplardan çıkarılmıştır. Kalıplardan çıkarılan parçaların arka kısımlarına halkaları kaynak yapılmıştır. Gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen büyük kare parçada üç adet çiçekten oluşan bir motiften meydana gelmiştir. Dört küçük parçaya ise çiçek şeklinde motif çizilmiştir. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha

sonra tesviye ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak gümüş parçaların halkalarının içinden dört adet zincir geçirilmiş ve klipsi takılmıştır.

Şekil 93-Broş

Şekil no	: 93
Örnek no	: 16
Ürünün türü	: Broş
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Feyaz BOZDOĞAN
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 4cm Boy: 10cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Hayvansal
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş 5cm eninde 11cm boyunda dikdörtgen olarak kesilmiştir. Kesilen parça daha sonra tavus kuşu formu verilerek çizilmiştir ve kesilmiştir. Kenarları belirginleştirilmiş ve zımparalanmıştır. Desen çizmeye hazır hale gelen gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar

oluşturulmuştur. Desene doğadaki tavus kuşunun kanatları kafası ve tüylerinin formu verilmiştir. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak broşun arka kısmına iğne yerleştirilmiştir.

Şekil 94-Broş

Şekil no	: 94
Örnek no	: 17
Ürünün türü	: Broş
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Sadullah ÖZMEN
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 4,5cm Boy: 7cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru,
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir.
Levha haline getirilen gümüş 5cm eninde 8cm boyunda dikdörtgen olarak	

kesilmiştir. Kesilen parçaya daha sonra yaprak formu verilerek çizilmiş ve kesilmiştir. Kenarları belirginleştirilmiş ve zımparalanmıştır. Desen çizmeye hazır hale gelen gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen lale ve yapraklarından oluşan motiften meydana getirilmiştir. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak broşun arka kısmına iğne yerleştirilmiştir.

Şekil 95-Broş

Şekil no	: 95
Örnek no	: 18
Ürünün türü	: Broş
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Sadullah ÖZMEN
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 4cm Boy: 4cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel, hayvansal
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş 5cm eninde 5cm boyunda yuvarlak olarak kesilmiştir. Kesilen parçaya daha sonra çiçek formu verilerek çizilmiş ve kesilmiştir. Kenarları

belirginleştirilmiş ve zımparalanmıştır. Desen çizmeye hazır hale gelen gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen çiçek ve yapraklardan oluşmuştur. Bitkisel motiflerin ortasına kuş motifi çizilmiştir. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak broşun arka kısmına iğne yerleştirilmiştir.

Şekil 96-Broş

Şekil no	: 96
Örnek no	: 19
Ürünün türü	: Broş
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Sadullah ÖZMEN
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 4cm Boy: 6cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir.
Levha haline getirilen gümüş 5cm eninde 7cm boyunda dikdörtgen olarak	

kesilmiştir. Kesilen parçaya daha sonra yaprak formu verilerek çizilmiş ve kesilmiştir. Kenarları belirginleştirilmiş ve zımparalanmıştır. Desen çizmeye hazır hale gelen gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen çiçek ve yapraklardan oluşmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak broşun arka kısmına iğne yerleştirilmiştir.

Şekil 97-Broş

Şekil no	: 97
Örnek no	: 20
Ürünün türü	: Broş
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Sadullah ÖZMEN
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 5cm Boy: 6cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir.
Levha haline getirilen gümüş 6cm eninde 6cm boyunda dikdörtgen olarak kesilmiştir. Kesilen parçaya daha sonra çizilecek olan çiçek motifi formu verilerek	

Çizilmiş ve kesilmiştir. Kenarları belirginleştirilmiş ve zımparalanmıştır. Desen çizmeye hazır hale gelen gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen iek ve yapraklardan oluşmuş, simetri özelliği gösterir. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat srlmştir. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak broşun arka kısmına iğne yerleştirilmiştir.

Şekil 98-Kolye

Şekil no	: 98
Örnek no	: 21
Ürünün türü	: Kolye
Ürünün yapılış tarihi	: 2007
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 29.01.2009
Boyutları	: En: 2,5cm Boy: 68cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Geometrik, bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş yıldız formu çizilerek kesilmiştir. Kesilen bu parçanın kalıbı çıkarılarak döküm işlemi yapılmış kalıp serileştirilmiştir. Çıkarılan parçaların uç kısımlarına birleştirmek amacıyla halkalar kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale getirilmiş gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen

kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların üzerine küçük çiçeklerden ve geometrik desenlerden oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak işlenen yedi gümüş parça birbirine bağlanarak birleştirilmiştir.

Şekil 99-Kolye

Şekil no	: 99
Örnek no	: 22
Ürünün türü	: Kolye
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 2cm Boy: 66cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru,zincir
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş üçgen formu çizilerek kesilmiştir. Kesilen bu parçanın kalıbı çıkarılarak döküm işlemi yapılmış kalıp serileştirilmiştir. Çıkarılan parçaların uç kısımlarına birleştirmek amacıyla halkalar kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale getirilmiş gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen

kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların üzerine küçük çiçek motiflerinden oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak işlenen sekiz gümüş parça birbirine bağlanarak birleştirilmiştir.

Şekil 100-Kolye

Şekil no	: 100
Örnek no	: 23
Ürünün türü	: Kolye
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 2,5cm Boy: 68cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru ,zincir
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş çizilerek kesilmiştir. Kesilen bu parçanın kalıbı çıkarılarak döküm işlemi yapılmış kalıp serileştirilmiştir. Çıkarılan parçaların uç kısımlarına birleştirmek amacıyla halkalar kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale getirilmiş gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların üzerine küçük çiçek motiflerinden

oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak işlenen on üç gümüş parça birbirine bağlanarak birleştirilmiştir.

Şekil 101-Kolye

Şekil no	: 101
Örnek no	: 24
Ürünün türü	: Kolye
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 4cm Boy: 66cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru, zincir
Kullanılan desen	: Bitkisel, geometrik
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, dökme, kazıma, savat, cam boncuk
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş farklı boyutlarda parçalar çizilerek kesilmiştir. Parçaların uç kısımlarına birleştirmek amacıyla halkalar kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale getirilmiş gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen

kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen, gümüş parçaların üzerine bitkisel ve geometrik motiflerden oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak işlenen dokuz gümüş parça birbirine bağlanarak birleştirilmiş ve oluşturulan boşluklara taşlar yerleştirilmiştir.

Şekil 102-Kolye

Şekil no	: 102
Örnek no	: 25
Ürünün türü	: Kolye
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 2,5cm Boy: 70cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru, zincir
Kullanılan desen	: Geometrik
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, dökme, kazıma, savat, cam boncuk
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş çizilerek kesilmiştir. Kesilen bu parçanın kalıbı çıkarılarak döküm işlemi yapılmış kalıp serileştirilmiştir. Çıkarılan parçaların uç kısımlarına birleştirmek amacıyla halkalar kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale getirilmiş gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak

oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların üzerine küçük geometrik motiflerden oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak işlenen on üç gümüş parça birbirine bağlanarak birleştirilmiş ve açılan boşluklara taşlar yerleştirilmiştir.

Şekil 103-Kolye

Şekil no	: 103
Örnek no	: 26
Ürünün türü	: Kolye
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 2cm Boy: 70cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru, zincir, akik taş
Kullanılan desen	: Geometrik, bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, dökme, kazıma
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş çizilerek kesilmiştir. Kesilen bu parçanın kalıbı çıkarılarak döküm işlemi yapılmış kalıp serileştirilmiştir. Çıkarılan parçaların uç kısımlarına birleştirmek amacıyla halkalar kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır

hale getirilmiş gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların üzerine karşılıklı küçük çiçek motiflerinden oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak işlenen on üç gümüş parça birbirine bağlanarak birleştirilmiş ve açılan boşluklara taşlar yerleştirilmiştir.

Şekil 104-Kolye

Şekil no	: 104
Örnek no	: 27
Ürünün türü	: Kolye
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 2cm Boy: 66cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru, zincir
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş çizilerek kesilmiştir. Kesilen bu parçanın kalıbı çıkarılarak döküm işlemi yapılmış kalıp serileştirilmiştir. Çıkarılan parçaların uç kısımlarına birleştirmek amacıyla halkalar kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale getirilmiş gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak

oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların üzerine karşılıklı küçük çiçek motiflerinden oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak işlenen on iki gümüş parça birbirine bağlanarak birleştirilmiştir.

Şekil 105-Kolye

Şekil no	: 105
Örnek no	: 28
Ürünün türü	: Kolye
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 2cm Boy: 70cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru, akik taş, zincir
Kullanılan desen	: Geometrik, bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş çizilerek kesilmiştir. Kesilen bu parçanın kalıbı çıkarılarak döküm işlemi yapılmış kalıp serileştirilmiştir. Çıkarılan parçaların uç kısımlarına birleştirmek amacıyla halkalar kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale getirilmiş gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak

oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların üzerine karşılıklı küçük çiçek motiflerinden oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak işlenen on bir gümüş parça birbirine bağlanarak birleştirilmiş ve açılan boşluklara taşlar yerleştirilmiştir.

Şekil 106-Kolye

Şekil no	: 106
Örnek no	: 29
Ürünün türü	: Kolye
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 6cm Boy: 66cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru, akik taş, zincir
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, dökme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçirilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş farklı boyutlarda çizilerek kesilmiştir. Çıkarılan parçaların uç kısımlarına zincirden geçirilmek amacıyla halkalar kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale getirilmiş gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların üzerine çiçek ve yaprak motiflerinden oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan

oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak işlenen on bir gümüş parça zincire geçirilmiş ve aralarına akik taşlar geçirilmiştir.

Şekil 107-Kolye Ucu

Şekil no	: 107
Örnek no	: 30
Ürünün türü	: Kolye ucu
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 5cm Boy: 10cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru, tukuaz taş, zincir
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat,
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş çizilerek kesilmiştir. Kesilen parçanın uç kısmına zincirden geçirilmek amacıyla halka kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale

getirilmiş gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların üzerine çiçek ve yaprak motiflerinden oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak işlenen parça üzerindeki boşluğa taş yerleştirilmiştir.

Şekil 108-Kolye Ucu

Şekil no	: 108
Örnek no	: 31
Ürünün türü	: Kolye ucu
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 5cm Boy: 10cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru, turkuaz taş, akik taş,zincir
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir.
Levha haline getirilen gümüş çizilerek kesilmiştir. Kesilen parçanın uç kısmına	

zincirden geçirilmek amacıyla halka kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale getirilmiş gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların üzerine iki çiçek ve yaprak motiflerinden oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak işlenen parça üzerindeki boşluklara taşlar yerleştirilmiştir.

Şekil 109-Kolye Ucu

Şekil no	: 109
Örnek no	: 32
Ürünün türü	: Kolye ucu
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 5cm Boy: 10cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru, akik taş, turkuaz taş, zincir
Kullanılan desen	: Bitkisel, geometrik
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçirilerek levha haline getirilmiştir.
Levha haline getirilen gümüş çizilerek kesilmiştir. Kesilen parçanın uç kısmına	

zincirden geçirilmek amacıyla halka kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale getirilmiş gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların ortasına çizilen tek çiçek oluşturulmuştur. Çizilen çiçeğin etrafı çerçevelenerek işlenmiştir. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak işlenen parça üzerindeki boşluğa taş yerleştirilmiştir.

Şekil 110-Kolye Ucu

Şekil no	: 110
Örnek no	: 33
Ürünün türü	: Kolye ucu
Ürünün yapılış tarihi	: 2008
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erdal BİNİCİ
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 5cm Boy: 10cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru, akik taş, turkuaz taş, zincir
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçirilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş çizilerek kesilmiştir. Kesilen parçanın uç kısmına zincirden geçirilmek amacıyla halka kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale

getirilmiş gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların üzerine çiçek ve yaprak motiflerinden oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak işlenen parça üzerindeki boşluğa taş yerleştirilmiştir.

Şekil 111-Kolye Ucu

Şekil no	: 111
Örnek no	: 34
Ürünün türü	: Kolye ucu
Ürünün yapılış tarihi	: 2009
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Sadullah ÖZMEN
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 4cm Boy: 6cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Hayvansal
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş çizilerek kesilmiştir. Kesilen parçanın uç kısmına zincirden geçirilmek amacıyla halka kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale

getirilmiş gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların üzerine üç adet Van ilini simgeleyen “inci kefali” motiflerinden oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır.

Şekil 112-Kolye Ucu

Şekil no	: 112
Örnek no	: 35
Ürünün türü	: Kolye ucu
Ürünün yapılış tarihi	: 2009
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Sadullah ÖZMEN
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 4cm Boy: 6cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Hayvansal, simgesel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş çizilerek kesilmiştir. Kesilen parçanın uç kısmına zincirden geçirilmek amacıyla halka kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale

getirilmiş gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların üzerine Urartu tarihini simgeleyen insan ve hayvan mücadelesini anlatan motiften oluşturulmuştur. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır.

Şekil 113-Küpe

Şekil no	: 113
Örnek no	: 36
Ürünün türü	: Küpe
Ürünün yapılış tarihi	: 2009
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Hayrullah ARVAS
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 1cm Boy: 5cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş önceden hazırlanmış kalıplara dökülmüştür.
Dökülen gümüş kalıplardan çıkartılmış ve zımpara işlemi yapılmıştır. İşlenmeye	

hazır hale gelen gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen her iki küpede de aynı olmak üzere değişik yapraklardan oluşmaktadır. Desen simetri özelliği gösterir. Aynı desen diğer parçaya da işlenmiştir. Kazınan desen üzerinde oluşan oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Tesviye ve cila işlemleri uygulanmıştır. Son olarak iki parça ucundaki halkalara çengelleri geçirilmiştir.

Şekil 114-Küpe

Şekil no	: 114
Örnek no	: 37
Ürünün türü	: Küpe
Ürünün yapılış tarihi	: 2009
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Erhan ÇELİK
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 1,5cm Boy: 2cm
Kullanılan malzeme	: Geometrik
Kullanılan desen	: Geometrik
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçilerek levha haline getirilmiştir.

Levha haline getirilen gümüş çizilerek kesilmiştir. Kesilen parçanın uç kısmına küpe çengelinden geçirilmek amacıyla halka kaynak yapılmıştır. Desen çizmeye hazır hale getirilmiş gümüş parça üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçaların üzerine kare parçaların çizilmesinden oluşur. Bu karelerin biri savatla doldurulmuş diğeri boş bırakılmış. Böylece mozaik

bir doku oluşturulmuştur. Daha sonra zımpara işlemi uygulanmış ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak parçaların ucundaki halkalara çengelleri geçirilmiştir.

Şekil 115-Küpe

Şekil no	: 115
Örnek no	: 38
Ürünün türü	: Küpe
Ürünün yapılış tarihi	: 2009
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Sadullah ÖZMEN
İnceleme tarihi	: 02.02.2009
Boyutları	: En: 4cm Boy: 4cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Dökme, astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Küpeyi oluşturan parçalar için gümüş silindirden geçirilerek levha haline getirilmiş ve döküm tekniği ile kalıp serileştirilmiştir. Dökülen gümüş parçalar kalıplardan çıkarılmıştır. Küpenin üst uç kısmına halka kaynak yapılmıştır. Gümüş parçalar üzerine freze yardımıyla istenilen desen kazınarak oyuklar oluşturulmuştur. Desen gümüş parçalar üzerine çizilen üç adet çiçekten oluşan bir motiften meydana gelmiştir. Kazınan desen üzerinde oluşan

oyukların içi dolacak şekilde savat sürülmüştür. Daha sonra tefsiye ve cila işlemi yapılmıştır. Son olarak gümüş parçaların ucundaki halkalara çengelleri geçirilmiştir.

Şekil 116-Yüzük

Şekil no	: 116
Örnek no	: 39
Ürünün türü	: Yüzük
Ürünün yapılış tarihi	: 2009
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Ercan ÇELİK
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 2cm Boy: 7cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçirilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş 7'ye 5 oranında kesilmiştir. Kesilen parçanın kenarlarına oval form verilmiş ve yuvarlanarak kaynak yapılmıştır. Kesilen parça üzerine freze yardımıyla desen çizilmiştir. Desen çeşitli yaprak motiflerinden oluşturulmuştur. Çizilen desen üzerine savat sürülmüştür. Tesviye ve cila işlemi yapılmıştır.

Şekil 117-Yüzük

Şekil no	: 117
Örnek no	: 40
Ürünün türü	: Yüzük
Ürünün yapılış tarihi	: 2009
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Ercan ÇELİK
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 1cm Boy: 7cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçirilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş 7'ye 3 oranında kesilmiştir. Kesilen parçanın kenarlarına oval form verilmiş ve kenarların oyukları kesilmiştir. Gümüş parça yuvarlanarak kaynak yapılmıştır. Kesilen parça üzerine freze yardımıyla desen çizilmiştir. Desen yüzüğün ortasına gelecek şekilde çiçek motifinden oluşturulmuştur. Çizilen desen üzerine savat sürülmüştür. Tesviye ve cila işlemi yapılmıştır.

Şekil 118-Yüzük

Şekil no	: 118
Örnek no	: 41
Ürünün türü	: Yüzük
Ürünün yapılış tarihi	: 2009
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Ercan ÇELİK
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 2,5cm Boy: 7cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçirilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş 7'ye 5 oranında kesilmiştir. Kesilen parçanın kenarlarına oval form verilmiş ve kenar oyukları kesilmiştir. Kesilen parça yuvarlanarak kaynak yapılmıştır. Kesilen parça üzerine freze yardımıyla desen çizilmiştir. Desen yüzüğün ortasına çiçek kenarlara yaprak motifinden oluşturulmuştur. Çizilen desen üzerine savat sürülmüştür. Tesviye ve cila işlemi yapılmıştır.

Şekil 119-Yüzük

Şekil no	: 119
Örnek no	: 43
Ürünün türü	: Yüzük
Ürünün yapılış tarihi	: 2009
Ürünün bulunduğu yer	: Van
Ürünü yapan ustanın adı	: Ercan ÇELİK
İnceleme tarihi	: 04.02.2009
Boyutları	: En: 1,5cm Boy: 7cm
Kullanılan malzeme	: Gümüş, savat çamuru
Kullanılan desen	: Bitkisel
Uygulanan teknikler	: Astar çekme, kazıma, savat
Kompozisyon	: Gümüş silindirden geçirilerek levha haline getirilmiştir. Levha haline getirilen gümüş 7'ye 3 oranında kesilmiştir. Kesilen parçanın kenarlarına oval form verilmiş ve kenar oyukları kesilmiştir. Kesilen parça yuvarlanarak kaynak yapılmıştır. Kesilen parça üzerine freze yardımıyla desen çizilmiştir. Desen yüzüğün etrafına çizilen çiçek ve yaprak motiflerinden oluşturulmuştur. Çizilen desen üzerine savat sürülmüştür. Tesviye ve cila işlemi yapılmıştır.

EK - 3

MÜZE İZİNİ

 T.C.
 KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
 Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

Sayı : B.16.0.KVM.200.11.02.02.14.01. 260.09.03 (B1 08.67). - 186266 14.10.2008
 Konu : Araştırma İzni.

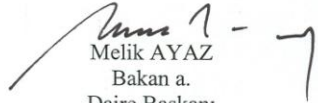
Sayın, Pınar GÜZEL
 Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi
 Dekoratif Ürünler Öğretmenliği
 09500 Beşevler
 ANKARA

İlgi: Pınar GÜZEL' in 06.10.2008 tarihli başvuru dilekçesi.

Gazi Üniversitesi'nde 3 üncü dönem tez öğrencisi olan Pınar GÜZEL' in, Van Müzesi'nde "Van'da Yapılan Savatlı Gümüş Takılar" konusunda;

- Müze Müdürlüğü'nün çalışmayı uygun görmesi,
- Müze Müdürlüğü'nün belirleyeceği şartlara uyulması, gerekli güvenlik önlemlerinin alınması,
- Müze Müdürlüğü'nce uygun görülen eserler üzerinde ve esaslar doğrultusunda çalışılması,
- Çalışmanın başlayacağı tarihin Müze Müdürlüğü'ne makûl bir süre önce bildirilmesi ve randevu alınarak çalışılması,
- Müze'deki çalışmanın tamamlanmasını müteakiben 1 ay içinde, hazırlanacak çalışma raporunun Bakanlığımıza gönderilmesi,
- Yapılan çalışmanın bir örneğinin ilgili Müze Müdürlüğü'ne teslim edilmesi

koşullarıyla 2008 yılında araştırma yapması ve fotoğraf çekmesi uygun görülmektedir. Yapılacak çalışmanın yayımlanması söz konusu olduğunda, talep Bakanlığımızca ayrıca değerlendirilecektir. Çalışmalara 2009 yılında devam edilmesine gerek duyulması halinde, konuya ilişkin başvurunun, öngörülen çalışma tarihinden 3 ay önce olmak üzere, 31 Aralık 2008 tarihine kadar Bakanlığımız Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne iletilmesi hususunda bilgi ve gereğini rica ederim.

 Melik AYAZ
 Bakan a.
 Daire Başkanı

DAĞITIM:
 - Van Valililiğine
 - Pınar GÜZEL
 Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi
 Dekoratif Ürünler Öğretmenliği
 09500 Beşevler
 ANKARA

İ.T.B.M.M. Binası, 06100 Ulus/Ankara
 Tel: 310 49 60/2059 Fax: 311 50 85
 e.posta: muzearamastirmalari@kulturturizm.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Ö.ÖTĞÜN K.T. Uzm. Yard.
 Elektronik Ağ: www.kulturturizm.gov.tr